

Tisdagen den 22 februari

Kl. 13.00–15.55
18.00–19.42

§ 1 Val av justitieombudsman

Följande skrivelse hade kommit in:

Till riksdagen

Den tid för vilken Thomas Norling är vald att vara justitieombudsman upphör med utgången av år 2022.

Konstitutionsutskottet har berett frågan om omval.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden fr.o.m. den 1 april 2022 till dess nytt val har genomförts under fjärde året därefter till justitieombudsman omväljer Thomas Norling.

Stockholm den 27 januari 2022

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed för tiden *från och med den 1 april 2022 till dess nytt val genomförts under fjärde året därefter* till

justitieombudsman

Thomas Norling

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 1 februari justerades.

§ 3 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde

att *Margareta Fransson* (MP) skulle tjänstgöra som ersättare för *Rebecka Le Moine* (MP) under tiden för hennes ledighet den 20 mars–15 maj samt

att *Suzanne Svensson* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Magnus Manhammar* (S) under tiden för hans ledighet den 28 mars–15 maj.

§ 4 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Anna-Caren Säterberg (S)* av-
sagt sig uppdraget som ledamot i krigsdelegationen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp
anmält Suzanne Svensson som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
under Magnus Manhammars ledighet samt

att Miljöpartiets partigrupp anmält Margareta Fransson som suppleant
i skatteutskottet, i trafikutskottet, i miljö- och jordbruksutskottet och i ar-
betsmarknadsutskottet under Rebecka Le Moines ledighet.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 20 mars–15 maj*
till

suppleant i skatteutskottet
Margareta Fransson (MP)

suppleant i trafikutskottet
Margareta Fransson (MP)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Margareta Fransson (MP)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Margareta Fransson (MP)

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 28 mars–15 maj*
till

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Suzanne Svensson (S)

§ 6 Meddelande om statsministerns frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den*
24 februari kl. 14.00 skulle frågor besvaras av statsminister Magdalena
Andersson (S).

§ 7 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ären-
den om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2021/22:15 för torsdagen den 3 februari från justitieutskottet och
prot. 2021/22:16 för torsdagen den 17 februari från justitieutskottet.

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:327

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:327 En folkräkning

av David Lång (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är sjukdom.

Stockholm den 21 februari 2022

Finansdepartementet

Ida Karkiainen (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2021/22:345

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:345 Äganderätten för skogsägare

av Boriana Åberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 februari 2022.

Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 18 februari 2022

Miljödepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:350

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:350 Extratjänster

av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 april 2022.

Skälet till dröjsmålet är redan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 18 februari 2022

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Rättschef

Interpellation 2021/22:357

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:357 Rivning och avlägsnande av statyer och andra kulturföremål

av Jonas Andersson i Lingham (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare planerade åtaganden.

Stockholm den 21 februari 2022

Kulturdepartementet

Jeanette Gustafsdotter (S)

Enligt uppdrag

Helena Swenzén

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2021/22:360

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:360 Brottsvågen mot företagare

av Thomas Morell (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 25 mars 2022.

Stockholm den 21 februari 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelser

2021/22:PN1, RR1 och RS4 till konstitutionsutskottet

2021/22:RS3 till utrikesutskottet

Motioner

2021/22:4403, 4405 och 4406 till utbildningsutskottet

§ 10 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skatteutskottets betänkande

2021/22:SkU9 Nytt punktskattedirektiv och vissa andra ändringar

Civilutskottets betänkande

2021/22:CU15 Återinförande av tillfälliga åtgärder för att underlätta genomförandet av bolags- och föreningsstämmor

Näringsutskottets betänkanden
2021/22:NU14 Handläggande myndighet för ärenden om stöd vid kort-
tidsarbete
2021/22:NU11 Regional utveckling
2021/22:NU12 Näringspolitik

Prot. 2021/22:70
22 februari

Konstitutionsutskottets betänkanden
2021/22:KU18 Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar sta-
tens rätt
2021/22:KU25 Allmänna helgdagar m.m.
2021/22:KU26 Valfrågor
2021/22:KU27 Offentlig förvaltning

Justitieukskottets betänkanden
2021/22:JuU13 2021 års redogörelse för tillämpningen av lagen om sär-
skild utlänningskontroll
2021/22:JuU14 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel
under 2020
2021/22:JuU20 Preventiva tvångsmedel för att förhindra allvarlig brotts-
lighet

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2021/22:SfU11 Socialavgifter
2021/22:SfU12 Pensioner
2021/22:SfU13 Medborgarskap

§ 11 Arbetsrätt

Arbetsrätt

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU7
Arbetsrätt
föredrogs.

Anf. 1 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag vill börja med att för tids vinnande yrka bifall endast till Moderaternas reservation 1, om vikten av sommarjobb även för dem som är under 18 år. Men vi står givetvis bakom alla våra reservationer.

Drygt 60 000 iva-sjuksköterskor, 72 000 fler grundskollärare eller 88 000 fler undersköterskor, särskilt iva-sjuksköterskor, hade behövts nu. Om arbetslösheten i Sverige hade utvecklats som EU-snittet under Magdalena Anderssons tid som finansminister hade kostnaderna för den svenska arbetslösheten alltså varit 42 miljarder kronor lägre per år. Det är pengar som kunde, borde och skulle ha lagts på välfärden.

Men Sverige tillhör nu tvärtom Europas strykclass. Bara Italien, Grekland och Spanien har högre arbetslöshet än Sverige. Vi är alltså fjärde sämst i EU, fru talman. Och jag har en nyhet till Magdalena Andersson: Det är inte bara Sverige som har drabbats av en pandemi.

Fru talman! Andelen som jobbar i Sverige har utvecklats sämre än i något annat EU-land sedan 2014. Det är fakta. Redan före coronapandemin hade Sverige lägst tillväxt per person i hela EU, och innan Magdalena Andersson blev finansminister låg Sverige tvärtom bland dem som var

högst upp på EU-listan över tillväxt. Trots Socialdemokraternas löfte om att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020 hade vi redan före krisen EU:s femte högsta. Sverige var också det enda landet där arbetslösheten ökade från hösten 2014, då Socialdemokraterna tillträdde, fram tills coronakrisen bröt ut.

Fru talman! När det gäller coronakrisen har pandemin fördjupat ett redan allvarligt utanförskap. Nu riskerar vi att få en bred massarbetslöshet i stora grupper. Det slår stenhårt mot Sverige. När ekonomin ska startas om efter pandemin behövs alltså omfattande reformer, vilket vi moderater har efterlyst sedan länge. En sådan viktig reform gäller den sakfråga vi ska diskutera här nu: en mer flexibel arbetsrätt för fler i arbete.

Låt mig redogöra för våra fyra moderata övergripande ingångar. För det första finns trygga och säkra jobb bara i trygga, säkra och växande företag. Det var sant i går. Det är definitivt dubbelt sant i dag. Och det kommer att vara lika sant i morgon.

För det andra har Sveriges arbetsmarknad stora problem sedan länge. Det är utmaningar som handlar om en trögrörlig arbetsmarknad där omställningen fungerar mycket dåligt. Vi har dessutom en lagstiftning på området som till stora delar utestänger stora grupper från arbetsmarknaden. Det gäller dem som står väldigt långt bort från arbetsmarknaden och dem som aldrig har kommit in på arbetsmarknaden till att börja med.

Man kan fråga sig vad det är som behöver göras.

För det tredje behöver vi trygga, säkra och växande företag lika väl som trygga och säkra löntagare som ser ökad rörlighet på arbetsmarknaden som en väg till ökade möjligheter. Men man ska också kunna vara trygg med och säker på att man inte kan bli av med jobbet på felaktiga eller godtyckliga grunder. I en tid när så många har förlorat eller riskerar att förlora sina jobb har det aldrig varit viktigare för företag att kunna ställa om eller behålla nyckelpersoner bland medarbetare, så att fler jobb kan räddas. Det handlar i förlängningen om små och medelstora företags möjligheter att överleva och att efter krisen skapa fler jobb.

Fru talman! För det fjärde och sista kan jag konstatera att det nu, efter att Socialdemokraterna har gjort en kovändning, finns en bred enighet i Sveriges riksdag om att vi behöver förändra arbetsrätten. Det är bra. Socialdemokraterna gick 2018 till val på löftet att aldrig någonsin, som de uttryckte det, medverka till exakt just det förslag som de nu själva lägger fram. De är beredda att slänga alla högtidligt avgivna löften över bord för att kunna sitta kvar vid makten. Makten har alltid ett egenvärde. Det gäller tidigare val, och det gäller också det kommande valet. Sådant föder politikerförakt.

Fru talman! Moderaterna har sedan länge verkat för att utveckla den svenska modellen. I det här betänkandet finns en räckvärd förslag för att modernisera arbetsrätten och förstärka omställningsförmågan på arbetsmarknaden. Vi ställer oss naturligtvis bakom vad som anförs i motionerna. I likhet med utskottet noterar vi dock att parterna på den svenska arbetsmarknaden har träffat en överenskommelse och att regeringen har utlovat en proposition på området under våren 2022, det vill säga den här våren.

Fru talman! Även om regeringen har utlovat propositioner tidigare som inte har kommit förrän fyra år senare, och även om vi inte vet om Vänsterpartiet kommer att överge sitt löfte att i det pågående rödgröna inbördeskriget stoppa eller vattna ur detta finns det skäl att avvakta det vidare

arbetet med att genomföra förändringar av det arbetsrättsliga regelverket i linje med den inriktning som har stakats ut i partsöverenskommelsen.

Jag vill avsluta, fru talman, med att betona att vi moderater tycker att det är viktigt att förslagen i överenskommelsen utformas och genomförs ändamålsenligt, kostnadseffektivt och träffsäkert. Reformerna bör också givetvis följas upp noggrant för att säkerställa att de stärker den svenska arbetsmarknaden och svenska företags konkurrenskraft. Det är så, och bara så, man får ett land och ett samhälle som håller ihop.
(Applåder)

Anf. 2 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! I dag debatteras motioner från allmänna motionstiden gällande arbetsrätt. Givetvis står vi bakom samtliga våra reservationer, men vi väljer att yrka bifall endast till den gemensamma reservationen från M-SD-KD, reservation nummer 12.

Fru talman! Svensk arbetsmarknad är i förändring. Fast det råder stor brist på arbetskraft inom vissa områden finns stora problem med att vissa grupper står långt ifrån arbetsmarknaden. Detta är oroväckande sett ur ett framtidsperspektiv eftersom försörjningsbördan ligger på en relativt liten del av befolkningen, vilket tyvärr är konsekvensen av dålig politik det senaste decenniet. Hög sysselsättningsgrad i all ära, men vad hjälper det när det inte går att få in personer i reguljär anställning. Regeringen slår sig för bröstet med att Sverige har Europas högsta sysselsättningsgrad. Ja, vi kan ha världens högsta sysselsättningsgrad, men om vi inte skapar reguljära anställningar spelar det ingen roll.

Fru talman! Då måste man lyfta blicken och se hur och var man kan skapa fler riktiga jobb. Där har småföretagen en enormt viktig roll. Enligt Tillväxtverket kan ungefär 50 procent av svenskarna tänka sig att starta ett eget företag, men tyvärr är det endast 10 procent som gör det i slutändan eftersom de upplever att dagens regelverk som ger sex månaders tjänstledighet är för kort tid. Man vågar helt enkelt inte förverkliga sin dröm.

Detta är ett förslag som antogs 1998. Då antogs ett stöd till start av näringsverksamhet, även kallat starta eget-bidrag. Men lagen ger tillstånd till tjänstledighet i bara sex månader. Det är en gammal lag som stiftades när svensk arbetsmarknad såg helt annorlunda ut, och den går inte i takt med dagens utmaningar eftersom vi behöver fler och växande företag. Därför finns några partier i kammaren som vill utöka tiden till minst tolv månader. Det är ett förslag som ligger mer i linje med hur svensk arbetsmarknad utvecklas i dag.

Fru talman! Första steget in på arbetsmarknaden är ofta ett vikariat. Men en anställd som är tjänstledig i sex månader ersätts ytterst sällan eftersom företaget anser att tiden är för kort. Om reglerna utökas till ett år får fler chansen och tryggheten att satsa på sin dröm utan att bli av med sitt anställningsskydd, och det ger fler en chans att få in foten på arbetsmarknaden. Det är bara att beklaga att den socialdemokratiska regeringen inte går i takt med de utmaningar och den utveckling vi har på svensk arbetsmarknad när man väljer att yrka avslag på förslaget med hjälp av Vänstern, Miljöpartiet, Centern och Liberalerna. Att Vänstern och Miljöpartiet väljer att ställa sig bakom ett avslag har jag full förståelse för – det ligger i deras dna – men att Centern och Liberalerna, som anser sig vara företagsvänliga partier, väljer att rösta nej är märkligt.

Fru talman! Det går inte att debattera svensk arbetsrätt utan att komma in på EU och federalisternas påverkan på den svenska arbetsmarknaden. Det är en utveckling som tyvärr går i negativ riktning.

Sverigedemokraterna är ett parti som värderar samarbete över nationsgränserna och ser positivt på att Sverige för en dialog med andra stater i olika former. Här har EU en viktig roll att fylla, vilket var grunden till skapandet av unionen en gång i tiden. Därför är det oroande att se att man nu via den sociala pelaren utmanar nationers självbestämmande och nationella suveränitet.

Fru talman! I dag finns tyvärr politiska partier i kammaren som aktivt arbetar för att EU ska få mer inflytande på den svenska arbetsmarknaden och på allvar hota den svenska modellen, som har tjänat vårt land så väl. Det är bara att beklaga att regeringen, med förre statsministern Stefan Löfven i spetsen, öppnade Pandoras ask och var drivande i inrättandet av den sociala pelaren utan att förstå dess konsekvenser för svensk arbetsmarknadspolitik och den svenska modellen. Det kan inte ha undgått någon i kammaren eller i landet. Genom EU:s förslag inom ramen för den sociala pelaren kan vi se att riktlinjer omförhandlas för att på sikt bli tvingande, och det är något som hotar hela den svenska arbetsrätten.

Men jag ska, fru talman, inte bara stå här och klaga på regeringen. Den gör också bra saker.

Jag är glad att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna säger nej till återinförandet av lex Laval. Det är ett införande som skulle öppna för ytterligare hot mot den svenska modellen samt skapa en osund konkurrens på framför allt svenska byggarbetsplatser. Statistiken är tydlig här. Borttagandet av lex Laval har inte försämrat tillgången till utstationerad arbetskraft utan i stället bidragit till kampen mot arbetslivskriminalitet och osund konkurrens. Det är områden där det fortfarande finns mycket att göra. Tillsammans med långtidsarbetslösheten utgör dessa områden de största problemen i dag på svensk arbetsmarknad.

Anf. 3 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Ämnet för dagen är arbetsrätt. Det är ett ämne som berör i sak och i magen, inte bara i dag utan även historiskt.

Mitt eget intresse för arbetsrätten som sådan har varit måttligt. Anställningsskyddsregler, utformandet av turordningskretsar, antalet undantagna vid uppsägning och processuella regler är i och för sig tillräckligt komplexa för att jag ska gå igång, men efter ett långt yrkesliv i det civila har jag kommit till insikt att det behövs förhållningsregler för både arbetsgivare och arbetstagarer för att arbetsmarknaden ska fungera optimalt.

Exakt gräns för var de förhållningsreglerna ska dras – där går skiljelinjerna mellan höger och vänster. Men låt oss komma ihåg följande. Tack vare den svenska partsmodellen har vi haft reallöneökningar i princip varje år sedan början av 90-talet. Det har också varit få konfliktdagar, och det har i sin tur ökat företagets produktivitet. Låt oss fortsätta på den inslagna vägen.

Fru talman! Låt mig förtydliga ytterligare. För mig är arbetsrätten en mångbottnad fråga. Anställningstrygghet eller jobbtrygghet? Det blir liksom den yttersta frågeställningen. För mig är svaret givet – för egen del väljer jag jobbtrygghet före anställningstrygghet alla dagar. Det är bara att

konstatera att arbetsmarknaden inte är statisk. Den förändras, ibland utan att lagstiftningen hänger med.

Ta gigeconomins framväxt som exempel. Om vi verkligen vill ha innovation och trygghet för dem som anställer men också för dem som arbetar behöver vi ha en modern arbetsrätt som väger in intressen, balanserar och minskar riskpremien för dem som skapar jobben så att människor har ett arbete att gå till.

Fru talman! Just nu skrivs ett stycke svensk historia. De största förändringarna av arbetsrätten sedan Saltsjöbadsavtalet 1938 är förhoppningsvis snart ett faktum. Det har varit en lång och tuff resa. Många har försökt tidigare och stupat på mållinjen. Förändringar som inte ens var aktuella under åtta års borgerligt styre läggs snart på riksdagens bord – tack vare Centerpartiet.

De största förändringarna sker dock inte på arbetsrättens område per se, utan det historiska är det gigantiska, världsunika omställningspaket som jag en gång i tiden skissade på i mitt civila yrke. Äntligen adresserar vi den enskilt viktigaste pusselbiten för arbetsmarknadens funktionssätt, det vill säga människors möjligheter att ställa om under ett långt arbetsliv. Det är där frågan om jobbtrygghet får sin substans.

Fru talman! Våra utbildningar räcker inte längre ett helt arbetsliv. Vi kommer att behöva ställa om ett flertal gånger för att kunna fortsätta göra oss gällande på arbetsmarknaden. Digitalisering, automatisering – ja, kärt barn har många namn. Det ställer stora krav på oss att ständigt kompetensutveckla oss, och statens roll i detta blir att facilitera till gagn för vårt samhälle.

De här förändringarna kommer att beröra alla på svensk arbetsmarknad – de kollektivanslutna men också de icke kollektivanslutna. Den sistnämnda gruppen, som i princip alltid lämnas efter, får nu vara med på denna fantastiska resa.

Dessa förändringar kommer att skapa rörlighet på svensk arbetsmarknad till gagn för grupper med svagare förankring i arbetslivet, till exempel unga och utrikesfödda. Nackdelen är att det tar tid innan strukturförändringar får effekt. De riktiga effekterna ser vi kanske först om tio år. Men låt oss i dag vara stolta över att staten går in med över 8 miljarder kronor per år över en konjunkturcykel och att parterna på svensk arbetsmarknad går in med minst lika mycket. Tillsammans tar vi ansvar för svensk arbetsmarknad på riktigt.

Fru talman! Vi kommer att återkomma till den här debatten i samband med riksdagsbehandlingen av propositionerna, så jag avslutar den delen.

I dag debatteras främst de motionsyrkanden som respektive parti har lagt fram på arbetsrättens område.

Vi har från Centerpartiets sida ett flertal yrkanden i detta betänkande. De rör bland annat regelverk för ett flexiblare arbetsliv, en fråga som visat sig bli allt viktigare i och med pandemin. Men vi återkommer också till en centerpartistisk käpphäst, nämligen proportionalitet i stridsåtgärder och återinförande av lex Laval.

Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer i detta betänkande, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 21.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag beröra frågan om de genomgripande inskränkningar i svensk partsmodell som riskerar att bli konsekvensen av EU:s alla förslag till direktiv på arbetsmarknadsområdet.

Det här är ingen utveckling som vi från Centerpartiet bejakar. Vi har rent av varnat för detta sedan Socialdemokraterna fick feeling och drev igenom den sociala pelaren. Nu kommer förslag efter förslag – direktivet om minimilöner, direktivet om lönetransparens, direktivet om plattformsarbete, balansdirektivet, arbetsvillkorsdirektivet och så vidare. Det här är konsekvensen av Socialdemokraternas tondövhet.

Anf. 4 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag har bara en kort fråga.

Jag har lyssnat på Alireza Akhondi här och framför allt på Centerpartiet i debatten det senaste året och märkt att man verkligen tar tåten i kampen för den svenska modellen, både i Bryssel och här i Sveriges riksdag. Samtidigt säger man kraftfullt och tydligt att man vill återinföra lex Laval.

Lex Laval är ett hot mot den svenska modellen. Ett återinförande kommer att bidra till lönedumpning med mera. Jag vet det av egen erfarenhet efter 26 år i byggbranschen. Jag jobbade på fältet när lex Laval infördes i Sverige och såg konsekvenserna. Jag har också sett resultatet av att man tog bort lex Laval. Det blev inte som Centerpartiet och andra partier befärade.

Jag skulle vilja höra hur Alireza Akhondi tänker när han med ena handen värnar den svenska modellen och samtidigt med andra handen gärna vill skjuta den i sank.

Anf. 5 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Magnus Persson för frågan.

Den svenska partsmodellen är fantastisk. Jag redogjorde just för de fantastiska resultaten av att vi har en bra och gedigen struktur på svensk arbetsmarknad, till exempel reallöneökningar och få konfliktdagar.

Låt oss också komma ihåg att 90 procent av svensk arbetsmarknad täcks av de av parterna slutna kollektivavtalen. Det är en utveckling som vi från Centerpartiets sida faktiskt bejakar och tycker är rimlig – utan att för den skull glömma bort de icke kollektivanslutna, som också är viktiga att ha med på den här resan.

När det gäller frågan om lönesättning och de parametrar som påverkar lönesättningen på svensk arbetsmarknad skulle jag behöva hålla ett föredrag. Jag skulle behöva en tavla där jag förklarar mekanismerna för hur löner sätts på svensk arbetsmarknad. Jag ska bespara kammaren denna utläggning, men jag kan konstatera att lex Laval och de principer som omgärdar rätten att etablera sig i andra länder på den fria marknaden inte påverkar den svenska lönesättningsmodellen. Det är inte så det fungerar i dag, och det behöver Magnus Persson läsa in sig på lite mer.

Anf. 6 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Alireza Akhondi märker jag att han inte förstår eller inte vill förstå konsekvenserna av införandet av lex Laval. Den påverkar visst den svenska arbetsmarknaden och den svenska lönebildningen.

Vi kan gå tillbaka till byggbranschen. Där är det så att utstationerad arbetskraft kan ha avtal om lägsta avtalsenliga lön. En utstationerad byggnadsarbetare kan jobba i Sverige för 178 kronor i timmen. Det är fullt nor-

malt. Snittlönen för en svensk byggnadsarbetare är 224 kronor i timmen, så det är en form av lönedumpning hur man än vrider och vänder på det.

Alireza Akhondi menar alltså att svenska byggnadsarbetare helt enkelt har för bra betalt. Jag vet inte hur det rimmar med bevarandet av den svenska modellen, där det faktiskt är parterna som kommer överens om lönesättningen.

Jag uppmanar Alireza Akhondi att gå ut i verkligheten och titta på vad lex Laval gjorde på den svenska byggmarknaden och vad det innebar för svenska löntagare. Jag fick själv vara med om att varsla och säga upp personer på mitt företag för att vi inte kunde konkurrera med de företag som använde utstationerad arbetskraft. Att det inte påverkar svenska löner, som Alireza Akhondi står här i kammaren och säger, stämmer absolut inte.

Anf. 7 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag har haft ett långt civilt yrkesliv innan jag blev riksdagsledamot, bland annat som arbetsmarknadsexpert hos en arbetsgivarorganisation. Just frågan om lönebildning är alltså ingen nyhet. Uppläxningen om hur lönerna sätts på svensk arbetsmarknad skulle jag vilja undanbe mig.

När det gäller byggbranschens utmaningar har vi en del strukturella problem kring kompetensförsörjning. Detta gör att företagen känner sig nödgade att söka kompetens utomlands.

Dessa strukturproblem får vissa konsekvenser. Vi ser till exempel att det finns en ganska utbredd arbetslivskriminalitet inom byggsektorn. Detta är inte en utveckling som Centerpartiet bejakar på något sätt, utan vi ser samma problem som Magnus Persson. Men metodiken för att angripa frågan slutar inte med att man ska göra inskränkningar i den fria rörligheten och företagets möjligheter att etablera sig på svensk arbetsmarknad.

Anf. 8 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! En stark arbetsrätt är avgörande för arbetstagarnas trygghet på arbetsmarknaden. Det ger den enskilde arbetstagaren ett grundläggande skydd mot arbetsköparnas godtycke. Samtidigt ger det arbetstagarna en kollektiv styrka. En stark arbetsrättslagstiftning bidrar således till att utjämna de i grunden ojämlika maktförhållandena mellan arbetstagare och arbetsgivare.

Det mesta av de faktiska relationerna på den svenska arbetsmarknaden regleras i kollektivavtal. Detta är en god ordning som ger stabilitet och flexibilitet. Avtalen förhåller sig dock till lagens bestämmelser. Problem som inte förutsågs vid lagens utformning eller som direkt uppstått genom förändringar i lagen adresseras ofta i kollektivavtalsförhandlingar, men det betyder inte att lagstiftningsprocessen kan bortse från dem.

Fru talman! Under de senaste decennierna har lagen om anställningsskydd, LAS, successivt urholkats. Turordningsreglerna har ändrats, tiden för återanställningsrätt har förkortats och allmän visstid har införts. Utöver detta har praxis, genom arbetsköparnas faktiska agerande och domar i Arbetsdomstolen, helt klart förskjutits i arbetsgivarvänlig riktning. Andelen otrygga jobb har ökat, och den fackliga organisationsgraden har minskat. Arbetstagarnas trygghet har därmed stegvis försvagats, liksom arbetstagarnas gemensamma styrka. Arbetsköparnas makt har stärkts på bekostnad av arbetstagarnas trygghet.

Fru talman! Vänsterpartiet har elva reservationer i detta betänkande, och jag hade väldigt gärna velat lyfta dem alla. Men med respekt för att ni inte vill höra mig mäska hela dagen och för att voteringen inte ska bli så vansinnigt lång väljer jag ändå att endast lyfta reservation nummer 6.

Tidsbegränsade anställningar fyller en nödvändig funktion på arbetsmarknaden. Det måste gå att ta in vikarier när anställda är föräldralediga eller sjuka eller kommer in i riksdagen, till exempel. Och det måste gå att anställa extrapersonal vid tillfälliga arbetsanhopningar eller när det behövs specifik kunskap under en begränsad tid. Men problemet är att många arbetsköpare systematiskt använder de tidsbegränsade anställningarna. Detta ger dem en otrolig flexibilitet i stunden, som går ut över de anställda men också över stora, viktiga samhälleliga värden.

I den ursprungliga versionen av LAS fanns en tydlig reglering av tidsbegränsade anställningar. De tillfälliga anställningarna var separerade från tillsvidareanställningarna på så sätt att de visstidsanställda inte kunde användas för att utföra samma arbete som de fast anställda. Tillsvidareanställning var norm och tidsbegränsad anställning ett undantag.

Under 1980- och 1990-talen genomfördes förändringar i LAS som öppnade för ett vidare användande av tillfällig arbetskraft. Över tid ökade de tidsbegränsade anställningarna i omfattning. Sedan 2000 har andelen anställda med tidsbegränsad anställning varit någorlunda konstant, med vissa mindre upp- och nedgångar beroende på konjunktursvängningarna. Men under 2020 hade ändå 14 procent av alla anställda i Sverige någon form av tidsbegränsad anställning.

Fru talman! Inte nog med det – de senaste 15 åren har de tidsbegränsade anställningarna blivit alltmer osäkra. Förklaringen är att de tidsbegränsade anställningarna består av flera olika varianter av anställningar, och det är de mest osäkra formerna som har ökat. Det är, som jag tog upp tidigare, allmän visstid och olika former av behovsanställningar. Parallellt med detta har de tryggaste formerna, det vill säga de vanliga vikariatet, minskat.

Det är också stora skillnader mellan de olika grupperna när det gäller hur vanligt det är med tidsbegränsade anställningar. Som av en händelse är arbetare, kvinnor, utomeuropeiskt födda och unga överrepresenterade bland dem med otrygga anställningar. Den bransch som hade högst andel tidsbegränsat anställda under 2019 var hotell och restaurang, där hela 42 procent hade osäkra anställningar.

Fru talman! Att vara anställd på tillfälliga kontrakt innebär givetvis jättestora nackdelar för individen. Livet går inte att planera, ekonomin är osäker och på arbetsplatsen befinner man sig i ett ständigt underläge. Det är svårare att engagera sig fackligt och säga ifrån om orättvisor och problem på jobbet. Tillfälligt anställda erbjuds också i lägre grad kompetensutveckling och har sämre löneutveckling. Att inte ha en tillsvidareanställning gör det svårt att teckna ett hyreskontrakt eller att ta lån för att köpa en bostad.

Otrygga anställningar är en stor källa till stress och oro, framför allt bland unga. Forskningsstudier visar tydliga kopplingar mellan psykisk ohälsa och otrygga anställningar. Otrygga anställningar ger alltså ett otryggt liv. De tidsbegränsat anställda betalar ett högt pris för arbetsgivarernas krav på flexibilitet.

När antalet visstidsanställningar blir för stort påverkar det även de tillsvidareanställdas arbetsvillkor. Till exempel visar en undersökning som Handelsanställdas förbund har gjort bland butiks- och lageranställda att många visstidsanställda mår sämre, men även de som är tillsvidareanställda får dra ett tyngre lass eftersom de ständigt måste lära upp nya kollegor. Man har ett lägre antal fast anställda och en låg bemanning.

Fru talman! Allmän visstidsanställning infördes av den borgerliga regeringen 2007. Vänsterpartiet har sedan dess, tillsammans med flera fackförbund, framfört krav på att just allmän visstidsanställning ska tas bort ur LAS. Sedan 2017 står faktiskt också Socialdemokraterna bakom ett sådant krav, efter ett beslut på partiets kongress. Men varken den förra eller den nuvarande S-MP-regeringen har tyvärr lagt fram några propositioner i ärendet. Problemet kvarstår alltså.

I debatten har det hävdats att man i första hand bör komma till rätta med dessa problem i förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Men grundproblemet har skapats genom utformningen av lagen, och det är där det först borde lösas. Dagens utformning ger en väldigt ensidig fördel till arbetsgivarna och bygger in ett godtycke i systemet. Arbetsköparna har inget att vinna på att reglera detta i kollektivavtal, samtidigt som problemet är som störst på områden där arbetstagarna redan befinner sig i särskilt utsatta situationer. Ska frågan regleras i kollektivavtal betyder det alltså att arbetstagarorganisationen måste betala för något som lagstiftaren aldrig borde ha öppnat för.

I den DS som bygger på parternas principöverenskommelse föreslås att allmän visstidsanställning ska ersättas av särskild visstidsanställning. Det är positivt att man övergår till tryggare arbetsförhållanden, men grundproblemet kvarstår ändå. Arbetsgivaren behöver fortfarande inte ge något objektiva skäl för att tidsbegränsa anställningen.

Fru talman! Till slut: Vänsterpartiet anser alltså att LAS bör ändras så att allmän visstidsanställning utgår och det i stället införs objektiva kriterier för när det är tillåtet med visstidsanställningar. Lagen bör även i denna del fortsättningsvis vara semidispositiv, alltså att arbetsmarknadens parter i centrala kollektivavtal kan komma överens om de anställningsformer som är lämpliga inom respektive bransch. Lagen om anställningsskydd bör alltså ändras.

Fru talman! Jag ber verkligen om ursäkt för att jag drog över lite på tiden, men detta är ett ämne som är viktigt för mig och för Vänsterpartiet. Tack för er tid!

Anf. 9 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! ALVA, allmän visstidsanställning, är jättebra. Vänsterpartiet har den samlade empiriska forskningen emot sig när man säger detta. Detta vill jag bara ha sagt.

Men jag har en kort fråga till Ciczie Weidby och Vänsterpartiet. Ni säger er värna svenska arbetstagare. Det historiska paketet med LAS-omställningen adresserar en hel del av de brister som finns på svensk arbetsmarknad. Det handlar om människors omställningsmöjligheter, till exempel. Kan ni i dag rakt ut säga att ni kommer att rösta för att förbättra svenska arbetstagares möjligheter att kompetensutveckla sig och utvecklas på svensk arbetsmarknad, så att de fortsatt kan göra sig gällande på svensk arbetsmarknad även i framtiden? Kan ni avge ett sådant löfte?

Anf. 10 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Tack så jättemycket, Alireza Akhondi, för att du tog replik på mig! Jag hörde i ditt anförande att det nästan inte finns någon i hela riksdagen som har så mycket kunskap och erfarenhet av livet utanför riksdagen som du har.

Fru talman! Jag har också jobbat jättelänge inom LO-yrken. Är det något jag har tampats med, framför allt sedan 2007, när den allmänna visstidsanställningen infördes, är det att företagen inte ska utnyttja detta och stapla dessa fruktansvärda anställningar på varandra. Det var månader då man gick igenom tjocka pappersluntor med enskilda anställningskontrakt eftersom man bara är anställd precis den dag man är där, och man vet inte när man får komma nästa gång. Jag vet inte hur många gånger jag har tröttnat kollegor och medlemmar som säger att de är vansinnigt stressade av att behöva ligga och sova med mobiltelefonen på bröstet därför att de hoppas på att få en extratid i kassan nästa dag, och om de inte svarar tillräckligt snabbt går de miste om den.

All den samlade empiriska forskning som jag har tittat på säger att våra otrygga anställningar leder till otrygga jobb och till ohälsa. Man blir väldigt nyfiken på vilken forskning det är som Alireza har tillgång till som säger att just allmän visstidsanställning är en så fantastiskt bra anställningsform.

Anf. 11 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Det är bara att googla. Att rabbla upp en massa rapporter från IFAU och andra är lönlöst. Läskunnighet borde vara ett krav.

Ciczie Weidby undvek att svara på min fråga, så jag upprepar den. Kommer ni att rösta för att förbättra svenska arbetstagares möjligheter till kompetensutveckling på svensk arbetsmarknad även framöver? Det är en jätteviktig fråga när man säger sig värna svenska arbetstagare. Då kan man inte komma runt frågan och inte svara på den. Det blir bara fel.

Jag vill jättegärna ha svar på detta från Ciczie Weidby och Vänsterpartiet.

Anf. 12 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Det är ett intressant tonläge som Alireza har gentemot mig. Han hänvisar till Google och läskunnighet. I så fall skulle jag precis på samma sätt kunna be Alireza Akhondi att bara googla och läsa vad Vänsterpartiet tycker och tänker.

Att ifrågasätta om Vänsterpartiet värnar de svenska arbetstagarna blir raljant på ett sätt som inte gynnar den här debatten över huvud taget.

När det gäller vad vi tycker om LAS-överenskommelsen, omställning och kompetensutveckling är det också bara att googla och läsa, Alireza, så får du reda på detta. Det är fantastiskt bra att vi kom överens om ett bra omställningsskydd och kompetensutveckling för arbetare. Det hade Alireza vetat om han på något sätt hade satt sig in i Vänsterpartiets politik.

Anf. 13 MICHAEL ANEFUR (KD):

Fru talman! Jag börjar med att säga att Kristdemokraterna självklart står bakom samtliga sina reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 16.

Arbetsrätten i Sverige grundar sig som sig bör på lagstiftning. Men sedan är det lite annorlunda, för vi överlåter väldigt mycket till arbetsmarknadens parter. Det brukar kallas den svenska modellen. Den innebär att parterna – arbetsgivarna och arbetstagarorganisationerna – förhandlar och kommer fram till ett gemensamt resultat. Detta har gynnat Sverige väl och har en mycket stark politisk uppbackning.

Inte minst Socialdemokraterna brukar påstå att de är den pådrivande faktorn och garanten för den svenska modellen. Desto mer uppseendeväckande blir det då att en socialdemokratiskt ledd regering lyckades med konststycket att erodera den svenska modellen genom att plädera för och gå med i EU:s sociala pelare. Det innebär att Sverige gång efter annan får kämpa mot förslag från EU. Det kan handla om minimilöner, transparensdirektiv och plattformsdirektiv. Det är en uppsjö av saker som hör till den sociala pelaren som vi i Sverige inte vill ha.

Hade Socialdemokraterna och den av dem ledda regeringen hållit hårt i den svenska modellen hade vi sluppit allt detta arbete nu.

Fru talman! Politik är ibland ett lustigt spel. Kristdemokraterna har under en lång tid hävdad att undantagen från turordningsreglerna måste bli fler, inte minst med tanke på hur mycket specialkunskap det finns i många företag och, fru talman, att det inte är säkert att den som besitter specialkunskapen är den som har varit anställd längst. I många företag är det precis tvärtom.

När vi har framfört detta under åren har det från vänstersidan ansetts som helt omöjligt, som helt verklighetsfrånvänt, som helt fel, helt enkelt, och som något som skulle knäcka allt och alla och kanske inte minst den svenska modellen. Men nu när arbetsmarknadens parter har varit kloka nog att komma överens om att fler arbetstagare ska kunna undantas från turordningsreglerna – man går i förslaget från nuvarande två till tre – tystnar kritiken från vänstern. Just siffran tre anses plötsligt vara höjden av vishet. Visst är politik lustigt ibland. Man kan alltså gå från att tycka att detta är förfärligt till att anse att siffran tre är höjden av vishet – det borde väl jag som kristdemokrat i och för sig tycka är bra.

Jag är jätteglad för att parterna tagit ett steg i rätt riktning, men fortfarande finns det nog skäl att inför framtiden fortsätta arbeta för att fler ska kunna undantas. Vi föreslår just nu att fyra ska kunna undantas. Men just siffran är kanske inte det avgörande, utan det avgörande är hur vi kan säkerställa att företag kan behålla kompetens, vidareutvecklas och slåss på en internationell marknad. Det är helt avgörande för Sveriges framtid.

Fru talman! Sverige är ett föredöme i världen när det gäller föräldraförsäkring. Det är fantastiskt. Dock finns det mer att önska när det gäller flexibilitet och när det gäller att myndigförklara föräldrar i fråga om att de kan fatta bäst beslut för sig och sina barn.

Fru talman! Jag är helt övertygad om att det inte finns något läge då politiker är bättre på att fatta beslut för den enskilda familjen än familjen själv. Här finns det en uppenbar skillnad mellan hur vänstersidan och Kristdemokraterna ser på familj. När vi kristdemokrater vill utöka familjers möjlighet att styra sin egen verklighet vill vänstersidan i stället fortsätta att styra mer. När vi vill införa rätten till en obetald tjänstledighet fem dagar per år och förälder till dess att barnet fyller 18 år säger vänstersidan nej. Ett argument är att det skulle kunna påverka jämställdheten. Det är ett ypperligt exempel på att familjen inte anses kunna fatta rationella och klo-

ka beslut om sin egen verklighet. Nej, detta tycker man då att politiker kan bedöma bättre.

Fru talman! Den fria rörligheten för varor, tjänster och arbetskraft är en grundpelare i det europeiska samarbetet. Den gemensamma marknaden inom EU skapar förutsättningar för en god ekonomisk tillväxt och är absolut nödvändig i en tid då Europa utmanas av tillväxtekonomier i andra delar av världen.

För arbetstagare i företag som tillhandahåller tjänster tillfälligt i ett annat EU-land finns det särskilda regler i utstationeringsdirektivet, ett direktiv som genomförts i svensk rätt genom utstationeringslagen. Regeringens kritiserade ansats att kräva ett särskilt kollektivavtal för utstationerade är alldeles för långtgående. Med bevisregelns slopande kan stridsåtgärder vidtas även om minimivillkoren i den så kallade hårda kärnan är uppfyllda och enbart för att uppnå just ett utstationeringskollektivavtal. En utstationerande arbetsgivare kommer därmed inte att kunna freda sig mot stridsåtgärder. Det innebär att det blir mindre attraktivt för företag från andra länder att komma hit, och det hämmar därmed den fria rörligheten.

Att slopa bevisregeln är dessutom med stor sannolikhet inte förenligt med EU:s rättsprinciper om proportionalitet och ömsesidigt erkännande. Bevisregeln, fru talman, var generös mot fackföreningarna, då den gav långtgående möjligheter för en arbetstagarorganisation att vidta stridsåtgärder så länge en utstationerande arbetsgivare inte kunde visa att de utstationerade arbetstagarna i allt väsentligt hade lika goda villkor som svenska arbetstagare inom det aktuella avtalsområdet. Just ordet ”visa” handlar om att den utstationerande arbetsgivaren ska styrka att så är fallet eller, med andra ord, att det är ställt utom rimligt tvivel att det är så.

Det är oklart hur regeringen kan få det till att kontrollmöjligheterna för arbetstagarorganisationerna förbättrats genom att bevisregeln togs bort. Att säkerställa goda villkor för dem som jobbar i Sverige, oavsett var de kommer ifrån, är en självklarhet. Men konsekvenserna av regeringens politik innebär mer av protektionism och mindre av omsorg om dem som kommer hit för att arbeta.

Anf. 14 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Det betänkande som vi debatterar i dag handlar om arbetsrätten. Vi från Liberalerna vill särskilt lyfta upp de förslag som vi har för att förbättra situationen för arbetstagare som utsätts för mobbning och trakasserier. Vi har i ett antal motionsyrkanden krävt en statlig utredning för att ta fram en förbättrad och skärpt lagstiftning. Tyvärr avstyrker utskottsmajoriteten detta och hänvisar till lite allmänna pågående utredningar.

Men arbetet kring trakasserier och mobbning på arbetsplatser har pågått åtminstone sedan 2018 med olika tilläggsdirektiv, och nu finns det ett slutbetänkande som ligger på regeringens bord. Men jag ser stora risker: Ju längre tid det tar och ju mer man skjuter in detta på något departement, desto lägre är sannolikheten att det faktiskt blir något konkret av det genom förslag till riksdagen. Vi får väl avvakta, fru talman, och se om regeringen kommer med några sådana förslag, beroende på hur det går i valet i september.

Vi har också försökt lyfta upp situationen för de långtidsarbetslösa och de som är svagast på arbetsmarknaden – missbrukare och före detta kriminella. Vi efterfrågar försäkringar och besked om Krami på Arbetsförmedlingen, så att vi fortfarande har kvar den verktygslådan.

Nu refereras det lite kort till ett regleringsbrev som regeringen beslutade om i december. Men jag kan intyga, fru talman, att det under hela vintern har kommit mycket oroande och bekymrande signaler kring hur det kommer att bli för den viktiga arbetsmarknads- och socialpolitiska, skulle jag vilja säga, verksamheten Krami. Det är en verksamhet för före detta kriminella som behöver handpåläggning och personligt stöd. De behöver möta personer som kan deras situation. Detta är väldigt personalintensivt. Och vi hörde i dag i arbetsmarknadsutskottet att det finns en kategori långtidsarbetslösa som kräver ett helt annat stöd från staten och samhället. Därför tycker vi att det är ett viktigt komplement att staten har verksamheter i egen regi.

Jag kommer senare under eftermiddagen att ha en interpellationsdebatt med arbetsmarknadsministern om just Kramis verksamhet inom Arbetsförmedlingen.

Det som vi avslutningsvis vill ta upp och särskilt lyfta är vikten av fler vägar in på arbetsmarknaden för de personer som inte kommer in över huvud taget, de som står utanför.

Vi har en rekordhög långtidsarbetslöshet om 180 000. 100 000 av dem, fru talman, har varit arbetslösa i över två år. Det är över 360 000 inskrivna på Arbetsförmedlingen. Ungefär hälften av dem är födda utanför Europa. Och hälften av dem har ingen gymnasieutbildning.

Därför kräver vi i detta betänkande att man också skapar nya möjligheter, arbetsmöjligheter utan förkunskapskrav, så att man får in nyanlända och ungdomar på arbetsmarknaden.

Många av de fina reformer som vi också står bakom – omställningspaket, kompetenssatsningar, möjligheter att sadla om – har vi absolut inga problem med. Men där är det fokus på dem som redan är inne på olika typer av yrken och är inne på arbetsmarknaden. Men Liberalerna vill också lyfta fram behovet av inträdesjobb. Därför kommer vi också att yrka bifall till reservation 4 i betänkandet, där vi vill följa upp kravet på inträdesjobb, där man reducerar kostnaden för arbetsgivare och där staten går in mer aktivt och stöttar nyanlända och ungdomar under 23 år som inte har en gymnasieutbildning för att de faktiskt ska komma in på arbetsmarknaden.

Vi ser ljuspunkter. Ungdomsarbetslösheten sjunker i Sverige, vilket är positivt. Men att den fortsatt ligger över 9 procent tycker jag är alarmrande. Över 40 000 ungdomar i Sverige 18–24 år saknar fortfarande möjligheter, och många av dem varken studerar eller arbetar. Risken är då ett dubbelt utanförskap – att man saknar rätt utbildning och att man inte kommer in på arbetsmarknaden.

Än svagare ställning på arbetsmarknaden har de nyanlända och de som har varit kort tid i Sverige. Därför är det viktigt med inträdesjobb. Därför är det också viktigt med etableringsjobb, som det refereras till i detta betänkande. Men det har vi ännu inte sett röken av.

Socialdemokraterna avstyrker samtliga liberala förslag. Vad hänvisar de till? Vad är alternativen? Det kan väl inte vara extratjänster, som vi har debatterat flera gånger, där bara 3 procent går vidare till riktiga jobb? Det kan inte heller vara de aviserade etableringsjobben, för de finns inte än.

De har skjutits upp från 2017 till 2018, till 2019 och till 2020. Och statsrådet sa senast att de möjligen kommer första halvåret i år. Eller är det arbetsmarknadsprogrammen som ska ta emot de utrikesfödda kvinnorna? Bara 20 procent av dem som är inskrivna på arbetsmarknadsprogrammen inom Arbetsförmedlingen är kvinnor. Där har myndigheten misslyckats totalt i sitt jämställdhetsuppdrag.

Avslutningsvis när det gäller intensivåret för nyanlända – för dem som varit kort tid i Sverige – som en väg in på arbetsmarknaden har den reformen inte fått den kraft och det genomslag som vi förväntat oss. Det är långt under prognos. Knappt 700 personer är inskrivna. Det måste alltså till fler vägar in på arbetsmarknaden om vi på allvar ska bryta långtidsarbetslösheten i Sverige.

Anf. 15 LEILA ALI-ELMI (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till alla våra reservationer, det vill säga reservation 7 om äldres rätt att ha kvar sin anställning högre upp i åldrarna, samt reservationerna 24 och 25 som handlar om att stärka arbetet mot mobbning och trakasserier på arbetsplatsen.

Fru talman! I andra länder blir personer presidenter eller får andra viktiga positioner tack vare hög ålder. I Sverige anses man snabbt passé. Miljöpartiet menar att vi måste uppvärdera äldre personers kompetenser och erfarenheter. I regeringen har vi varit med om att höja åldersgränsen för rätt till studiemedel från 56 till 60 år. Det är ett viktigt första steg.

Vi vill gå vidare och även säkerställa att den som vill och har möjlighet ska kunna vara kvar i sin anställning betydligt längre. I dagsläget ger lagen om anställningsskydd varje människa rätt att vara kvar i sin anställning fram till 68 års ålder. År 2023 kommer åldersgränsen att höjas till 69 år. Vi anser dock att rätten att ha kvar sin anställning behöver finnas ännu högre upp i åren.

Arbete är för många en viktig friskfaktor, och jag anser inte att vi som samhälle kan tacka nej till människor som vill fortsätta att bidra genom arbete. I ett större perspektiv kan det också bidra till att minska ålderismen i samhället. Jag anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att höja gränsen för rätten att ha kvar sin anställning.

Fru talman! I Sverige är det olagligt med mobbning av barn. I skolan arbetar lärare och annan skolpersonal aktivt med eleverna med värdegrund och allas lika värde. När mobbning ändå sker kan Barnombudsmannen hjälpa till med stöd och ledning och berätta vart barnen kan vända sig när de har det svårt. Även Skolinspektionen och Barn- och elevombudet kan kopplas in. Flera kommuner har blivit fällda och fått betala ersättning till barn som har hamnat i kläm.

I Sverige är det även olagligt med diskriminering och trakasserier. Om man blir diskriminerad eller trakasserad på sin arbetsplats på grund av sin religion, hudfärg, sexuella läggning, ålder, funktionsnedsättning, kön eller könsöverskridande identitet kan man vända sig till Diskrimineringsombudsmannen och göra en anmälan. I flera fall har personer tilldömts skadestånd både inom diskrimineringsområdet och inom jämställdhetsområdet.

Det finns även Konsumentombudsmannen som tar vara på konsumenternas intressen och Justitieombudsmannen som tillvaratar enskilda personers rättigheter att bli lagenligt och korrekt behandlade av myndigheter. Om brott har begåtts kan naturligtvis också polisen kopplas in.

Det är allmänt känt att det förekommer vuxenmobbing på våra arbetsplatser. Det är också allmänt känt att anställda som blir mobbade på sina arbetsplatser kan få både psykiska och fysiska skador. Däremot är det mindre känt att när mobbing sker utanför de nämnda områdena, alltså diskriminering och trakasserier, står den vuxna mobbade personen helt utan juridisk möjlighet att få upprättelse eller kompensation för den skada som denna person har lidit.

Det är fråga om en utsatt grupp som ofta drabbas av både psykiska och fysiska besvär som en följd av mobbing. Det är svårt att få ekonomin att gå ihop om man behöver byta jobb eller blir sjukskriven på grund av mobbing på arbetsplatsen. Om den mobbade polisanmäler mobbaren för ofredande blir resultatet ofta att brott inte kan styrkas. Och ett stort antal mobbade anställda begår självmord varje år.

I dag saknas alltså en tydlig lagstiftning som skyddar den som utsätts för trakasserier i form av mobbing i arbetslivet. Arbetsmiljölagen medger ett förebyggande arbete, inte ett bestraffande, inom detta område. Det finns inte heller några externa instanser eller ombudsmän att vända sig till på nationell nivå.

Den som utsätts för mobbing på arbetsplatsen har därför i bästa fall arbetsplatsens egen personalpolicy att luta sig mot. Men om mobbingen inte kan klassas som diskriminering eller trakasserier kan arbetsplatserna inte anmäla anställda som mobbar andra anställda. Är förövaren av samma kön och har lika lön, samma etnicitet, samma religion och samma fysiska status kan diskriminering eller trakasserier inte hävdas. Den som blir utsatt får ofta stå ensam, trots att facken, personalhälsan och andra inblandade gör så gott de kan för att hjälpa den mobbade. Oftast får den mobbade byta arbetsplats, medan den som mobbar får stanna kvar. Det finns inget juridiskt utrymme för prövning eller straff inom kränkande särbehandling. Ingen ombudsman ställer sig heller på den kränkta sidan.

Kränkande särbehandling är med andra ord en ostraffbar vuxenmobbing om arbetsplatsen inte själv agerar på problemet. Jag menar att detta är en lucka i lagstiftningen. För att kunna komma till rätta med att anställda blir utsatta för kränkande särbehandling på arbetsplatsen behöver detta bli straffbart. Jag anser därför att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram ett förslag till en ny lag mot trakasserier i arbetslivet.

Vi behöver också inrätta en ombudsman med uppdrag att samla in information på nationell nivå samt ge stöd och information till anställda som blivit utsatta för mobbing på sin arbetsplats. Med bättre kunskaper kan vi undersöka och arbeta fram förslag på ytterligare åtgärder kring de problem som mobbing ger och som leder till stora kostnader för både individen och samhället.

Anf. 16 ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! I dag debatterar vi alltså betänkande AU7 om arbetsrätt. Det är ett motionsbetänkande som behandlar alla de motioner som riksdagsledamöter och partier har skrivit om arbetsrätten, och det är – som alltid – många motioner att behandla. Det vi kan konstatera är att de flesta

motioner och yrkanden inte nämnvärt skiljer sig från tidigare års; det är fortfarande förslag om försämrade anställningstrygghet på olika områden som genomsyrar de borgerliga partiernas motioner.

Samtidigt kan vi se att världen omkring oss har förändrats väldigt mycket de senaste åren. Covid-19-pandemin har slagit hårt mot hela världen, och arbetsmarknaden har förändrats som en direkt följd av detta. Vissa branscher har drabbats hårdare än andra under själva pandemin, såsom handel, restaurang och turism. Många unga fick lämna arbetsmarknaden i början av pandemin, och för många är det svårt att komma in igen. Vad de personerna behöver nu är faktiskt mer trygghet på arbetsmarknaden, inte mindre.

Under det senaste året har vi också kunnat se tydliga fördelar med en stark partsmodell och kollektivavtalens betydelse på arbetsmarknaden. Vi ser hur snabbt och effektivt parterna på arbetsmarknaden tecknade avtal om korttidspermitteringar i början av krisen för att förhindra stora uppsägningar och tapp av viktig kompetens. Parterna tog snabbt och effektivt ansvar för att Sveriges företag ska kunna starta om snabbt när krisen en dag är förbi.

Parterna har också förhandlat färdigt om trygghet och omställning, och där har en del av förhandlingarna handlat om just arbetsrätten. Förslagen har nu tagits om hand av regeringen, som nyligen skickade ärendet på remiss till Lagrådet. Det kommer att behandlas vidare inom en nära framtid. Vi socialdemokrater välkomnar att de avtalstecknande parterna har tagit ansvar för att skapa stabila förutsättningar för arbetsmarknaden på lång sikt.

Det råder i debatten ofta en stor samsyn när det gäller vikten av att bevara och värna den svenska modellen och när det gäller att parternas roll på arbetsmarknaden är avgörande för hur spelreglerna på arbetsmarknaden ska se ut. När parterna är överens ska politiken respektera det. I det här betänkandet kan man dock se att så inte alltid är fallet.

Det finns till exempel några reservationer där man inte anser att parternas överenskommelse om turordningsreglerna är bra nog. Ett parti vill utöka undantagen, och ett vill minska dem. Men själva grunden i en förhandling är att det är ett givande och tagande, och ett förhandlingsresultat genomförs i sin helhet eller inte alls. Vi kan som politiska partier inte överpröva parternas förhandlingsresultat och peta i de delar som vi av olika anledningar tycker är felaktiga. Det är parterna på arbetsmarknaden som har förhandlat, och om vi respekterar den svenska modellen respekterar vi också förhandlingsresultatet i dess helhet.

Så sent som 2019 förändrades konflikträtten till följd av parternas förhandling om en modern konflikträtt. Trots det ser vi inte mindre än fyra reservationer i det här betänkandet som syftar till att förändra lagstiftningen på det området. Här är parterna överens, och vi har lagstiftningens vägen levererat det de har förhandlat fram. Vi socialdemokrater anser att vi ska respektera partsmodellen och stå upp för den och därmed inte överpröva parternas överenskommelse i det här fallet heller.

Ett annat avsnitt i betänkandet handlar om utstationerade arbetstagare. Här kan jag konstatera att det, precis som tidigare år, finns flera yrkanden om att återinföra lex Laval. Ett huvudargument för det är att det nu skulle vara mindre attraktivt för utländska företag att komma till Sverige och utföra arbete samt att rätten för facken att strida för kollektivavtal skulle

hämna den fria rörligheten. Detta argument har de borgerliga partierna framfört i många år.

Det vi ser i verkligheten är dock det motsatta. Antalet utstationerade arbetstagare i Sverige är fortfarande stort och dessutom ökande. Under 2021 – som ändå var ett pandemiår, ska man ju påminna sig om – handlar det om cirka 55 000 personer, vilket är en ökning med ungefär 15 000 personer jämfört med året innan.

Vi socialdemokrater vill naturligtvis att även den utstationerade arbetskraften ska ha bra arbetsförhållanden och att ordning och reda ska gälla på svensk arbetsmarknad som helhet, inte bara för de anställdas skull utan också för företagets och konkurrensvilkorens skull. Då finns det faktiskt ingen anledning att återinföra lex Laval, utan vi ska snarare se till att fler av de utstationerade omfattas av kollektivavtal och att kontrollerna av arbetsplatser med många utstationerade blir fler och bättre.

Det har talats en del om den sociala pelaren här i dag. Det är inte ett område som direkt berörs av det här motionsbetänkandet, men jag tror ändå att det kan vara värt att påminna om att den sociala pelaren inte är ett initiativ som på något sätt förflyttar beslutsbefogenheter mellan EU-nivån och den nationella nivån.

Däremot uttrycker den en ambition om att Europa ska vara en världsdelen som erbjuder goda sociala villkor för alla sina invånare och där den fria rörligheten för kapital, vilket underlättar för marknaden, måste mötas med en ökad ambition om goda levnadsvillkor. Arbetstagare och medborgare ska inte utsättas för godtycklig behandling eller en dålig social nivå på välfärden.

Jag förstår att detta inte är en ambition som de borgerliga partierna omfattar, men förespeglingen att den sociala pelaren skulle vara skälet till att exempelvis diskussionen om minimilöner kommer upp är faktiskt innovativ, eller vad man nu ska kalla den – möjligen på gränsen till lögnaktig. Kraven på minimilöner har funnits sedan långt innan den sociala pelaren kom till och hade kommit upp alldeles oavsett den sociala pelaren. Kritik mot den sociala pelaren är väl snarare ett uttryck för att man inte vill att sociala rättigheter ska vara ett EU-gemensamt projekt. Så kan man ju tycka, men man bör i så fall använda rätt argument för det.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Andersson (S).

Anf. 17 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det har blivit något fel här, för Anna Johanssons anförande måste komma från tiden före 2018. Hon förklarar nämligen att det finns ett antal förslag från borgerliga partier – motionsförslag som hon yrkar på att avslå, som hon alltid har gjort.

Poängen är bara att den socialdemokratiska regeringen om några veckor kommer att föreslå den absoluta majoriteten av det som borgerliga partier har motionerat om under väldigt lång tid. Då kommer Socialdemokraterna själva att genomföra det som de under valrörelsen 2018 dyrt och heligt lovade att de aldrig skulle genomföra. De hänvisar till partsdiskussioner och sådant, men säg att en moderatledd regering hade gjort samma sak.

Då hade Anna Johansson och utskottskollegan Patrik Björck med flera varit i taket och vänt. De hade tyckt att detta var fruktansvärt.

Därför vore det intressant att höra Anna Johansson räkna upp alla fördelar hon ser med de förändringar som Socialdemokraterna nu genomför i arbetsrätten. Särskilt när det gäller turordningsreglerna skulle det vara intressant att höra alla fördelar hon ser, liksom förenklingen vad gäller uppsägning av personliga skäl. Jag ser fram emot det. Jag ser även fram emot den debatten så småningom, men vi behöver nog höra lite om detta här i dag eftersom man skulle kunna tro att ni yrkar avslag på motionerna om detta för att ni är emot det, Anna Johansson. Men ni yrkar ju avslag för att ni själva ska komma med samma förslag om några veckor.

Jag skulle också vilja fråga en annan sak. Med tanke på alla heliga löften om att aldrig någonsin göra detta som ni har avlagt, i synnerhet under den förra valrörelsen, och att ni nu med en klacksark genomför nästan allt detta själva – hur allvarligt ska man ta på högtidliga löften från Socialdemokraterna i den kommande valrörelsen? Givna till brösttoner, hur allvarligt ska vi ta de löftena mot bakgrund av detta?

Anf. 18 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Om jag var i Mats Greens kläder och tillhörde Mats Greens parti skulle jag vara väldigt försiktig med att kritisera andra partier för löftesbrott. Jag vill bara börja med att påpeka det.

Vi gick till val 2018 på att göra förändringar av lagen om anställningsskydd som syftade till att ta bort hyvling och ta bort allmän visstid. Med det sagt har nu parterna förhandlat. Vi har inte genomfört och kommer inte att genomföra ensidiga försämringar av anställningstryggheten för löntagare. Om Mats Green hävdar att det är på det sättet hävdar Mats Green någonting som inte är med sanningen överensstämmande.

Den förhandling som parterna har slutfört nyligen balanserar ju på flera olika ben. Den stärker tryggheten för arbetstagare i vissa avseenden, och den ökar i andra avseenden flexibiliteten för arbetsgivarna. Totalt sett är det en överenskommelse som parterna kan stå bakom därför att båda parter har vunnit saker och har fått betala saker – precis som det brukar vara i en förhandling.

Mats Green säger att vi avslår yrkanden med hänvisning till att vi själva ska genomföra det senare, men det är inte sant. Det som är sant är att vi förmodligen, om vi hade fattat beslut politiskt, hade gjort något annorlunda avvägningar. Men nu har vi överlämnat den här ordningen till parterna på arbetsmarknaden och ska naturligtvis respektera det som de har kommit överens om.

Det jag skulle vilja veta är varför Mats Green i de yrkanden som Moderaterna kvarstår vid, som bland annat handlar om konflikträtten och lex Laval, fortsätter att envist hävda att trygghet för arbetstagare skulle vara ett allvarligt hot mot svenska företag. Det har ju visat sig att detta faktiskt inte är sant – svenska företag utvecklas på ett väldigt positivt sätt med de begränsningar som arbetsrätten och möjligheten att teckna kollektivavtal och att binda företag vid detta ger.

Anf. 19 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Det här var kanske ett svar på någon fråga, men det var definitivt inte ett svar på min fråga.

Anna Johansson säger att man aldrig har lagt fram förslag om att försämra för arbetstagare eller att försämra arbetsrätten. Det har inte vi heller. Det är heller inte vi som har påstått att det har skett försämringar.

Det handlar om att utveckla och stärka arbetsrätten. Det är ju Anna Johansson och hennes parti som gång efter annan, i synnerhet i den förra valrörelsen, sagt att detta är försämringar. Nu genomför de det själva och säger att det är förbättringar. It's ok when we do it. Där ser man hur mycket socialdemokratiska löften är värda.

Det är ju, återigen, ett faktum att vi nu bara är veckor från att ni ska genomföra den absoluta majoriteten av det som borgerliga partier har yrkat på i ett antal motioner under lång tid. Att påstå någonting annat är inte med sanningen överensstämmande. Ni hänvisar till att parterna har kommit överens om detta, men det var också en del av våra förslag – annars skulle man gå fram med lagstiftning. Det var exakt detsamma som ni sa, och det var exakt detsamma som ni har avtalat om i skriftlig form. Det är lite svårt att komma undan detta.

Hade vi gjort det här hade Anna Johansson och hennes partivänner återigen stått i riksdagens talarstol och i det som återstår av förstamajtågen och med brösttoner talat emot det. Nu genomför de nästan allt detta själva; så är det.

Hur ska vi se på era kommande löften med tanke på de klacksparkar som ni behandlar de redan givna löfterna med, oavsett hur mycket ni påstår att detta är för er viktiga frågor?

När det gäller lex Laval kommer Socialdemokraterna att vinna bara tack vare stödet från Sverigedemokraterna. Företag som ger bättre villkor än kollektivavtalen ska naturligtvis inte diskrimineras på svensk arbetsmarknad därför att de har sitt säte i ett annat land; det är naturligtvis helt orimligt.

Återigen: Hur är det med löfterna, Anna Johansson?

Anf. 20 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att vi pratar genom talmannen och inte använder ”du” eller ”ni”.

Anf. 21 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det skulle, apropå lex Laval, vara jättespännande att få några exempel på företag som har haft betydligt bättre villkor för de anställda än kollektivavtal och som på något sätt har blivit utsatta för sanktioner på grund av det. Men det kan vi ta i ett annat replikskifte vid något annat tillfälle.

Mats Greens parti har vid ett flertal tillfällen ensidigt genomfört förändringar av arbetsrätten som bara kostat för den ena sidan, det vill säga arbetstagarna. Man har gjort förändringar i LAS som ensidigt har minskat tryggheten för de anställda utan att den andra sidan har fått betala någonting i form av ökade kostnader på något annat sätt.

Det som parterna nu har kommit överens om är ett balanserat förslag där både arbetstagarnas önskemål om ökad trygghet och ökad kompetensutveckling och arbetsgivarnas behov av ökad flexibilitet tillmötesgår. Detta ställer vi oss bakom. Vi hade förmodligen gjort andra bedömningar om vi hade fått bestämma helt själva, men så funkar det ju inte.

Har vi överlämnat detta ansvar till parterna måste vi också stå upp för det fullt ut, och det gör Socialdemokraterna. Jag hade välkomnat om samtliga partier i Sveriges riksdag gjorde det – också på andra områden där parterna har gjort överenskommelser, till exempel när det gäller konflikträtten. Jag noterar att Moderaterna fortfarande tycker att det ska vara svårare för fackliga organisationer att få gehör för sina krav än vad parterna har kommit överens om i en överenskommelse om konflikträtten.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 23 februari.)

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:321 om inrättandet av en kris-kommission om LSS

Anf. 22 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Bengt Eliasson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för assistansberättigades utsatta akuta situation, med allt vad det innebär av rättsosäkerhet, lättvindigt initierade utredningar och bristande delaktighet i beslutsfattande som rör dem och deras dagliga liv samt vad jag avser att göra för att få bukt med ovan nämnda problem.

Bengt Eliasson har också frågat om jag och regeringen kommer att tillsätta en kriskommission för att få en snabb genomlysning av den akuta situationen för assistansberättigade.

LSS och assistansersättning är viktiga insatser för att kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning ska uppnå möjlighet till jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället.

Jag vill noga understryka kommunernas ansvar att utifrån LSS, som är en rättighetslag, tillse att enskilda får det stöd som de behöver. För personlig assistans är ansvaret delat mellan kommun och stat.

Jag delar dock Bengt Eliassons bild att många assistansberättigade, och även personer med funktionsnedsättning utan rätt till personlig assistans, inte har tillräckligt med stöd för att kunna uppnå full delaktighet i samhällslivet. Just därför har den här regeringen vidtagit ett stort antal åtgärder för att stärka LSS och den personliga assistansen.

Andning har införts som ett grundläggande behov, och samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning ger numera rätt till personlig assistans.

Regeringen tillsatte 2020 en utredning om stärkt rätt till personlig assistans och avser att nu under våren lägga fram två propositioner i linje med utredningens förslag. Dessa förslag beräknas leda till ungefär 2 000 nya mottagare av assistansersättning. Det är den största reformen inom personlig assistans sedan LSS infördes. Förslagen bedöms också leda till ökad rättssäkerhet och förutsägbarhet i bedömningen av rätten till personlig assistans.

Regeringen har också tillsatt en utredning för att se över ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans.

Det här är utredningar som regeringen tillsatte i samarbete med partierna i januariöverenskommelsen, och det fanns ett brett stöd för detta.

Vidare har regeringen gett Försäkringskassan i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd gällande assistansersättningen i syfte att bidra till en handläggning där integritetsintrånget för enskilda blir så litet som möjligt utan att kvaliteten i utredning och beslut försämras.

Regeringen har även gett Socialstyrelsen i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett nationellt kompetenscentrum om intellektuell funktionsnedsättning och autism.

Bengt Eliasson anser, till sist, att regeringen på längre sikt bör tillsätta en LSS-inspektion liknande Skolinspektionen. Det finns redan en sådan inspektion – Inspektionen för vård och omsorg ansvarar för tillsyn över LSS och assistansersättning.

Min bedömning är att de åtgärder vi har vidtagit kommer att innebära en avsevärd förbättring för många personer med funktionsnedsättning. Jag ser därför ingen anledning att införa vare sig en sådan kriskommission som Bengt Eliasson föreslår eller en LSS-inspektion.

Anf. 23 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det här är ju en väldigt viktig debatt att föra. Jag skulle vilja börja med ett litet mediesvep över vad som har hänt ungefär de senaste två veckorna. Jag kan nämna Hanna Grahn, Agneta Frimodig, Ulrika Bengtsson, Petra Bengtsson, Ellinor, Birgitta Beronja, Thelma Carlson, Jenny Johansson, Kerstin Larsson, Eva Ljungsten, Albin Plahn och säkert många fler. Detta var bara ett mediesvep i förmiddags.

Ungefär 200 personer per år – det blir statistiskt sett 17 per månad – fick mellan januari 2019 och augusti 2021 sin assistansersättning indragen vid omprövning på grund av väsentligt ändrade förhållanden. Man måste påminna sig om, fru talman, att det också har gjorts vällovliga och bra omprövningar i denna grupp, men trots allt var det en överväldigande del som så att säga fick omprövningen mot sig.

Sammantaget – med mediernas rapportering, statistik, personliga vittnesbörd, organisationers högljudda hjälprop med mera – är det ganska klart att det råder en akut kris.

Jag håller med statsrådet om att steg är tagna och att mycket är gjort. Men det är trots allt bara steg på vägen.

Jag är den förste att hylla att vi kan sjösätta utredningen om stärkt assistans från årsskiftet. Men jag hade gärna sett en ännu tidigare sjösättning.

Vi har även lagt fram förslag om en större och tydligare finansiering och ett högre tempo i genomförandet. Men det är en annan interpellationsdebatt. Den här debatten handlar om att krisen finns här och nu.

När jag ser en sådan här kris, som drabbar de personer jag räknade upp och många fler, känner jag mig manad till aktion, till att göra något. En sådan aktion skulle kunna vara att tillsätta just en kriskommission och låta ett antal väl valda personer granska vad det är som sker och varför.

I det korta perspektivet kan man komma med stöd och hjälp till de här personerna, som får avslag eller neddragningar eller lever i skräck för det, tills man hinner få på plats annan lagstiftning och övrigt som komma skall. Man kan också komma med förslag på lång sikt – vad kan vi göra för att på lång sikt stärka upp för allt fler, så att vi kan gå tillbaka till lagens inten-

tion? Något många vittnar om, inte minst regeringens egna myndigheter, till exempel Socialstyrelsen i rapport efter rapport, är ju att lagens intentioner inte följs.

Fru talman! Krisen märks också dagligen inom de andra nio LSS-insatserna, inte bara den personliga assistansen. Det handlar till exempel om neddragningar, avslag gällande ledsagning och kontaktperson, brist på kvalitet i gruppboenden, felplaceringar av personer i olika boendeformer, brister i daglig verksamhet och en pandemi som har slagit extra hårt mot personer med funktionsnedsättning.

Allt detta sammantaget visar, fru talman, att en kris pågår. Jag kan inte riktigt förstå det här väldiga steget tillbaka, att man säger att det inte behövs en kriscommission.

Anf. 24 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Nu nämnde Bengt Eliasson, åtminstone så att säga i bisatser i sitt anförande, att vi ändå har samarbetat i de här frågorna under några års tid. Jag tycker att det hade varit snyggt om Bengt Eliasson stått upp för det än mer. I och med det samarbete som vi inledde den här mandatperioden och det januariavtal som fanns byggde vi vidare på många av förbättringarna, insatserna, åtgärderna och tillskotten från förra mandatperioden. Med tanke på att vi hade ett tätt och nära samarbete vet också Bengt Eliasson att vi har jobbat och slitit hårt med dessa frågor. Man ska inte försöka få det att låta som att det hade varit mer, gått snabbare och varit enklare om Liberalerna fått bestämma. Jag tycker inte riktigt att det är med sanningen överensstämmande.

Detta är genuint otroligt svåra frågor. Bengt Eliasson vet liksom många andra att det inte har fattats politiska beslut som undandragit någon assistans. Men det har kommit en domstolspraxis som förändrat verkligheten, inte till det bättre utan till det sämre, till exempel för personer som borde ha rätt till assistans eller som har rätt till assistans men borde få mer assistans.

Jag vill verkligen understryka att mycket är gjort. Jag säger inte att det räcker. Jag säger inte att vi inte ska göra mer. Men väldigt mycket är gjort. Det är därför jag inte ser någon anledning till att vi skulle tillsätta en kriscommission. Vi arbetar i stället med att försöka förbättra och förstärka rätten till personlig assistans. Vi har som sagt den här mandatperioden och strax före den stoppat tvåårsomprövningar. Vi har andning och sondmatning som grundläggande behov.

Ska man förändra i assistansen krävs det utredningar. En tidigare utredning som förpassades till papperskorgen av många, inklusive Bengt Eliasson, hade kunnat ge oss möjlighet att vidta en del förbättringar. Gillar man inte de åtgärder som presenteras måste nya utredningar tillsättas. Det tar tid.

Jag vet inte om jag har sagt det här i kammaren förut, men jag tror att assistans är något av det svåraste jag har hanterat som politiker och som socialminister – pandemin inkluderad, skulle jag nästan säga. Jag tycker inte att vi ska försöka få den frågan att framstå som enklare att hantera än vad den de facto är.

Jag vill egentligen bara understryka att mycket görs. Vi kommer inom kort att lägga fram två propositioner som följer upp den utredning som handlar om att möjligheten till assistans ska utökas. Det handlar om egenvården, den medicinska tillsynen och det avsmalnande föräldraansvaret. Där kommer det att bli väsentliga förbättringar.

Jag säger inte att sista ordet är sagt. Men det är viktigt att framhålla att det ingår i kommunernas uppdrag och ansvar att delta i att verkställa LSS-besluten. Där finns det anledning att både granska och på olika sätt försäkra oss om att man verkligen gör det man ska. Ett kompetenscentrum ska nu inrättas för att öka kunskapen om den målgrupp som man har att hantera och bemöta. Det är inte minst till för många av utövarna och kanske också för huvudmännen i kommunen.

Anf. 25 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Vid varje debattillfälle som ges och i princip i varje sak som lämnar min penna understryker jag att vi har jobbat tillsammans med regeringen. Jag kan försäkra statsrådet om det. Vi har också gjort framsteg på vägen. Stärkt assistans tycker jag ska ses som ett av flaggskeppen av det som vi åstadkom under de åren och den tiden.

Jag instämmer med statsrådet om att det givetvis ska vara väl utredda åtgärder. Man ska veta vad man gör när det väl är dags att genomföra saker. Jag kan också instämma med statsrådet om att det här är ett komplicerat område. Det är en rättighetslagstiftning som berör människors hela liv. Därför behövs största noggrannhet och tydlighet i de bidrag som lagstiftningen och dess utövare faktiskt kan ge människor för att de ska kunna bli sina allra bästa jag.

Men med det sagt ser vi dagligen exempel på att det går snett. Det gäller det statliga utövändet via Försäkringskassan och beslutsfattandet när det gäller den personliga assistansen men också kommuners olika hantelande runt om i landet av de nio andra insatserna. Kommunerna får också övervältring, om vi nu ska kalla det så – man får ta över efter avslag hos Försäkringskassan, så att det blir kommunala insatser i stället. När man ser det här blir det tydligt att krisen rullar vidare.

Vi kommer att genomföra bra saker. Det behöver genomföras många fler insatser, vilket jag hoppas att regeringen återkommer till, eller den regering som tillträder efter valet i september. Men fram till dess, under tiden, finns ju den här stora rädslan och skräcken för indraget stöd, ökad isolering och psykisk ohälsa.

En rapport från Socialstyrelsen visar hur hårt pandemin har slagit. När jag pratar med funktionsorganisationer säger de att Socialstyrelsen beskriver pandemin och LSS-berättigade personers skräck för omprövningar, för nya beslut och för den vardag de lever i på ett väldigt bra sätt. Vad Socialstyrelsen gjorde var att mycket tydligt kartlägga och analysera hur pandemin påverkat möjligheten för personer med funktionsnedsättning att få tillgång till daglig verksamhet och andra kommunala insatser.

Det här leder mig till slutsatsen att det behövs en snabbfotad kriskommission på vägen framåt och att man måste vara beredd att vidta kortsiktiga åtgärder som håller fram till den dag då korrekt lagstiftning är på plats och det finns utredningar som kan peka på vad som behövs framöver. Då kan vi ta ett större steg för att förbättra livet för personer med funktions-

nedsättning och stora behov, så att de får möjlighet att bli sitt allra bästa jag.

Anf. 26 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag instämmer givetvis i det sista Bengt Eliasson sa. Det handlar inte bara om att bli sitt bästa jag utan att få möjlighet att leva sitt liv som andra. Det är ju syftet med LSS-lagstiftningen.

Det Bengt Eliasson talar om är att man som enskild ska kunna förstå varför ett visst beslut fattats, till exempel varför man fått si eller så många timmar, hur avgörandet fällt och om det hade spelat roll om man bott någon annanstans eller haft en annan handläggare.

Därför har vi nyligen gett ett uppdrag till Försäkringskassan om att ta fram ett kunskapsstöd för assistansersättningen som kan ge handläggare vägledning och stöd i arbetet med att dokumentera behov och göra bedömning av behov mer begriplig för den enskilde. Stödet ska bidra till en handläggning där integritetsintränet för enskilda blir så litet som möjligt utan att kvaliteten i utredning och beslut försämras. Uppdraget ska vara färdigt den 30 juni i år.

Det här handlar om att ta tag i problem, svårigheter och utmaningar snarare än att tillsätta en kommission. Det handlar inte om att jag inte kan se att assistansen och LSS-insatserna kan bli bättre.

Socialstyrelsen ska ta fram ett kunskapsstöd för hur den dagliga verksamheten enligt LSS kan utformas så att de som står längst från arbetsmarknaden får ökade möjligheter till att förvärva och behålla sina förväg utifrån sina egna förutsättningar och delaktighet i samhället.

Det här är exempel på hur vi hela tiden arbetar för att den som är i personkretsen för LSS ska ha möjlighet att leva sitt liv som andra och för att myndigheter ska fatta beslut på god och likvärdig grund, och vi har för avsikt att fortsätta att arbeta så.

Anf. 27 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Många assistansberättigade och LSS-berättigade hade redan före pandemin begränsade sociala kontakter, och nedstängningen och undandragandet av många av de sociala insatserna inom LSS-verksamheterna under pandemin har ökat isoleringen ytterligare. Precis som inom äldreomsorgen har man stängt för besökare, begränsat tillgången till gemensamhetsutrymmen och dragit in daglig verksamhet.

Varje dag trasas liv sönder i dessa processer, familjer går i kras och så vidare. LSS-krisen är rätt kraftfull, och jag tycker fortsatt att vår skyldighet som politiker är att både jobba kortsiktigt och akut och se bekymren på längre sikt. Det finns en allt större insikt om bekymren på längre sikt. Vi kan behöva debattera ordentligt vilken väg vi ska gå och vilken slutpunkt vi ska ha, men det är ju politikens innersta väsen.

Vi måste också kunna säga att vi på kort sikt behöver göra en snabb översyn och analys av vad det är som sker just nu och sätta stopp för det. Jag vill helst inte se en enda tidningsrubrik till om personer som Hanna, Ulrika, Birgitta, Kerstin, Albin eller någon av de andra.

Anf. 28 Socialminister LENA HALLENGREN (S):
Fru talman! Jag tackar Bengt Eliasson för ännu en debatt, eller ett samtal.

Vi har tyvärr ett samhälle som inte är helt jämlikt. Alla har inte samma förutsättningar på grund av uppväxtvillkor, socioekonomi, föräldrars bakgrund och ekonomi. Det kan också bero på en funktionsnedsättning.

Regeringen drivs hårt av att åstadkomma just jämlika förutsättningar. Vi lägger fram många förslag på detta område, och detta är inget undantag. Vi fortsätter att arbeta med kunskapsstöd, med att se över huvudmannaskapet för assistansen, med ett kompetenscentrum och när det gäller resurser.

Om jag får önska mig interpellationsdebatter skulle vi behöva diskutera mycket av det andra i LSS-lagstiftningen. Vi har tidigare talat om led-sagning. Det är kommunerna som erbjuder denna insats till enskilda individer, och för många är det helt avgörande att denna insats fungerar. Här handlar det inte om att ha en kriskommission utan om att uppmärksamma det, följa upp det och se till att lagstiftningen följs, för det är i grund och botten inget fel på den.

Arbetet fortsätter. Assistansen är i stort fokus, och glädjande nog kommer det att läggas fram åtminstone ett par propositioner den närmaste tiden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:333 om bristande kvalitet i vuxenutbildningen

Anf. 29 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Roger Haddad har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra för att säkerställa att sfi-undervisningen bedrivs med hög kvalitet. Han har också frågat mig vilka konkreta åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att kompensera de individer som drabbats under tiden med distansundervisning i form av extra kurser eller möjligheter att ta igen såväl teoretiska som praktiska moment.

Vidare har han frågat mig om regeringen kommer att skärpa kraven på utbildningsanordnare att anpassa utbildningen och på enskilda, exempelvis dem med lägst språknivå, att delta på plats så att de inte missar viktiga moment.

Till att börja med vill jag säga att vissa individer och grupper har drabbats mycket hårt av pandemin. För individer som inte kommit så långt i sin utveckling av svenska språket har distansutbildning varit en stor utmaning.

För att minska pandemins negativa effekter på elevers kunskapsutveckling, hälsa och välmående tillfördes totalt 2,65 miljarder kronor i budgeten för 2021 och 2022. Medlen får självklart användas inom vuxenutbildningen.

Statens skolverk har i sitt regleringsbrev för 2021 fått i uppdrag att genomföra insatser för att på kort och lång sikt hantera konsekvenser för utbildningen i skolväsendet på grund av pandemin. Skolverket ska bland annat ta fram stöd som underlättar för huvudmän och utbildningsanordnare

att identifiera vilka kunskaper som elever inte har fått möjlighet att tillägna sig under pandemin.

För att stärka kvaliteten i vuxenutbildningen har regeringen även utökat Statens skolinspektions uppdrag när det gäller vuxenutbildningen. Den löpande tillsynen över vuxenutbildning ska från och med den 1 februari 2022 utövas både på huvudmannanivå och på skolnivå, i stället för som tidigare i huvudsak på huvudmannanivå.

En annan kvalitetshöjande åtgärd är regeringens satsning på kombinationsutbildningar inom yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning, så kallat regionalt yrkesvux.

Dessa utbildningar innebär att gymnasial yrkesutbildning kombineras med antingen kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, sfi, eller svenska som andraspråk, sva, och med stödande insatser som syftar till att ge eleverna ökade möjligheter att nå målen för utbildningen.

Satsningen innebär att utbildningarna tillförs extra resurser per årsstudieplats för att kommunerna ska kunna ge det extra stöd som eleverna behöver. Det kan handla om exempelvis dubbla lärarresurser med både språk- och yrkeslärare eller annat språkstöd.

I december 2020 lämnade Klivautredningen i betänkandet *Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk* (SOU 2020:66) förslag som syftar till att stärka kvaliteten och öka likvärdigheten i sfi. Som regeringen aviserat i den senaste budgetpropositionen planerar vi att med utgångspunkt i utredningens förslag återkomma till riksdagen med en proposition.

Anf. 30 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag tackar utbildningsminister Anna Ekström för svaret på min interpellation om svenska för invandrare och vuxenutbildning, med särskilt fokus på undervisningen i svenska för invandrare.

Denna fråga är viktig för Liberalerna. Vi prioriterar skola och integration, och ett av statens främsta verktyg för att få ut människor i arbetslivet, inte minst utrikes födda kvinnor, är att fler klarar av sfi-undervisningen, eftersom språket är nyckeln till en bra integration.

Detta förpliktar, och därför tog vi upp den här frågan redan sommaren 2020 för att få en bedömning av pandemins effekter på dem som läser sfi.

Vi fick flera uppgifter och flera exempel där man ser avhopp och där elever helt enkelt inte klarar av distansundervisning eller för den delen att vissa kommuner inte bedrev någon sfi-undervisning. Det gjorde det omöjligt för språksvaga eller personer med kort tid i Sverige att fullfölja den här utbildningen.

Fru talman! Till detta har vi i över tio år haft etableringsreformen som en del av Arbetsförmedlingen. Där skrivs personer de första två åren in i etableringsprogrammen. En central del i hela statens integration, arbetsmarknadspolitik och utbildningspolitik, är att få in dessa personer i sfi-undervisning. Det bedrivs främst på kommunernas uppdrag. Sedan kan man göra det i egen regi eller upphandla det av privata aktörer.

Det är ingen hemlighet att sfi har blivit ett lotteri när det kommer till kvalitet. Vi vet inte exakt hur närvaron ser ut alla gånger. Vi får olika rapporter om bristande kvalitet. Häromdagen läste jag en revisionsrapport i min egen hemkommun. Där kritiserades styrningen av vuxenutbildningen

och särskilt sfi när det gäller vilka mål man sätter upp och hur ofta man följer upp denna viktiga verksamhet.

Man ansåg till exempel att huvudmannens parametrar när den tittade på verksamheten inte ens är relevanta, för att inte tala om bristande behörighet hos dem som undervisar på dessa utbildningar. Man frågar till exempel Arbetsförmedlingen om den vet hur närvaron ser ut och om människor faktiskt dyker upp i sfi-undervisningen. I dag finns det inget nationellt krav på att samla in uppgifter om sfi-närvaron.

Fru talman! Jag har under alla mina år hört, oavsett om det har varit på kommunal nivå eller nationell nivå, alla politiker och partiföreträdare säga: Vi vill ha god närvaro. Det är viktigt för genomströmningen, för integrationen och för att människor ska komma ut på arbetsmarknaden. Men sedan fullföljer vi inte alltid alla dessa förväntningar som politiken skapar genom att säkra kvaliteten.

Att staten nu går in och skjuter till mer resurser till Statens skolinspektion är jättebra. Vi är starka anhängare av Statens skolinspektion. Men jag ser fortsatta svårigheter för en nationell myndighet på ett par hundra medarbetare nationellt att kunna säkerställa uppföljning och att vi har en sfi-verksamhet i hela landet som är helt avgörande inte minst för integrationen.

Anf. 31 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack än en gång, Roger Haddad, för frågan! Det är en viktig fråga. Det är en fråga där vi under ett antal år har lagt betydande resurser för att se till att sfi-undervisningen kan fungera på det sätt som vi vill.

Det ska vara ett sätt för dem som kommer till Sverige att få de kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället som krävs för att de ska kunna ta ett jobb, fortsätta att utbilda sig men också vara en aktiv samhällsdeltagare som är med och tar ansvar för vår demokrati.

Jag tror att Roger Haddad och jag förenas i önskemålet att vi vill att varje barn i Sverige, fru talman, ska se mamma och pappa äta frukost för att sedan gå till jobbet eller till utbildningen. De ska växa upp i hem där arbete och utbildning är det självklara för mamma och pappa.

I det arbetet har sfi en väldigt viktig roll. Det var ett av skälen till att vi tillsatte Klivautredningen, som har kommit med förslag. Dess förslag har varit ute på remiss, och vi arbetar nu med dess förslag. Regeringen har sagt att vi ska återkomma med respons på dess förslag. Det sade vi senast i budgetpropositionen.

Samtidigt vet alla som lyssnar på den här debatten att varken sfi eller någon annan verksamhet i vårt land har varit opåverkad av den pandemi som vi har levt under i två års tid.

Tänk, fru talman, om vi för två år sedan hade vetat hur de två år som vi nu har bakom oss skulle gestalta sig. Tänk om vi hade vetat vilka heroiska insatser som har gjorts av deltagare i sfi, lärare i sfi, rektorer och utbildningsanordnare. De har fått ställa om till en verksamhet som har varit beundransvärd med tanke på förutsättningarna. Men det har säkert för många deltagare varit långt ifrån vad vi vill att sfi-undervisningen ska vara.

Ju svagare ens språkkunskaper på ens modersmål är, ju svagare ens skriftförmåga och läsförmåga är på modersmålet, desto svårare är det att lära sig svenska, särskilt i vuxen ålder, och desto mer stöd behövs av en närvarande lärare.

Trots det har fjärr- och distansundervisning kunnat tillämpas. På grund av det har vi också säkerställt att just den grupp som vi talar om ska ha haft en möjlighet att komma in och ha närundervisning också under tid när pandemin härjade som allra värst.

Regeringen har också haft en mycket aktiv dialog inte bara med Folkhälsomyndigheten utan också med de anordnare som arbetar med vuxenutbildning, både fristående och kommunala aktörer.

Vi har också säkerställt att vi har haft en ständig och levande diskussion med lärarnas organisationer så att vi har haft goda möjligheter att ta del av de krav som har funnits för att den här verksamheten ska kunna fungera på ett sätt som möter rimligt höga kvar.

Fru talman! Jag är absolut inte nöjd med den sfi-undervisning som våra svenska sfi-elever har fått under pandemin. Men jag är mycket stolt över att den svenska sfi-undervisningen kunde finnas där också under de allra svåraste förutsättningarna.

Jag är också väldigt glad över att vi kunde satsa på de kombinationsutbildningar som vi tillsammans med Liberalerna tog fram i ett flertal olika räddningspaket under pandemin.

Jag är naturligtvis beredd att fortsätta arbetet med att följa hur utvecklingen har varit i vuxenutbildningen i allmänhet och sfi i synnerhet och återkomma med de förslag som kan behövas för att vi ska se till att de elever som haft sfi under pandemin ska ha goda möjligheter att komma in i vårt samhälle.

Anf. 32 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Det står i svaret på min interpellation från Liberalerna om sfi-undervisningen att man har avsatt ett antal miljarder i budget under pandemin för att hantera dess konsekvenser. Vi har självklart själva varit med och bidragit till de resurserna.

Sedan vet jag att lejonparten av de pengarna inte har gått till sfi. De har huvudsakligen gått till gymnasieskolan. Förhoppningsvis har även högsta-
di- i grundskolan fått del av de satsningarna eftersom vi där såg stora risker för ett kunskapstapp.

Vi har också sett kunskapstapp inom sfi. Det var Liberalerna, fru talman, som krävde den nationella granskningen för att bedöma kunskaps-
tappet. Det var ett uppdrag som Skolinspektionen och Skolverket sedan fick och som presenterades under vintern.

En av de slutsatser som vi fick till oss i insynsrådet på Skolinspektionen, där jag sitter som ledamot, var att vuxenutbildningen och särskilt sfi-
eleverna var de som drabbades mest av pandemin, inte minst på grund av distansundervisningen. Det kan vara tekniska möjligheter, hemförhållanden och inte minst deras språkliga förutsättningar.

Därför är vi angelägna om att veta hur mycket av de medel som ministern lyfter fram som har gått just sfi-undervisningen. Det är 40 procent som dem som går i vuxenutbildningen som deltar i sfi-verksamhet. Det är en betydande verksamhet i hela vuxenutbildningen i landet.

Som jag sa tidigare är den helt avgörande för integrationen och inte minst för att få ut fler utrikesfödda kvinnor på arbetsmarknaden. Vi vill veta hur stor omfattning av medlen som har kunnat gå till vuxenutbildning för att kunna göra bedömningar och dra politiska slutsatser.

Vi vill fortfarande veta hur man ska kompensera de individer som inte har fått moment. Det gäller oavsett om det är teoretiska moment eller, vilket är absolut vanligast, om det är praktiska moment. Det gäller om det är en kombinerad yrkesutbildning och sfi-undervisning, som vi är starka anhängare av, men självklart även språkträningen.

Har man inte tillgång till lärarna kan man inte diskutera, och man har inte närheten till stöd och dialog. Det visar alla studier från både Skolinspektionen och andra som har utrett sfi tidigare. Distansundervisning är inte bra för den här målgruppen.

Problemet, herr talman, är att en hel del av kritiken mot kvaliteten och bristerna i sfi-undervisningen och vuxenutbildningen visar att läget möjligen har förvärrats under pandemin. Men det har varit så under många år.

Jag konstaterar att det under nästan varje mandatperiod tillsätts en ny sfi-utredning. Det om något indikerar på att det är någonting i systemet som inte är tillräckligt bra.

Vi är inte nöjda med vare sig kunskapsstappet, hanteringen av kunskapsstappet, genomströmningen, närvaron eller behörigheten bland lärarna. Det är egentligen otroligt att det politiska systemet, från statlig nivå till kommunalt huvudmannaskap, har tillåtit att denna viktiga verksamhet har skötts på det här sättet.

Därför menar jag att styrningen från statens sida måste bli mycket skarpare, utöver det som aviseras i svaret.

Anf. 33 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Roger Haddad noterar att lejonparten av de 2,65 miljarder kronor som har tillförts hela skolsektorn i form av extra bidrag under pandemin inte har gått till sfi. Jag håller med; lejonparten av dessa resurser har inte gått till sfi.

Men till ekvationen hör givetvis att de 2,65 miljarderna är långt ifrån lejonparten av de statliga insatser som har gått till den kommunala och regionala verksamheten under pandemin. I själva verket, herr talman, har vi under pandemin tillfört kommunerna och regionerna historiskt stora resurser. Det är mångdubbelt mer än de 2,65 miljarder som Roger Haddad och jag nu diskuterar. Det har behövts.

Det är nämligen så att oavsett om det är pandemi eller inte är det kommunerna som ansvarar för den kommunala vuxenutbildningen. Det är hos kommunerna som ansvaret för resurser, kvalitet, tillgång till utbildning och utbildningens genomförande finns. Det tål att påminnas om att även om kommunerna ibland må ha lagt ut detta på entreprenad ligger ansvaret kvar hos kommunerna.

Därför, herr talman, håller jag med Roger Haddad om att det självklart inte är Skolinspektionen som ska ansvara för resurser eller kvalitet. Det ska huvudmännen göra. Det är kommunerna som har fått det här ansvaret i lag. Det är de som har en beskattningsrätt och som dessutom får statliga resurser för att genomföra uppdraget.

Trots att det är kommunernas ansvar har regeringen valt att göra extra satsningar under pandemin. Jag är stolt över det. Det var helt nödvändigt. De 2,6 miljarderna direkt till skolväsendet och de övriga stora miljardbelopp som har gått till kommuner och regioner har verkligen behövts.

Hur är det då – har eleverna som går på sfi fått den utbildning och den undervisning de behöver? Nej, herr talman, jag är precis som Roger

Haddad orolig och bekymrad över att pandemins konsekvenser har haft en negativ inverkan också på detta område.

Vad gör vi då åt detta? En viktig insats är förstås att se till att det finns goda kommunala resurser också framöver. Vi ska se till att vi satsar på en välfärd som håller måttet, inklusive sfi. Vi ska se till att det kommer att finnas utrymme framöver i de kommunala budgetarna för att säkerställa att elever som kanske har ett papper på att de har lärt sig någonting men som i praktiken har missat detta moment på grund av pandemin får möjlighet att komplettera framöver.

Det här blir en viktig insats för framtiden. Här kommer förstås det stödmaterial som tas fram för att upptäcka och ta reda på vilka kunskapsluckor som må finnas att ha stor betydelse.

Därför, herr talman, blir min slutsats att den här debatten bör handla om hur mycket vi satsar på vår offentligt finansierade välfärd. Hur mycket är vi beredda att satsa för att säkerställa att vi har en god, säker och trygg välfärd som finns där för oss livet igenom? Där kan jag bara konstatera att med de politiska vägval som Liberalerna ser ut att göra verkar det som att de väljer den sida i politiken som inte kommer att ha välfärdens satsningar som prio ett.

Anf. 34 TALMANNEN:

Before I give the floor to Mr Roger Haddad of the Liberal party for his closing remarks I would like to welcome my colleague, the Speaker of the Walloon Parliament, and his delegation to the Swedish Parliament. They are our guests today. We bid them a warm welcome although the weather in Sweden is much colder than in Belgium. You are most welcome to the Swedish Parliament!

Anf. 35 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Det står i svaret om sfi-undervisningen att de statliga ex-tramedlen kan användas till vuxenutbildningen. Men jag får fortfarande inte något svar från regeringen på om och med hur mycket man har förstärkt kommunerna och de fristående aktörer som bedriver denna viktiga verksamhet för att kunna kompensera dem som har tappat under pandemin.

Anna Ekström och regeringen försöker skjuta ifrån sig delar av ansvaret till kommunerna. Det är de som bedriver vuxenutbildning och, inte minst, sfi. Men staten utreder frågan nästan varje mandatperiod, senast i den så kallade Klivautredningen, på grund av att staten inte är nöjd med kvalitet, likvärdighet, genomströmning och närvaro.

Det går inte, herr talman, att bara säga att det är kommunerna som har beskattningsrätt och att det är de som ska genomföra det här. Vi från statens sida, och ytterst regeringen, har också ett mycket stort ansvar för att säkra kvaliteten.

När det gäller de extra pengarna till Skolinspektionen har jag en direkt fråga till ministern. Ja, de får mer pengar. Men registerdata saknas, och för att Skolinspektionen ska kunna gå ned inte bara på kommunal nivå eller huvudmannanivå utan på skolnivå krävs dataregister, uppgifter och information om utbudet. Jag vill veta om ministern är beredd att ändra på regelverket så att Statens skolinspektion kan gå in i katalogen för att kunna genomföra det uppdrag som de har fått från riksdag och regering.

Avslutningsvis: Det är staten genom Arbetsförmedlingen som de första två åren av etableringen har det yttersta ansvaret för hela etableringsprogrammet, där sfi-undervisningen är en viktig och central del. Därmed har vi också ett intresse av och ett ansvar för att följa upp kvaliteten. Som det ser ut just nu är det under all kritik och ett rent lotteri beroende på var man råkar bo i landet.

Anf. 36 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Till skillnad från Roger Haddad är jag stolt över den sfi-undervisning som bedrivs i landet. Jag skulle inte kalla det ett lotteri, och jag skulle inte säga att det är under all kritik. Tvärtom ser jag hur sfi-lärare och deltagare tillsammans kämpar för att deltagarna ska tillägna sig de kunskaper i det svenska språket och om det svenska samhället som behövs för att man ska kunna ta plats i vår gemensamma samhällsgemenskap.

Jag kommer att arbeta hårt för att sfi-lärarna ska få ännu bättre verktyg och ännu bättre förutsättningar. Jag kommer att arbeta hårt för att den kommunala sektorn och vår gemensamma välfärd ska få de resurser som de behöver.

Jag kommer också att vara väldigt noga med att fortsätta att säkra att kommunerna tar det ansvar som de har enligt lag. Roger Haddad kallar det att skjuta ifrån sig att påminna om var ansvaret ligger. Nej, herr talman, ansvaret för kvalitet och resurser och för att uppdraget utförs på ett rättssäkert, effektivt och kvalitativt sätt ligger hos våra kommuner. Det ansvaret ska kommunerna ta. Staten ska fortsätta att bidra med de resurser som kan behövas i extraordinära tider, till exempel under en pandemi, men ansvaret för sfi ligger hos komvux.

Vårt gemensamma ansvar, Roger Haddad, är att se till att de får de förutsättningar som de behöver. Jag är beredd att fortsätta att ta det ansvaret.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2021/22:341 om Överklagandenämnden för etikprövning

Anf. 37 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Borian Åberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att oberoende forskning kan bedrivas även inom kontroversiella områden. Borian Åberg har också frågat mig om jag avser att initiera en utvärdering beträffande hur etikprövningslagen tillämpas.

Frågorna tar sin utgångspunkt i ett enskilt ärende som jag som statsråd inte kan uttala mig om.

Den akademiska friheten och forskningens frihet ska värnas och stärkas; det är en viktig del i ett demokratiskt samhälle. I Sverige skyddas forskningens frihet i grundlagen och i högskolelagen (1992:1434). Regeringen har därutöver föreslagit, och riksdagen har beslutat, att det enligt högskolelagen som en allmän princip i högskolornas verksamhet ska gälla att den akademiska friheten ska främjas och värnas.

Det fria kunskapssökandet och den fria kunskapsspridningen måste dock alltid utövas inom de rättsliga ramar som finns, bland annat lagen

(2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor, det vi kallar etikprövningslagen, och lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Etikprövningslagen är till för att skydda den enskilda människan och respekten för människovärdet vid forskning. Lagen ställer därför krav på att viss forskning som avser människor måste ha godkänts vid en etikprövning av Etikprövningsmyndigheten innan den får utföras. Ett godkännande avser ett visst projekt eller en del av ett projekt eller en på något liknande sätt bestämd forskning. Att forska på människor utan etikprövningstillstånd, eller i strid med ett sådant tillstånd, kan innefatta forskningsmetoder som medför risk för att en forskningsperson kommer till skada eller att någons personliga integritet kränks.

Etikprövningsmyndighetens beslut kan överklagas till Överklagandenämnden för etikprövning. Nämnden utövar också tillsyn över etikprövningslagen. Överklagandenämndens tillsyn omfattar dels forskning som har fått godkännande vid etikprövning, dels forskning som bedrivs där tillstånd saknas. Tillsynsbeslut som gäller förelägganden eller förbud kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Jag kan alltså konstatera att regelverket innebär att frågor om etikprövning prövas av flera olika instanser. Det fria kunskapssökandet och den fria kunskapsspridningen ska alltid utövas inom de rättsliga ramar som finns. Även om forskningen har en lagstadgad frihet gäller vissa begränsningar. En sådan begränsning är att de människor som medverkar i forskning ska skyddas. Vidare ska det okränkbara människovärdet alltid respekteras. I detta sammanhang fyller etikprövning, som regleras genom etikprövningslagen, en viktig funktion.

Anf. 38 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag uppfattade dock inte att ministern svarade på de två konkreta frågor jag ställt i min interpellation, nämligen om ministern avser att initiera en utvärdering beträffande hur etikprövningslagen tillämpas – ja eller nej – samt vilka åtgärder ministern avser att vidta för att säkerställa att forskning kan bedrivas även inom områden som anses kontroversiella, till exempel invandrades överrepresentation i våldtäktsstatistiken.

Ministern återkommer flera gånger i sitt svar till att syftet med etikprövningslagen är att skydda den enskilda människan och respekten för människovärdet vid forskning. Det är vi helt eniga om. Det vi debatterar i dag är om det är rimligt att pseudonymiserade studier kan likställas med studier på människor och om etikprövningslagen är avsedd att användas som ett vapen mot forskning som inte faller de styrande i smaken.

I en pseudonymiserad studie kan ingen identifiera de människor som ingår i studien, varken människorna själva, forskarna eller någon annan. Forskarna har endast tillgång till en kodnyckel som de kan lämna in till Statistiska centralbyrån för att få ett anonymiserat underlag. Det är djupt ohederligt att påstå att registerforskning med helt anonyma data skulle vara att forska på människor eller kränka någons personliga integritet. Dessa uppgifter kan aldrig kopplas till någon enskild person.

I sitt svar resonerar ministern kring att forska på människor utan etikprövningstillstånd. I fallet som ministern inte vill kommentera har den ansvariga forskaren alla tänkbara etikprövningstillstånd. Dessutom har hon

inte forskat på människor utan på statistik. Hon har tillstånd från Europeiska forskningsrådet, som har gjort en etikprövning. En extern etikkonsult har anlåtats och har rapporterat att allt är i sin ordning. Den ansvariga forskaren har under åren som studien pågick ansökt om och beviljats ett antal ändringar i tillståndet, helt enligt gällande regelverk.

Den ansvariga forskaren har hundratals publicerade vetenskapliga artiklar. Hon är faktiskt den mest citerade medicinforskaren vid Lunds universitet. Hon är läkare, professor och verksamhetschef. Kan ministern föreställa sig vilket stigma det är för en läkare att bli anklagad för att vara oetisk och bli åtalad för det?

Det är minst sagt bedrövligt att forskarens namn ska dras i smutsen av en av regeringen utsedd nämnd, Överklagandenämnden för etikprövning. Tycker ministern att Överklagandenämnden för etikprövning verkligen har agerat i enlighet med lagens intentioner?

Anf. 39 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Som jag inledningsvis sa kan jag inte kommentera enskilda fall. Jag kan konstatera att Borian Åberg använder 90 procent av sin repliktid till att i detalj diskutera ett enskilt fall. Enligt vad hon alldeles nyss sa anser Borian Åberg att den här interpellationen handlar om ifall det är rimligt att forskning på människor kan likställas med att använda registerdata och om denna reglering är avsedd att användas som ett vapen. Jag överlåter till den som lyssnar på den här debatten att själv bedöma om Borian Åbergs diskussion handlar om de frågor som Borian Åberg ställer i interpellationen eller om Borian Åberg använder tiden till att diskutera just ett enskilt fall.

Jag kan konstatera att vi har en lagstiftning om etikprövning. Ett av skälen till att vi har denna lagstiftning om etikprövning, herr talman, är att forskningsfrågor ska få ställas – också, herr talman, i kontroversiella frågor. För att skydda det och säkerställa att forskningen verkligen kan gå in på fält som enligt forskarens bedömning behöver beforskas har vi en etikprövning för att detta ska ske inom lagens ramar. För att detta ska hanteras på ett klokt sätt har vi en etikprövningsnämnd. Denna etikprövningsnämnds verksamhet granskas av de rättsvårdande myndigheter som granskar våra myndigheter. Besluten kan överklagas, och det finns också ett regelverk som handlar om tillsyn.

Eftersom jag inte kan ge mig in i en diskussion om det enskilda fallet, herr talman, stannar jag där.

Anf. 40 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Jag uppfattade att ministern anser att Överklagandenämnden för etikprövning verkar helt i enlighet med lagens intentioner. Jag är väldigt kluven när jag hör detta, för det finns väldigt många experter som anser att så inte är fallet. De anser till och med att Överklagandenämnden för etikprövning är en forskningsetisk katastrof – en forskningsetisk katastrof, herr talman!

Om Överklagandenämnden för etikprövning fortsätter sin framfart som hittills kommer det att påverka svensk forskning mycket negativt och också skada svensk forsknings anseende utomlands.

Fallet med Lundaforskaren är nämligen inte det enda exemplet. Det finns flera. Två professorer i Uppsala genomförde provtagning för covid-

antikroppar hos en grupp vänner och bekanta genom vanligt fingersticksprov. Överklagandenämnden för etikprovning anmälde professorerna till åklagare för att blodprovstagning utgör ett fysiskt ingrepp och bara kan utföras om det har godkänts vid etikprovning. Detta skedde under en pandemi då det var mycket angeläget att få fram information så fort som möjligt – dock inte enligt Överklagandenämnden för etikprovning, som ansåg att fingersticksproven äventyrade enskilda människors hälsa och respekten för människovärdet.

Under samma tid, herr talman, kunde de riksdagsledamöter som så ville genomgå covidantikroppstest genom samma metod här i riksdagen. Jag är säker på att ingen av dessa lagstiftare uppfattade det frivilliga sticket i fingret som något oetiskt, ännu mindre som brist på respekt för människovärdet.

Herr talman! Det är uppenbart att juridiken i det här fallet har tagit strynggrepp på etiken. I Dagens Medicin skrev förra året tre mycket meriterade etikexperter att etikprovningen har skiftat fokus från skyddet av enskilda patienter och undersökningspersoner till att bli en byråkratisk process där juridisk och formalistisk tolkning av lagtexten har kommit i förgrunden.

Jag tycker att ministern borde lyssna på dessa experter och se till att etikprovningssystemet ses över. Det är oacceptabelt om svensk forskning ska styras av byråkrater som tolkar lagen på fel sätt. Faran är uppenbar att det, när forskare som har följt reglerna anmäls till åklagare, kommer att vara få som vågar starta eller delta i forskningsprojekt av rädsla för att utsättas för repressalier.

Anf. 41 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Om jag i det förra inlägget kunde konstatera att Borian Åberg använde en stor del av sin talartid till att diskutera *ett* enskilt fall kan jag nu konstatera att Borian Åberg utvidgar sin diskussion till att avse fler enskilda fall. Borian Åberg tar sig också rätten att själv bestämma vad som bör anses vara ingrepp eftersom Borian Åberg verkar anse att om riksdagsledamöter underkastar sig olika former av provtagning skulle det på något vis påverka hur riksdagens lagstiftning ska tolkas.

Herr talman! Riksdagen har beslutat om en etikprovningsslag. Den etikprovningsslagen har vissa kriterier, vissa nedskrivna förutsättningar. När riksdagen har stiftat en lag ligger det i det svenska systemet, vår svenska modell, att det är myndigheter som tillämpar lagen, i det här fallet Etikprovningssnämnden.

Myndigheterna har ett självständigt ansvar att tillämpa lagen på det sätt som vår juridiska tradition bjuder. Om det skulle vara så att det blir felaktiga beslut finns det en rättsordning som möjliggör överklagande och där en överordnad instans kan rätta till ett eventuellt felaktigt beslut.

Det är också så att det i den mån som de här myndigheterna anmäler saker till åtal sker en självständig åtalsprovning inom ramen för vårt åklagarsystem. Också den åtalsprovningen kan bli föremål för överprovning och så småningom bli föremål för en domstolsförhandling. Det är så vi hanterar lagstiftning i Sverige. Vi ser till att det är myndigheter och domstolar som beslutar i enlighet med de produkter som riksdagen har tagit fram.

Vill man från riksdagens sida ändra på detta råder jag Boriana Åberg att skriva en motion i ärendet – inte att ägna interpellationstid till att i detalj diskutera svåra juridiska ställningstaganden.

Prot. 2021/22:70
22 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 42 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Jag vill säga att flera enskilda fall utgör ett mönster. Och bakom varje lag finns en intention – i det här fallet att forskning ska bedrivas enligt etiska former men att man samtidigt inte ska förfölja forskare som har uppfyllt alla regler och har alla möjliga tillstånd.

När det gäller möjligheten att överklaga anmälan från Överklagandenämnden för etikprövning till åklagare går det inte. Det är domstolen som är sista instans. Det är tråkigt att man låter detta prövas på det sättet, inte för att domstolarna kan klandras på något sätt, men i det fall som ministern inte vill kommentera kom anmälan till överåklagaren, och hon sa då att hon måste kolla med Överklagandenämnden vad brottet exakt skulle bestå i. Vanligtvis brukar åklagare vara väldigt medvetna om vad ett brott består i.

På regeringens hemsida går det att läsa ett citat av utbildningsministern som lyder: ”Sverige ska vara en fyrbåk för den fria forskningen.” Det är ett vällovligt mål att sträva efter. Men fri forskning kräver fria forskare – forskare som inte är rädda för att de fakta de får fram kan misshaga politikerna och forskare som inte riskerar åtal på grund av påhittade brott mot etiklagen när de arbetar med anonymiserade uppgifter.

Anf. 43 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Forskningens frihet och den akademiska friheten är viktiga frågor. Vi kan inte ta dessa friheter för givna. Precis som nyss ska Sverige, i en tid när högnationalismen är på frammarsch i flera europeiska länder, vara en fyrbåk för den fria forskningen. Vi har dessvärre under de senaste åren sett ett antal exempel på hot och hat mot enskilda forskare både i Sverige och i andra länder. Det kan inte accepteras.

Men forskningens frihet innebär samtidigt frihet under ansvar. Ett stort ansvar läggs på forskarna att verka för att säkra kvaliteten i forskningen, att resultaten kommer allmänheten och samhället till godo och att upprätthålla av samhället godtagna etiska och juridiska principer. Till exempel kan det gälla val av forskningsobjekt, metoder och användning av resultaten.

Forskningens frihet är, som jag sa, av så stor vikt att den åtnjuter ett grundlagsskydd och ett skydd i högskolelagen. Men forskningens frihet innebär inte att högskolan eller de verksamma vid högskolan står utanför lagarna, inte heller de lagar som handlar om etikprövning och som är tillkomna av en anledning och där jag, herr talman, ser en av de viktigaste anledningarna till att vi har etikprövning i forskningen: att vi ska kunna säkerställa att man kan forska om de ämnen och använda de metoder som forskarna anser är nödvändiga. För att det ska kunna fungera måste vi ha ett etikprövningsregelverk, och det etikprövningsregelverket är förstås till för att uppfyllas.

Återigen vill jag påminna om att det inte spelar någon roll hur många exempel som tas upp. Jag kommer inte att kommentera enskilda fall.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2021/22:316 om utökad tid för att starta eget företag

Anf. 44 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Herr talman! Magnus Persson har frågat mig om jag tänker verka för att förslag läggs fram om att utöka tjänstledigheten för att starta eget från sex månader till minst ett år.

Ett av regeringens mål inom arbetslivspolitiken är att skapa förutsättningar för ett arbetsliv som tillgodoser både arbetstagarnas och arbetsgivarernas behov av flexibilitet, trygghet och inflytande. Arbetstagares behov kan bland annat tillgodoses genom rätten att vara ledig från anställningen för att bedriva näringsverksamhet. Enligt lagen om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet har en arbetstagare rätt till sådan ledighet under högst sex månader. Det finns dock inget hinder för att en arbetsgivare och en arbetstagare kommer överens om en längre ledighet.

Regeringen ansåg vid införandet av lagen att sex månader är en väl avvägd tid som en grundrättighet efter en sammanvägning av arbetsgivarernas och arbetstagarnas intressen. Regeringen gör i dag ingen annan bedömning. Regeringen har således inga planer på att ändra i lagen om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet.

Regeringen arbetar aktivt för ett gott näringslivsklimat. Regeringen har bland annat genomfört ett antal åtgärder för att underlätta för den som vill starta företag. Det finns tillgång till information och rådgivning från såväl privata aktörer som offentliga, såsom Almi Företagspartner AB och Tillväxtverket. Information och tjänster utvecklas kontinuerligt och nås bland annat via den myndighetsgemensamma portalen verksamt.se.

Sedan den 1 januari 2020 har även kravet på aktiekapital i privata aktiebolag halverats till 25 000 kronor. Regeringen arbetar också kontinuerligt för att förenkla för företagare och överlämnade i september 2021 till riksdagen skrivelsen *En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga*. Genom detta beslutade regeringen om mål för förenklingspolitiken som skapar förutsättningar för ett konkret förenklingsarbete framöver. Regeringen har vidare remitterat betänkandet *Förenklingar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen*, som bland annat innehåller ett antal förslag till konkreta förenklingar av regelverk för mikroföretagande.

Regeringskansliet bereder nu förslagen. Därutöver är betänkandet *Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart* nu ute på remiss.

Anf. 45 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret, även om jag hade hoppats på ett mer konkret svar.

Svaret handlar mest om åtgärder för ett bra företagsklimat, och det tycker vi är bra. Det ser jag inga problem med. Det var dock inte det som var tanken med min interpellation, som handlar om hur man ser på att anpassa regelverket till hur arbetsmarknaden ser ut i dag och var framtidens jobb skapas. Det är ju ingen hemlighet att det är småföretagen som står för de jobben.

År 1998 när man tog beslutet om sex månaders tjänstledighet såg arbetsmarknaden helt annorlunda ut än vad den gör i dag. Industrierna dominerade, och långt fler än i dag hade ett riktigt jobb att gå till och inte ett subventionerat.

Herr talman! Nu ser vår arbetsmarknad ut som den gör, och vi behöver lyfta på varenda sten. Att då erbjuda dem som startar ett företag en längre period och längre trygghet ökar också incitamenten för att man ska lyckas, samtidigt som det skapar vägar in på arbetsmarknaden för andra individer.

Vi vet att morgondagens jobb finns hos småföretagen. För mig och många andra känns det därför naturligt att utveckla regelverket i den riktning som arbetsmarknaden utvecklas. Tjänstledighet från ett jobb skapar även jobb till någon annan, men när tjänstledigheten är sex månader avstår företagen oftast från att ta in någon ny. Vid tolv månaders tjänstledighet får däremot ofta en person ett vikariat, något som ofta är första steget in på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsministern får gärna förklara varför man från regeringens sida anser att regelverket från 1998 fortfarande ska gälla och inte revideras trots de enorma förändringarna på arbetsmarknaden. Antalet personer som vill starta företag ökar ju enormt, och de upplever att sexmånadersgränsen är ett problem.

Anf. 46 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr talman! Tack för svaret, ministern! Det är ett spännande ämne. Jag håller med ministern om att det har gjorts en del saker, till exempel sänkt aktiekapital vilket jag tycker är jättebra, inte minst för att aktiebolag alltid är tryggare och säkrare än ett enskilt företag.

Ministern nämner också beredningar och skrivelser som regeringen har tagit fram. Mycket av det är också bra. När det gäller den kritik som har riktats mot just förenklingsarbetet och möjligheten för fler att starta bolag har ministern naturligtvis rätt i att det är lätt att starta bolag. Problemet är att skapa lönsamhet i bolagen på lång sikt. Det är det som är själva utmaningen. Man brukar prata om att det kanske tar ett par tre år innan företaget blir lönsamt. Om en person då inte har ett kapital att börja med krävs det mycket uppoffring, energi, kraft och långa nätter för att få det här på fötter.

Vi i Sverigedemokraterna menar att tolv månader också är för kort tid i normala fall, även om det är bättre än sex månader. Vi vill gärna se att vi får fler småföretagare eftersom det är småföretagen som skapar jobb, precis som min kollega nämnde. Fyra av fem jobb skapas ju av små och medelstora företag.

Åter till skrivelserna och beredningen är den kritik som har riktats mot regeringen kopplat till dessa åtgärder att det är lite för lite och att det saknas konkreta målsättningar för just det här förenklingsarbetet. Det är mer av visioner och tankar än konkreta målsättningar. Jag menar att mål är helt centralt för att uppnå det man vill uppnå.

Jag tror att det var IFAU som kom med en rapport för några år sedan där man hade utrett vem som anställer vem på den svenska arbetsmarknaden. Det man kom fram till som var väldigt intressant var att personer som är födda i ett annat land har en högre tendens att anställa människor från andra länder. Det fanns en hel del olika teorier om varför det är så, och med tanke på att vi har en enorm långtidsarbetslöshet och väldigt många människor som står långt från arbetsmarknaden, inte minst männi-

skor som är födda utanför Europa, menar jag att det vore ganska logiskt att förenkla för småföretagare. Att förenkla för människor att starta egna verksamheter snarare än att lägga pengar på arbetsmarknadsåtgärder som kostar väldigt mycket men ger väldigt lite tillbaka är en vinst för staten.

Jag är nyfiken på att höra hur arbetsmarknadsministern resonerar kring detta. För mig är den logiken väldigt enkel, och jag tror att ministern tycker detsamma. Därför undrar jag varför man inte väljer att satsa mer på småföretagare än exempelvis på subventionerade anställningar. Det är en genuin fråga.

Anf. 47 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA

NORDMARK (S):

Herr talman! Jag delar Magnus Perssons och Alexander Christianssons uppfattning att Sverige behöver fler företag. Det ska vara lätt både att starta och driva företag i Sverige. Det är oerhört viktigt att våra företag är välmående, för det är på det sättet vi också kan skapa fler jobb. Det är så vi kan säkerställa vårt välbefinnande över tid, så det är klart att det här är oerhört centrala frågor.

När det gäller den konkreta frågan i interpellationen om längden på tjänstledighet för att starta eget handlar det i grunden om att göra en avvägning mellan olika intressen. Dels handlar det såklart om arbetsgivarens intresse av att kunna planera och bedriva sin verksamhet, dels handlar det om arbetstagarens intresse av att få tillräckligt med tid för att kunna starta upp sin verksamhet.

Denna avvägning är svår, men vi har inte sett att det finns skäl att ändra på den tidsgränsen i dag. Rätten gäller sex månader, men det är ingenting som hindrar att en anställd i dialog med sin chef begär att få längre tid, vilket kan beviljas om arbetsgivaren gör den bedömningen.

Allt detta är förstås en avvägning, precis som mycket på svensk arbetsmarknad. Som arbetsmarknadsminister ser jag hur viktigt det är att vi har en väl fungerande arbetsmarknad där vi kan väga arbetsgivarnas och arbetstagarnas intressen och skapa de bästa förutsättningarna för nya jobb och fler företag som ska vara både lätta att starta och enkla att driva.

Anf. 48 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr talman! Min kollega Alexander Christiansson tog lite udden av min replik med sitt anförande. Men det jag hänger upp mig lite på är varför regeringen inte är beredd att ens titta på att anpassa regelverket. Vi måste ju vara väldigt överens om att arbetsmarknaden i dag absolut inte ser ut som den gjorde 1998. Då kunde man i ett brukssamhälle som det jag kommer ifrån gå ned och knacka på dörren på fabriken och få jobb om man inte ville läsa vidare. Så ser det inte ut i dag.

Vi har ett enormt utanförskap i dag. Vi har nästan de högsta arbetslöshetssiffrorna i EU med nästan 180 000 personer som är långtidsarbetslösa. Allt färre personer med ett reguljärt arbete ska försörja fler. Det går åt fel håll i Sverige. Jag tror att vi är 10 miljoner invånare i Sverige, och ungefär 5,2 miljoner har ett reguljärt arbete. Det är helt fel utveckling.

Varför ser regeringen det som ett problem att titta på detta? Det här skulle gagna alla. Det skulle framför allt öka sysselsättningen och ge dem som vill starta företag chans att göra det. Visst kan man utöka ledigheten i samråd med sin arbetsgivare, men då har man inte den trygghet som man

skulle ha med ett lagstadgat förslag. Jag vill bolla detta vidare till ministern. Varför ser man så stora problem med det här?

Jag vet ju att det finns falanger inom socialdemokratien som kanske är lite emot företagande. Så har det alltid varit. Och det finns samarbetspartier som inte tycker om företagande. Jag hoppas dock inte att det här är en ideologisk fråga. Jag vill gärna få svar från ministern på varför man inte så gärna vill titta på det här. Det har gått lång tid sedan 1998, och det ser helt annorlunda ut i dag.

Anf. 49 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr talman! Det är helt uppenbart att vi delar bilden av småföretagarnas roll för tillväxten. Det är när man kopplar det till arbetslösheten och till att vara en arbetsmarknadsåtgärd som det finns en viss skillnad, så som jag uppfattar det. Varken jag, min kollega Magnus eller Sverigedemokraterna som helhet menar dock att man löser alla problem bara genom att förlänga möjligheten att få starta företag. Så är det naturligtvis inte, utan det här är en liten detalj i ett stort pussel. Vi menar att den ändå är en viktig del. Det är tillväxt, innovation och jobbskapande som vi vill komma åt genom det här.

I det förslag som vi har lagt på bordet om de som är yrkesverksamma och vill starta en verksamhet handlar det inte bara om en förlängning av den tid som man ska ha möjlighet att vara ledig eller de förutsättningar man kan få för att starta sitt företag, utan det handlar också om ersättningen. Enligt oss ska man under den här perioden kunna få en ersättning som ungefär motsvarar a-kassan. Vi har också varit öppna för att se över möjligheten att ge det som ett fördelaktigt lån. Där har vi dock inte riktigt landat än. Kontentan är att vi ser detta som en central arbetsmarknadsåtgärd.

Man kan inte vara överens om allting. Det är väl därför vi har demokrati och ett parlament. Jag nöjer mig med ministerns svar och tackar för möjligheten att ta upp den här frågan.

Anf. 50 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA

NORDMARK (S):

Herr talman! Jag delar Magnus Perssons bild av att arbetsmarknaden verkligen har förändrats sedan 1998. Det är stor skillnad i dag mot hur det såg ut för 23 år sedan.

Regeringen är givetvis beredd att se över regelverk när arbetsmarknaden förändras och när det finns behov av att göra förändringar. Ett tydligt bevis på det är de förslag som vi kommer att lägga fram på riksdagens bord under våren. Genom dem förändrar vi lagen om anställningsskydd för att öka flexibiliteten för arbetsgivarna och samtidigt öka tryggheten för löntagarna. Tillsammans med detta lägger vi fram ett historiskt stort omställningspaket som kommer att ge löntagare på svensk arbetsmarknad möjligheter att ställa om under hela sitt yrkesliv. Man ska kunna studera upp till ett år med ungefär 80 procent av sin lön.

Detta gör vi för att vi ser att arbetsmarknaden förändras. Det finns stora behov av att göra regelverksförändringar och att komma med nya reformer. Jag ser även att det ökar möjligheterna för löntagare på svensk arbetsmarknad i dag att kunna pröva företagande. Man ska kunna ställa om och

Prot. 2021/22:70

22 februari

Svar på
interpellationer

bli företagare eller gå en extra utbildning för att sedan starta ett eget företag.

Regeringen är givetvis beredd att fortsätta utveckla arbetsmarknadspolitiken och se till att människor får möjlighet att ställa om, vidareutbilda sig och starta företag. Vi vill se fler växande företag som skapar jobb och som skapar välstånd i Sverige.

Anf. 51 MAGNUS PERSSON (SD):

Herr talman! Jag håller med om mycket av det som arbetsmarknadsministern säger. Vi ska vända på varje sten för att skapa jobb. Och jag tycker att det hade varit en väldigt liten sten att vända på om man skapade en åtgärd som helt enkelt bara handlade om att förlänga ett åtagande. Det hade gynnat väldigt många.

Enligt Tillväxtverket kan ungefär 50 procent av svenskarna tänka sig att starta ett företag, men bara runt 10 procent gör det i slutändan. Det stora hindret är att man anser att sex månader är för kort tid. Man känner sig inte trygg i sin strävan att bilda ett företag. Jag hoppas att regeringen verkligen lyssnar på det här och tar det med sig.

Vi har en arbetsmarknad som ser annorlunda ut och som kommer att se annorlunda ut. Vi kommer aldrig att återgå till den gamla arbetsmarknaden, så som den såg ut förr i tiden, på grund av digitaliseringen med mera. De enkla jobben finns inte. De är bortrationaliserade i dag. Det finns inga sådana inom industrin. Även om man ofta talar om de enkla jobben kommer de aldrig att komma tillbaka.

Vi har därför enorma problem på svensk arbetsmarknad när det gäller hur vi ska få in alla de människor i sysselsättning som står utanför arbetsmarknaden i dag. Det är inget problem som bara vår generation kan hantera, utan detta problem kommer även efterföljande generationer att få arbeta med.

Det är bara att beklaga att regeringen inte lyssnar på detta. Det är småföretag och fler företag vi behöver. Som Alexander sa tidigare är det här bara en arbetsmarknadsåtgärd för oss. Det handlar om att göra allt för att skapa fler jobb.

Anf. 52 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Herr talman! Regeringen arbetar aktivt för att främja ett gott näringslivsklimat. Som jag nämnde tidigare har vi vidtagit en rad olika åtgärder och också fattat beslut för att underlätta för dem som vill starta företag. Det handlar om alltifrån rådgivning och information till den som vill starta eget till minskade krav på aktiekapital i privata aktiebolag och bättre förutsättningar för kompetensförsörjning. Det här är oerhört viktiga frågor. Små och medelstora företag har en avgörande roll i omställningen på svensk arbetsmarknad.

Till skillnad från Magnus Persson ser jag stora möjligheter på svensk arbetsmarknad. Vi ska inte glömma bort att det just nu skapas tusentals nya jobb, inte minst i alla de nya gröna industrier som växer fram runt om i Sverige. Dessutom är de arbetslösa på Arbetsförmedlingen hundra tusen färre än när det var som värst under pandemin. Det finns också ett väldigt stort behov hos många arbetsgivare av att anställa.

Vi har dock två utmaningar. Den ena gäller långtidsarbetslösheten. Många står långt ifrån arbetsmarknaden och har inte den kompetens som efterfrågas. Därför måste vi sätta in mer utbildning och göra fler insatser för att ge människor stöd, men också ställa krav, för att få dem i arbete.

Den andra gäller matchningsfrågan. Vi måste verkligen se till att de behov som finns hos arbetsgivare att anställa matchas med de kompetenser som finns. Därför blir det nya omställningspaketet och de reformer som regeringen lägger fram oerhört viktiga nycklar för att säkerställa att arbetsgivare kan anställa den kompetens de behöver och att människor får ett eget arbete och en egen försörjning.

Med det sagt och med dessa utmaningar är dock framtiden ljus på svensk arbetsmarknad.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2021/22:324 om kompetensbristen inom besöksnäringen

Anf. 53 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Herr talman! Alexander Christiansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta inom mitt ansvarsområde för att hantera de brister som finns i matchningen mellan arbetslösa och arbetsgivare inom besöksnäringen.

Två tydliga politiska prioriteringar för regeringen är att bryta segregationen och att skapa jobb i hela landet. Regeringen fortsätter därför arbetet för att arbetssökande ska få ett bättre stöd för att komma i jobb och för att arbetsgivare lättare ska kunna hitta den kompetens de söker.

En grundläggande uppgift för arbetsmarknadspolitiken är att sammanföra den som söker arbete med den som söker arbetskraft. Den som är arbetslös ska både möta tydliga krav och få ändamålsenligt stöd för att komma i arbete.

Arbetsförmedlingen har tillgång till en bredd av arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att möta varierande behov hos arbetssökande och arbetsgivare. Inom ramen för en matchningstjänst kan en arbetssökande ta del av individuellt anpassade aktiviteter för att snabbare komma i jobb eller utbildning. Det kan vara kontakter med arbetsgivare, stöd att hitta och söka jobb, information om utbildningsmöjligheter samt vägledning. Genom en arbetsmarknadsutbildning kan den arbetssökande få de kompetenser som efterfrågas hos rekryterande arbetsgivare.

Många arbetssökande saknar den kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden. För att öka övergångarna till utbildning bland arbetssökande har regeringen därför utvidgat möjligheterna för arbetssökande att studera med bibehållen ekonomisk ersättning när det är motiverat för att kunna få ett jobb.

Regeringens satsning på Kunskapslyftet har fortsatt under covid-19-pandemin. Satsningen på Kunskapslyftet når under 2022 sin största omfattning med tillskott av medel motsvarande över 160 000 nya utbildningsplatser inom regionalt yrkesvux, folkhögskolan, yrkeshögskolan och högskolan. Kunskapslyftet är centralt både för att de som står utanför arbetsmarknaden ska kunna etablera sig och för att ge möjlighet till omställning

för dem som redan är etablerade men som vill gå vidare till mer kvalificerade arbeten.

Regeringen avser dessutom att våren 2022 lämna en proposition till riksdagen om flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. Förslagen i propositionen kommer att grunda sig på den principöverenskommelse som samtliga centralorganisationer på den privata arbetsmarknaden står bakom. Partsöverenskommelsen innebär förutom bättre möjligheter till omställningsstöd och livslångt lärande också en bättre balans mellan olika anställningsvillkor, bland annat när det gäller hur in- och uthyrning av arbetstagare regleras.

Syftet med det föreslagna omställningsstudiestödet är att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som kan stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

Anf. 54 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

Denna debatt skulle jag egentligen ha haft med ministern för tre veckor sedan. Jag såg fram emot den, men vi fick flytta fram den på grund av familjekarantän och annat.

Även om min fråga i interpellationen är specificerad till besöksnäringen är frågan naturligtvis mycket bredare eftersom vi ser kompetensförsörjningsproblematiken i en rad olika branscher – nästan alla – i dag.

Jag kommer att problematisera det breda perspektivet lite mer i mitt andra inlägg. Men jag skulle initialt vilja hålla mig just till besöksnäringen, eftersom besöksnäringen är en bransch som verkligen sticker ut när det gäller det som den har drabbats av när det kommer till restriktioner till följd av pandemin och så vidare.

Både ministern och jag har säkert träffat väldigt många näringsidkare som har drabbats hårt. Det är inte bara ett företag och en ekonomi som drabbas, utan det blir långtgående konsekvenser till följd av att familjen ska försörjas och till följd av den psykiska påfrestning som det innebär att som företagare försöka rädda sin personal och försöka rädda det som räddas kan genom att gå i personlig borgen och så vidare.

Diskussionen handlar normalt sett om hur mycket staten ska gå in och subventionera och ge stöd till ett fritt näringsliv. Men när det kommer till just denna prekära situation, där vi pratar om statliga restriktioner där staten går in och gör verkliga ingrepp som drabbar en speciell bransch i detta fall, bör det ändå vara väldigt aktuellt att komma med den typ av stöd som man har gjort under pandemin.

Men jag tror att ministern lite grann missförstod min fråga. Jag skrev:

”Efter pandemin har frågan blivit en kritisk punkt för besöksnäringen som, med ljus och lykta, söker efter arbetskraft. I dag finns det cirka 46 000 inskrivna på Arbetsförmedlingen med kopplingar till branschen. Av dessa är 15 500 personer inskrivna på Hotell- och restauranganställdas a-kassa. Samtidigt finns det 7 000 lediga jobb inom branschen, vilket vittnar om en bugg i systemet.”

Sedan finns det naturligtvis en stor andel personer som också är inskrivna på Arbetsförmedlingen men som kanske inte har en direkt koppling till branschen.

Med den verklighet som jag beskriver här är inte utbildningsinsatser och yrkesutbildningar när det gäller långtidsarbetslösheten de åtgärder som jag egentligen är ute efter här.

Jag kan ta ett exempel. Jag träffade nyligen representanter för ett Scandichotell här i Stockholm. De går ut och söker personal, och det är inte några jättekomplicerade jobb, men de får inte ens en enda person som kommer på intervju. Det säger väldigt mycket. Det är den buggen som jag är ute efter.

Vi har personer som står nära arbetsmarknaden, och som helt uppenbart skulle kunna ta ett jobb, men som ändå inte kommer på intervju. Vad beror den buggen på? Det är det som är min fråga. Jag tänkte att vi kunde resonera lite grann kring det. Jag har förstås mina teorier. Men det skulle vara intressant att höra vad arbetsmarknadsministern tänker kring denna problematik.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2021/22:324 om kompetensbristen inom besöksnäringen

Anf. 55 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! I sitt tidigare inlägg ställde Alexander Christiansson en fråga till mig om att det i dag finns 16 000 inskrivna vid Hotell- och restauranganställdas arbetslöshetskassa samtidigt som det finns 7 000 lediga jobb. Vad beror detta på? Ledamoten bad mig att reflektera över detta, och det gör jag gärna.

Det finns två aspekter som jag särskilt vill lyfta fram. Först vill jag dock kommentera det som rör de inskrivna arbetslösa i Hotell- och restauranganställdas arbetslöshetskassa. Antalet som uppstår ersättning från nämnda a-kassa är nästan nere på samma nivå nu som före pandemin; vecka 3 var det drygt 4 000 av dessa som uppstår ersättning från a-kassan. Detta kan förklaras dels av att fler har fått jobb, dels av att vissa har lämnat branschen.

Det är alltså två aspekter som jag skulle vilja lyfta fram.

För det första är det inte säkert att de personer som är arbetssökande inom besöksnäringen har den kompetens som efterfrågas i de specifika jobb som ligger ute. Där är matchningen väldigt viktig. Vissa individer kan ha varit anställda i besöksnäringen och kan behöva en matchningstjänst

eller en utbildning – någon sorts insats – för att kunna ta ett ledigt jobb där det finns efterfrågan. Matchningen är såklart väldigt viktig.

För det andra måste branschen säkerställa goda arbetsvillkor. Vi ser nu en arbetsmarknad där många arbetsgivare söker arbetskraft. Då är det också viktigt att branschen kan tillhandahålla attraktiva villkor så att många vill arbeta där.

Fru talman! Jag vill också lyfta fram att det nu finns ett samarbete mellan Arbetsförmedlingen och parterna inom den här branschen. Det har inletts en dialog mellan Arbetsförmedlingen, Visitas vd och chef för kompetensförsörjning samt HRF:s förbundsordförande och vice förbundsordförande där parterna tittar på vilken typ av aktiviteter och insatser som kan göras. Detta riktas till både arbetssökande och arbetsgivare i branschen.

Det här är någonting som jag verkligen välkomnar. Jag tror att det är väldigt viktigt att branscherna tillsammans tar ett ansvar och gör det med Arbetsförmedlingen och andra aktörer, som utbildningsaktörer.

Det finns planer på gemensamma arbetsgrupper, aktiviteter som webinarier för arbetssökande, regionala möten med Visitas regioner för att informera om till exempel olika digitala tjänster till arbetsgivare, intern information och kunskapsspridning om branschen samt att Arbetsförmedlingen får lära sig mer om branschen. Detta är någonting som jag verkligen vill passa på att välkomna.

Det är också mycket på gång inom Arbetsförmedlingen. Man har en serverings- och kockutbildning på 12 orter, och ytterligare 15 orter har inriktning på enbart kockutbildning. Nu pratar jag om arbetsmarknadsutbildningar där det finns ett behov från arbetsgivarna av att anställa.

Man jobbar med validering av kunskap inom yrkeskompetensen kock på flera orter. Det finns också validering mot serviceyrket. En upphandling av serviceutbildning med inriktning på försäljning och kundtjänst är på gång. Många andra insatser är också på gång, till exempel utbildning inom trädgård och skog, för att det ska kunna säkerställas att vandringsleder och besöksmål är fina.

Anf. 56 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar Eva Nordmark för ett bra svar.

De siffror som Eva Nordmark nämnde om matchningstjänster är andra än de siffror jag har. Man kan dock säga att detta har varit symtomatiskt för branscher som tillhandahåller relativt enkla jobb. Det kan handla om arbete med att rensa fisk och arbetsgivare som inte ställer några som helst krav på språk eller utbildning utan säger: Bara vi får hit folk lär vi dem själva. Ändå upplever de att de inte får folk att söka jobbet eller komma på intervju, varken från Arbetsförmedlingen eller från andra tjänster.

Detta skapar en frågeställning hos väldigt många arbetsgivare. Vad är problemet när vi har så väldigt många människor i Sverige som inte har ett arbete men som ändå inte söker jobb? Det kan absolut vara ett samspel mellan arbetsgivare och arbetstagare, apropå ministerns svar här. Det finns ju många olika aspekter på detta, men som ministern säkert förstår skapar det en frågeställning som jag tycker är väldigt intressant och som man nästan kan ha lite svårt att förstå.

När jag ställer frågan till olika medlemsorganisationer, och i andra forum, brukar jag få samma svar. Ett svar är att det beror på attityder gentemot den här typen av jobb. Då menar vissa att bidragstaken kanske är för höga, vilket gör att det inte är värt att ta ett sådant jobb. Det finns ju mängder med saker man kan reflektera över här.

Ministern sa i sitt svar att en grundläggande uppgift för Arbetsförmedlingen är att sammanföra dem som söker arbete med dem som söker arbetskraft samt att den som är arbetslös både ska möta tydliga krav och få ändamålsenligt stöd för att komma i arbete.

När jag pratar med handläggare från Arbetsförmedlingen menar de att resurserna många gånger inte räcker till för den grupp arbetssökande som står nära arbetsmarknaden. Det blir en organisk process. En person blir varslad från ett företag, söker ett nytt jobb och får ett jobb. Jobben finns ju; det är inte så att det inte finns några jobb i Sverige. Varenda bransch skriker efter arbetskraft.

Det här är en jättenöt att knäcka; jag förstår det. Det finns hur många olika aspekter som helst på detta. Det är också därför vi i Sverigedemokraterna var för en reformering av Arbetsförmedlingen. Vi såg problemen – den svenska arbetsmarknaden kostar väldigt mycket i sina åtgärder, men resultaten är ganska dåliga, om jag pratar krasst, jämfört med många jämförbara länder.

Jag noterade att ministern var med i *Aktuellt* i torsdags. Där nämnde ministern att man skulle vända på varje sten för att få ned arbetslösheten. Som jag nämnde i den förra interpellationen ser vi småföretagen som en konkret arbetsmarknadsåtgärd. Därför tänkte jag hjälpa ministern med att lägga ut några stenar.

Man bör modernisera och förenkla när det gäller personalliggare.

Kostnader kopplade till att anställa – alltså arbetsgivaravgifterna – behöver sänkas rejält, generellt och permanent för att det ska bli lättare för småföretagen att anställa.

Man bör sänka energiskatten, lätta på kraven när det gäller alkoholservering och möjliggöra gårdsservering, vilket också har varit ämnet för ett tillkännagivande som riksdagen har riktat till regeringen.

Man bör förenkla regelverket när det gäller danstillstånd och tälttillstånd, göra efterhandsbetalning av avgifter till regel och lyfta sjuklöneansvaret från småföretagarna.

Detta är en typ av åtgärder som direkt skulle hjälpa besöksnäringen. Är detta någonting som ministern skulle vara intresserad av att titta på?

Anf. 57 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA

NORDMARK (S):

Fru talman! Om vi fokuserar på alla dem som är långtidsarbetslösa ser vi att det som verkligen behövs i den här gruppen är att människor får den utbildning och erfarenhet som arbetsgivarna behöver. Många av dem som är långtidsarbetslösa har inte ens gymnasieutbildning.

Därför är det mycket viktigt att vi fortsätter med kunskapslyftssatsningarna. Vi har också sett till att Arbetsförmedlingen kan anvisa direkt till reguljär utbildning. Vi har dessutom underlättat för människor att ha kvar sin ersättning när de studerar.

Det är väldigt viktiga insatser, fru talman, för att se till att människor som står långt ifrån arbetsmarknaden får rätt utbildning som grund. Men det krävs ibland också att man skaffar sig erfarenhet från en arbetsplats. Därför är praktikplatser och arbetsmarknadsutbildningar viktiga. Jag vill också nämna lokala jobbspår, där jag ser en stor möjlighet för besöksnäringen att tillsammans med Arbetsförmedlingen och utifrån de behov som arbetsgivarna har av att anställa skräddarsy utbildningar och insatser som gör att arbetsgivarna kan anställa snabbt. Personer som står långt ifrån arbetsmarknaden får den möjligheten. Det är väldigt kraftfullt.

Jag träffade för ett tag sedan Said, som hade varit arbetslös ganska lång tid och hoppat mellan olika jobb, och chefen för ett byggföretag som behövde rivningsarbetare. Tillsammans med Arbetsförmedlingen och kommunen kunde man se till att skräddarsy ett lokalt jobbspår som gör att Said kan försörja sig själv.

Vi behöver använda många olika typer av verktyg. Det behövs utbildning. Vi behöver se till att det finns olika typer av insatser som Arbetsförmedlingen kan anvisa till. Vi behöver också såklart ställa krav på människor att göra sig anställbara och anstränga sig för att kunna komma in på arbetsmarknaden.

Det sista jag vill nämna i det här inlägget är att vi från regeringen både jobbar med sådana verktyg som vi vet fungerar och utvecklar nya verktyg. Det måste vi göra i takt med att arbetsmarknaden förändras och i och med att vi har en stor utmaning med långtidsarbetslösheten. Jag är väldigt glad över att kunna berätta att vi nyligen fick ett positivt förhandsbesked från EU-kommissionen gällande etableringsjobben. Det kommer att underlätta för arbetsgivare att anställa långtidsarbetslösa och nyanlända för 8 400 kronor i månaden. Det är enkelt och billigt för arbetsgivarna. Staten skjuter till en ersättning till individen, så att man landar på kollektivavtalsenlig nivå. Det kommer att kunna ge tusentals människor jobb, och det kommer att lösa kompetensförsörjningsproblemen för många arbetsgivare.

Anf. 58 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar återigen ministern för svaret.

Jag försöker vara optimistisk när det gäller etableringsjobben och subventionerade anställningar. Men det blir svårt för mig när facit visar annorlunda. Då blir det lite som att göra samma sak och förvänta sig ett annat resultat. Men frågan om subventionerade anställningar kanske ska diskuteras vid ett annat tillfälle. Jag kanske tar upp den i en annan interpellation.

Besöksnäringen är som nämnts tidigare en hårt drabbad bransch. Nu när man ska börja återanställa – det gäller både nyckelkompetenser och enklare jobb – märker man att det inte går. Då blir det en extra smäll mot dem som redan har det tufft, och det tycker jag är beklagligt. Jag har funderat väldigt mycket på vad detta beror på. Jag kan hitta dellösningar, men i den stora bilden tror jag att jag och Sverigedemokraterna i relation till Socialdemokraterna har en annan syn på hur man ska komma till rätta med de här problemen. Må så vara!

Jag tänkte på det som ministern sa om yrkesutbildning. Jag tycker att det är en jättebra grej. Yrkesakademin utbildar lastbilschaufförer med mera och har ett enormt resultat. Jag tror att det är 99 procent eller någonting sådant av dem som går igenom deras utbildning som får ett riktigt

jobb. Det är en fantastisk sak och någonting som vi kanske behöver satsa ännu mer på långsiktigt.

Ministern nämnde att man behöver ställa krav på dem som står långt ifrån arbetsmarknaden. Kan ministern konkretisera vad som menas med att man ska ställa krav och att människor ska göra sig anställbara? Vad är det som måste till från myndigheten för att de här personerna ska göra sig anställbara, och vad är det för konkreta krav det handlar om?

Anf. 59 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Om man missköter sig finns det sanktioner som kan tillämpas både inom arbetslöshetsförsäkringen och när det gäller ersättning till deltagare i olika arbetsmarknadspolitiska insatser. Det är såklart väldigt viktigt att vi har det verktyget.

Men jag skulle säga att det handlar väldigt mycket om att Arbetsförmedlingen behöver säkra att varje individ får det stöd som man behöver för att komma i jobb. Regeringen är supertydlig med att de som står längst från arbetsmarknaden ska prioriteras. Vi styr också myndigheten mot att finnas i hela vårt avlånga land. Vi vet hur viktigt det är. Man ska också samverka med kommunerna. Ofta har de långtidsarbetslösa försörjningsstöd eller andra typer av behov, och då är det helt centralt att man samverkar kring de individerna.

Fru talman! Det ljusnar nu på svensk arbetsmarknad. Det är väldigt positivt att vi har 100 000 färre inskrivna i dag än vi hade när det var som värst under pandemin. Men långtidsarbetslösheten är den stora utmaningen.

Den här debatten har framför allt handlat om besöksnäringen, som har haft det jättetufft. Det är nu glädjande att se att svensk ekonomi återhämtar sig och att det finns behov av att anställa. Politiken ska såklart bidra med matchande insatser, ställa krav och även ge stöd för människor att komma i jobb, för alla som kan arbeta ska arbeta.

Tack så mycket för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2021/22:330 om arbetsmarknadsåtgärder för personer som har avtjänat sitt straff

Anf. 60 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Roger Haddad har frågat mig om regeringen kommer att säkerställa att Krami finns kvar som en av flera anpassade verksamheter hos Arbetsförmedlingen. Vidare frågar Roger Haddad hur jag ser på att flera orter uppger att verksamheten för och stödet till målgruppen fasas ut. Slutligen frågar Roger Haddad hur regeringen kommer att agera för att förbättra och utveckla nya metoder som kan påskynda etableringen på arbetsmarknaden för målgruppen personer som har en kriminell bakgrund.

Att bekämpa brottsligheten är en av regeringens viktigaste prioriteringar. En viktig del i det arbetet är att minska risken för återfall i kriminalitet. Bristande anknytning till arbetsmarknaden är en central faktor när det gäller risken att återfalla i brott. Arbetsmarknadspolitiken måste därför bidra till att öka förutsättningarna för varje individ att komma i arbete. Arbetsförmedlingen har tillgång till en bred verktygslåda som kan användas utifrån individens och arbetsmarknadens behov.

En fungerande samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kriminalvården och även med landets kommuner är centralt för att öka förutsättningarna för varje individ att få egen försörjning och arbete samt ett liv utan brott. En sådan samverkan har bedrivits sedan 1980-talet, bland annat i form av Krami.

I Arbetsförmedlingens och Kriminalvårdens respektive regleringsbrev för budgetåret 2022 har myndigheterna fått ett gemensamt uppdrag om utvecklat och förstärkt samarbete. Uppdraget innebär att myndigheterna i samverkan med landets kommuner eller andra aktörer ska utveckla Krami eller motsvarande verksamhet i syfte att stärka kriminalvårdens klienters möjligheter på arbetsmarknaden som ett led i det återfallsförebyggande arbetet. Verksamheten ska också nå fler av kriminalvårdens klienter. Myndigheterna ska dra nytta av de erfarenheter och lärdomar som dragits från arbetet i de kommuner där verksamheten Krami finns. Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2022.

Regeringen bedömer att det arbete som pågår och den spännvidd av insatser som vidtas sammantaget underlättar och förbättrar etableringen på arbetsmarknaden. Regeringen följer kontinuerligt utvecklingen på området för att säkerställa att arbetslösa får ett ändamålsenligt stöd.

Anf. 61 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation.

Arbetslösheten må sjunka något, men är fortfarande på en hög nivå och har väl inte riktigt återhämtat sig till de nivåer vi hade före pandemin – för att inte nämna långtidsarbetslösheten, som fortsatt är rekordhög och inte bara drabbar språksvaga personer och nyanlända som varit kort tid i Sverige utan även andra som har en svag ställning på arbetsmarknaden. Det finns till exempel personer som kommer till en insats som Krami genom Kriminalvården, kanske inte har varit ute på arbetsmarknaden på många år och inte har något nätverk eller någon uppdaterad utbildning över huvud taget.

Fru talman! Jag noterar att regeringen refererar till uppdraget som Kriminalvården och Arbetsförmedlingen har fått i regleringsbrevet. Men skälet till att Liberalerna tar upp denna fråga i dag är att det gick så långt att kommunerna började fasa ut verksamheten. Det var inte bara på planeringsstadiet utan gick till verkställighet. Arbetsförmedlingen började säga upp lokaler, och så sent som i november och december kontaktade man deltagare och sa att det inte var någon idé att söka till detta eftersom det var under avveckling. Detta meddelade man också sina samarbetspartner kriminalvården, kommunerna och aktörer i civilsamhället.

Det var alltså långt gångna planer. Arbetsförmedlingen var på väg, eller är kanske fortfarande på väg, att avveckla en av flera viktiga verksamheter som Liberalerna menar måste finnas för personer med svagare ställ-

ning på arbetsmarknaden. Det finns fortfarande personer på Arbetsförmedlingen som inte riktigt vet hur långsiktigt regeringens besked är.

Liberalerna måste fråga ministern: Varför tillkom ett särskilt uppdrag om att ta fram en redovisning till regeringen den 15 september? Vad är syftet med och motivet till detta uppdrag? Kan regeringen i dag lämna ett besked till dem som deltar i Kramis verksamheter på runt 15 orter i Sverige att de kommer att kunna fortsätta med denna viktiga verksamhet?

Den här målgruppen är inte vilken som helst. Det handlar om missbrukare och kanske hemlösa personer utan kontakter och nätverk. Det är personer som behöver mycket mer än traditionell arbetsförmedling och som inte kan anvisas till en privat aktör. Det krävs personalintensiva insatser, personlig kontakt och aktiv handläggning för att dessa personer ska komma i utbildning eller, vilket målet självklart är, i arbete.

Jag hoppas innerligt att arbetsmarknadsministern kan förtydliga och ge några lugnande besked om denna viktiga verksamhet.

Anf. 62 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Regeringen nåddes av samma information och journalistiska granskningar och rapporter som Liberalerna. Det var av detta skäl som jag på en pressträff i slutet av december kunde berätta om detta viktiga uppdrag. Vi vill se att Arbetsförmedlingen och kriminalvården utvecklar sitt samarbete. Det är mycket viktigt som ett led i det återfallsförebyggande arbetet.

Att människor som har en kriminell livsstil eller sitter på anstalt och vill bryta med det får stöd att göra det är helt centralt för oss socialdemokrater, också kopplat till de tydliga prioriteringar statsministern har pekat ut. Att bryta segregationen och knäcka gängkriminaliteten är en viktig prioritering för statsministern, och det här ligger helt i linje med det. Människor ska bryta med sin kriminella livsbana och i stället arbeta och göra rätt för sig. Det är själva utgångspunkten, och det var därför jag presenterade detta i december.

Nu pratar vi om Krami, men Krami är bara en del av den samverkan som sker mellan Arbetsförmedlingen och kriminalvården. Låt mig lyfta fram alla tre delar av denna viktiga samverkan.

Den första rör anstaltssamverkan. På landets anstalter finns det ett samarbete med Arbetsförmedlingen. Jag hade förmånen att besöka en arbetsmarknadsutbildning på en anstalt. Det rör sig om 1 800 ärenden per år, och det är cirka 200 interner som deltar i arbetsmarknadsutbildning varje år. Det är cirka 40 årsarbetskrafter som jobbar med anstaltssamverkan.

Den andra delen rör frivårdssamverkan, och här kan hela Arbetsförmedlingens verktygslåda användas. Vi pratar ofta om hur viktigt det är att Arbetsförmedlingen samverkar med kommuner, ideella och idéburna verksamheter och så vidare, men det unika med detta är att samplaneringen sker med kriminalvården. Av Arbetsförmedlingens personal arbetar cirka 35 årsarbetskrafter i frivårdssamarbetet, och det rör sig om cirka 1 600 ärenden per år.

Den tredje delen, och den som ledamoten lyfter upp, är Krami. Det är en trepartssamverkan mellan Arbetsförmedlingen, kriminalvården och kommunerna. Här sker deltagandet helt på frivillig grund, och de straffade söker sig själva hit. Det är alltså en annan sorts verksamhet. Den finns

Prot. 2021/22:70

22 februari

Svar på
interpellationer

i dag i 15 kommuner i landet, och syftet är att hjälpa personer att bryta med denna livsstil och ge dem stöd att komma i utbildning eller arbete. Det är cirka 20 årsarbetskrafter i Arbetsförmedlingen respektive kriminalvården som arbetar inom Krami och några fler i kommunerna.

Fru talman! Det är viktigt att lyfta fram detta, för Krami är som sagt bara en del i den viktiga samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kriminalvården.

Regeringen har varit väldigt tydlig i årets regleringsbrev att denna verksamhet ska utvecklas.

Jag ser även fram emot den rapport ledamoten nämner. Man har ett par månader på sig att utveckla verksamheten, och detta är helt centralt.

Anf. 63 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag hade förmånen att vara rättspolitisk talesperson under förra mandatperioden och kunde då följa dessa frågor från en annan sida. Krami är en viktig verksamhet, och jag tror att alla som har haft kontakt med denna verksamhet kan bekräfta hur viktig den är. Verksamheten är också effektiv och lyckas väl att få ut individer i utbildning och arbete.

Det var inte vem som helst på Arbetsförmedlingen som gick ut med detta i vintras, utan det var en av deras högsta verksamhetschefer som sa: Vår samverkan med kriminalvården kommer att se annorlunda ut i framtiden.

Det gick ut en signal till de lokala och regionala arbetsförmedlingarna på dessa orter, och man kan snabbt gå in på SVT och se inslag från bland annat Luleå, Uppsala och Örebro som bekräftar att de gick mot en avveckling.

Men så kom regeringens regleringsbrev, och nu undrar Liberalerna: Är detta ett sätt att i avvaktan på Arbetsförmedlingens omorganisation eller en alternativ plan bara skjuta upp avvecklingen av Krami?

Jag är medveten om att man har en bred palett och att man kan använda hela Arbetsförmedlingen, men för den grupp av individer vi pratar om är Krami det mest effektiva.

Fru talman! Det är viktigt att riksdagen får besked om uppdraget är långsiktigt eller om det här bara gäller till september eller slutet av året. I så fall står vi här igen om ett år och pratar om huruvida Krami kommer att finnas kvar. Denna osäkerhet oroar och bekymrar mig.

Vi kan inte se hur andra aktörer, civilsamhällesaktörer eller privata aktörer, snabbt och effektivt kan använda myndighetskompetens vad gäller sekretess, utredning, utbildning och kontakter med häkten och kriminalvården. Om det sker en nedläggning ska allt detta byggas upp på nytt, och det tror vi skulle få negativa effekter och sämre resultat när det gäller arbetsförmedling för denna grupp. Det skulle också befästa den rekordhöga arbetslöshet som vi redan har och där många av dessa personer faktiskt ingår i statistiken.

Anf. 64 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Regeringens utgångspunkt är att alla som kan arbeta ska arbeta. En person som sitter på en anstalt eller som lever i en kriminell miljö och har valt en sådan livsstil ska få möjlighet att komma i arbete, försörja sig själv och kunna byta bana.

Fru talman! Som jag nämnde i mitt inledande anförande handlar det om att skapa förutsättningar för det återfallsförebyggande arbetet och att ge människor chansen till ett helt nytt liv. Arbetsmarknadspolitiken är här såklart väldigt central för att hantera den prioritering som vår statsminister varit väldigt tydlig med. Vi ska bryta segregationen och knäcka gängkriminaliteten. Vi ska se till att människor som har valt den här banan får möjlighet att göra ett nytt val i sitt liv. Det är helt centralt.

Det råder ingen tvekan om vad den socialdemokratiska regeringen vill. Vi har varit väldigt tydliga i uppdraget till Arbetsförmedlingen och Kriminalvården.

Arbetsförmedlingen och kriminalvården ska ”i samverkan med landets kommuner eller andra aktörer ... utveckla Krami eller motsvarande verksamhet i syfte att stärka kriminalvårdens klienters möjligheter på arbetsmarknaden som ett led i det återfallsförebyggande arbetet. Verksamheten ska också nå fler av kriminalvårdens klienter. Myndigheterna ska dra nytta av de erfarenheter och lärdomar som dragits från arbetet i de kommuner där verksamheten Krami finns”.

Vi säger också att det av redovisningen, som kommer senast den 15 september, ska framgå vilka insatser som har genomförts och planeras, hur resurssättningen från respektive myndighet ser ut i verksamheten samt en bedömning av det framtida resursbehovet. Myndigheten ska vidare särskilt redovisa vilka kommuner som har visat intresse av att ingå i samarbete.

Fru talman! Det handlar om att skapa de bästa förutsättningarna för människor att arbeta och försörja sig själva. Det är en långsiktig strategi. Precis som ledamoten känner till från sitt tidigare uppdrag är det inte någon quickfix.

Vi ska knäcka kriminaliteten och gängbrottsligheten. Det är en viktig pusselbit att se till att människor får möjlighet att arbeta och försörja sig själva och att göra rätt för sig.

Anf. 65 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Det som bekymrar mig och som inte lugnar ned mig är meningen där ministern säger ”att myndigheterna i samverkan med landets kommuner eller andra aktörer ska utveckla Krami eller motsvarande verksamhet i syfte att stärka kriminalvårdens klienters möjligheter på arbetsmarknaden”.

Vi ser flera som döms till fängelsestraff för brott. Vi ser flera som behöver avhopparverksamhet för att lämna kriminella miljöer. Det gäller inte minst ungdomar. Vi ser tyvärr kommuner som drar ned på avhopparverksamhet i stället för att satsa på det sociala och förebyggande arbetet där arbete och bostad är en central del. Till detta måste staten genom Arbetsförmedlingen, och däribland Krami, som har visat sig ha positiva effekter och resultat, finnas tillgänglig.

Jag upprepar min fråga. Ministern har nu möjlighet att svara på Liberalernas fråga i sitt sista inlägg. Kommer Krami att finnas kvar i slutet av året och i början av nästa år, eller är uppdragets syfte att ta fram något alternativ?

Vi frågar därför att vi vet att det har funnits kritik från Arbetsförmedlingen om att verksamheten är personalintensiv. Det är en dyr verksamhet, och den gick mot en nedläggning. Nu ska frågan utredas, och uppdraget ska lämnas till regeringen den 15 september 2022.

Om det är så att det inte råder någon tvekan om vad regeringen vill, ministern, och att det innebär att Krami kommer att fortsätta, säg det då tydligt så att vi i riksdagen kan känna oss lugna.

Anf. 66 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA
NORDMARK (S):

Fru talman! Med all respekt: Ledamoten slår verkligen in öppna dörrar här. Krami är en trepartssamverkan mellan Arbetsförmedlingen, Kriminalvården och kommuner. Regeringen är väldigt tydlig med att Krami eller motsvarande verksamhet ska utvecklas. Det är tre aktörer.

Från regeringen har vi nu varit tydliga för myndigheterna om att vi vill se den här verksamheten utvecklas. Om den heter exakt Krami eller om man döper om den när man tillsammans med parterna arbetar vidare är väl kanske inte det viktigaste här i denna kammare, utan det är resultaten.

Det handlar om att se till att människor får de bästa förutsättningarna att byta bana. Jag vill också upprepa att det sker en hel del samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Kriminalvården. Det ledamoten lyfter fram här är Krami, som är den frivilliga delen.

Vi har i dag en anstaltssamverkan som rör 1 800 ärenden per år. Vi har en frivårdssamverkan som rör 1 600 ärenden per år. Vi har Kramiverksamheten, som rör cirka 370 ärenden per år.

Allt detta är viktigt. Vi ska fortsätta att utveckla arbetsmarknadspolitiken och se till att alla som kan arbeta i Sverige arbetar, även de som tidigare har valt en kriminell bana.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2021/22:336 om beslut om Operan

Anf. 67 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin har frågat mig hur den fortsatta processen ser ut angående renoveringen av Kungliga Operan. Kristina Axén Olin har vidare frågat om det är någon mer information som ministern behöver för att kunna besluta om en renovering av Kungliga Operan samt när ett besked om detta kan ges till Kungliga Operan.

Kungliga Operan är Sveriges nationalscen för opera och balett, därtill ett statligt byggnadsminne och en kulturhistoriskt värdefull byggnad centralt belägen i Stockholm, som har varit till gagn för det svenska kulturlivet på samma plats sedan 1700-talet.

Flera regeringar före den regering som jag nu sitter i har varit involverade i frågan om renovering och ombyggnad av operabyggnaden. Frågan är komplex då det är många perspektiv som regeringen behöver beakta: det ekonomiska, eftersom det handlar om stora pengar, det fastighetsmässiga, eftersom det handlar om en unik och gammal byggnad och, inte minst viktigt för mig som kulturminister, det verksamhetsmässiga perspektivet

för att ge opera- och balettkonsten de bästa förutsättningar att bedriva verksamheten i framtiden.

Jag är väl medveten om att byggnaden är i behov av investeringar för att kunna möta såväl kraven som ställs på fastighetsägaren som kraven på en modern opera som är tillgänglig för fler och har en fungerande arbetsmiljö.

På regeringens bord ligger ett antal underlag i form av redovisade regeringsuppdrag avseende fastigheten, verksamheten och ekonomi.

Jag kan i nuläget inte ge besked om när regeringen kommer att fatta beslut i frågan, men ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Det beslut som väl fattas kommer att ha stor inverkan på opera- och balettkonstens utveckling under flera decennier framöver.

Anf. 68 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Sverige har ett musikälskande folk. Vi är inte bara oerhört förtjusta och tycker väldigt mycket om musik. Vi är också duktiga. Även i ett internationellt perspektiv har Sverige en tradition av att vara väl ansett i världen, och vi har bland de duktigaste musiker och sångare som finns i världen.

Självklart ska vi ha ett fungerande operahus och en nationalscen som fungerar. Nuvarande Operan har i och för sig funnits ända sedan 1700-talet. Men nuvarande operahus är byggt 1898 med den tidens mått och krav. I dag är det inte ett fungerande operahus.

Redan på 70-talet diskuterade vi i Stadshuset i Stockholm renoveringsbehovet av Operan. På 90-talet var jag själv med i möten om Operans framtid. Det har inte direkt varit en snabb process, fru talman.

År 2013 gav den dåvarande kulturministern Operan och Statens fastighetsverk i uppdrag att ta fram ett förslag till renovering av operahuset, vilket man också gjorde. Det slutgiltiga förslaget lämnades till regeringen 2018. Då gav regeringen även i uppdrag till Statens fastighetsverk att komma med ytterligare ett förslag på bara en renovering av huset. Det lämnades över och var klart 2019.

Nu, fru talman, 2022 – tre år senare – har fortfarande ingenting hänt. Jag tycker att det är beklagansvärt att vi inte kommer längre och kan fatta ett beslut så att vi får ett fungerande operahus i detta musikälskande land.

Anf. 69 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman!

Så kall ni är om handen
låt mig värma den i min
Ni bör besinna
där intet står att finna

Så sjunger Rodolphe i operan La Bohème av Puccini.

Vi debatterar nu operahus – renovering eller möjligen nybygge. Det gäller alltså Kungliga Operan vid Gustav Adolfs torg här i Stockholm. Det är ett vackert hus från 1800-talet, men tiden ser ut att ha sprungit förbi det. Det talas om att renovera, bygga om, bygga ut eller bygga nytt.

Reykjavik, Oslo, Köpenhamn och Helsingfors – alla har moderna operahus, men inte Stockholm. Det finns ett alternativ till att renovera, och det är att bygga nytt. Skisser finns. Det gäller Masthamnen på Söder, nedanför

Fåfängan, som många känner till efter att ha stått och blickat ut över bukten därifrån. Det skulle bli till en lägre kostnad än en renovering med tillbyggnad, enligt den skiss jag har sett.

I detta läge tar jag inte ställning till vad som är den bästa lösningen, men jag konstaterar att framtiden för operahuset har ältats och utretts under tio års tid till en kostnad för skattebetalarna på 200 miljoner kronor. Och ändå är vi kvar på ruta ett. Ingen av kulturministerns företrädare har lyckats föra frågan framåt. Det tycker jag är beklagansvärt.

Min fråga blir därför hur den nya kulturministern tar sig an frågan om operahusets vara eller inte vara. Det är frågan.

Anf. 70 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Tack, Roland Utbult, för frågan! Som kulturminister vill jag skapa goda förutsättningar för Operan att fullfölja sitt nationalscensuppdrag att vara den ledande institutionen inom opera och balett och en angelägenhet för en publik i hela landet.

Frågan om renovering och ombyggnad av Sveriges nationalscen för opera och balett har varit en viktig fråga för flera regeringar under drygt tio år. Jag vill än en gång betona att frågan är viktig och komplex med många aspekter att ta hänsyn till: fastigheten, verksamheten och pengarna.

Roland Utbult tog upp frågan om att kunna bygga ett helt nytt operahus. Där vill jag förtydliga att ingen utredning avseende kostnader för ett nytt operahus har gjorts. Däremot finns det, precis som Roland betonade, ett externt initiativ. Det är inte otänkbart att det skulle kunna innebära nya möjligheter för operakonstens utveckling, då ett äldre hus har sina begränsningar. Samtidigt ska man komma ihåg att detta skulle kräva fördjupade analyser för att se rimligheten i ett sådant förslag.

Som jag har sagt tidigare: På regeringens bord ligger nu ett antal underlag. Som jag också har sagt tidigare kan jag inte i nuläget lämna besked om när regeringen kan fatta beslut. Men ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Anf. 71 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Jag har underlagen här. Det är inte väldigt mycket papper att läsa, men jag förstår att frågan är komplex. Och precis som Roland Utbult beskriver finns det flera förslag. Men det blir inte billigare ju längre vi väntar. Nu är alla utredningar klara och ligger på regeringens bord sedan tre år tillbaka.

Fru talman! Jag läser högt: Operan ska vara den i Sverige ledande institutionen inom opera och balett och som nationalscen stå på högsta nivå vad gäller utveckling, förnyelse, konstnärlig kvalitet samt hantverksskicklighet i ateljéer och verkstäder.

Operan ska som nationalscen verka i ett internationellt opera- och danssammanhang och initiera samarbeten samt främja interkulturellt utbyte.

Operan ska även stödja nyskapande svensk opera- och balettkonst genom att beställa och framföra nya verk av såväl svenska som internationella kompositörer, librettister och koreografer.

Fru talman! De kommer inte in med scenografin på Operan eftersom scenöppningen är för liten. Jag vet inte vad regeringen menar i riktlinjerna

till Operan när det gäller att de ska kunna fullfölja detta i år när de inte ens kan ta emot internationella gästspel för att scenen är för liten.

Jag skulle fortfarande vilja veta, fru talman: När kommer regeringen att fatta beslut rörande Operan? Vilken riktning man än väljer – när kan vi förvänta oss ett beslut?

Anf. 72 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Tack, kulturministern, för svaret hittills! Jag har nu lyssnat på det som Kristina Axén Olin lyfte fram här, och jag tycker naturligtvis också att det är viktigt hur regeringen fattar beslut i frågan. Det är i och för sig val i september, och vi vet inte riktigt vad som händer där och hur konstellationerna kommer att se ut.

Det är alltid spännande att tänka nytt och modernt, samtidigt som vi är rädda om vårt kulturarv. När jag har pratat med några av mina kollegor i dag har de lyft det fina huset och kulturarvet samt att man helt enkelt skulle bevara det på något vis.

Men jag konstaterar, som jag sa tidigare, att Oslo, Reykjavik, Helsingfors och Köpenhamn har moderna operahus. Det har vi inte i Stockholm. Det ser jag som en brist. Oslos operahus hade 5 miljoner besökare de fyra första åren. Det har blivit en formidabel succé, skulle man kunna säga.

Efter 200 miljoner kronor bortslösade på projekt är det nu viktigt att den nya kulturministern tar sig an det här. Jag hoppas verkligen att det sker. Operans styrelse rekommenderar en ny utredning. Min fråga är därför om ministern kan tänka sig den nya utredning som Operans styrelse vill ha. Den skulle alltså undersöka frågan om nybygge.

Låt mig avsluta med det som ministern sa i sitt svar: ”Det beslut som väl fattas kommer att ha stor inverkan på opera- och balettkonstens utveckling under flera decennier framöver.” Så viktig är denna fråga.

Anf. 73 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att svara på den fråga som Roland Utbult ställde om huruvida vi skulle kunna tänka oss ett nytt operahus. Där vill jag, med risk för att upprepa mig, säga att det samtidigt skulle kräva fördjupade analyser för att se rimligheten i ett sådant förslag. Då finns det också risk för att det kommer att ta ännu längre tid.

Det är, som jag har sagt, oerhört viktigt att skapa goda förutsättningar för Operan att fullfölja sitt nationalscensuppdrag. Det är en angelägenhet för hela landet, och det är såklart också oerhört viktigt med internationella besök.

Regeringen är väl medveten om att byggnaden är i behov av investeringar för att möta såväl kraven som ställs på fastighetsägaren som kraven på en modern opera som är tillgänglig för fler och utgör en fungerande arbetsmiljö. Det övergripande syftet har från början varit att möta de krav som ställs på fastighetsägaren, skapa bättre förutsättningar för operakonstens utveckling och göra huset mer öppet och tillgängligt för fler, bland annat nya publikgrupper.

På regeringens bord ligger nu, precis som Kristina visade, ett antal underlag i form av redovisade regeringsuppdrag. Det finns många olika aspekter som ska beaktas noggrant, och det arbetet pågår.

Prot. 2021/22:70

22 februari

Svar på
interpellationer

Att beslutet har skjutits fram handlar också om att frågor kopplade till pandemin har behövt prioriteras den senaste tiden. Det har handlat om ungefär två år. Jag kan i nuläget inte lämna besked om när regeringen kan fatta beslut, men ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Anf. 74 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Det är precis som kulturministern säger: Det är inte så att Operan bara är till för alla oss musikälskande svenskar; den är också en arbetsplats. Det är nästan 600 anställda på Operan.

Vi har redan i dag tyvärr ett tapp då en del av våra duktigaste operasångare väljer att flytta och leva i andra länder. Det är i och för sig också berikande för Sverige och naturligtvis för dem på sitt sätt, men vi vill ju inte att det ska bero på att vi har en helt oduglig nationalscen i Sverige och i Stockholm. Vi *måste* renovera Operan – eller bygga nytt, eller vad vi nu landar i.

Avslutningsvis, fru talman, skulle jag bara vilja säga till kulturministern att vi är många här som brinner för musik, och vi vill gärna hjälpa till. Om kulturministern känner att det finns en möjlighet är vi nog många som gärna skulle vilja fundera tillsammans parlamentariskt på hur vi kan hitta en lösning som blir hållbar även över lång tid framöver. Vi är som sagt ett musikälskande folk – även vi riksdagsledamöter.

Anf. 75 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Ja, vi är verkligen ett musikälskande folk, och det tar jag verkligen med mig.

Jag betonar återigen detta: Frågan om renovering och ombyggnad av Sveriges nationalscen för opera och balett är en viktig och komplex fråga för regeringen. Som kulturminister är jag angelägen om att det beslut som väl fattas möjliggör för Operan att fullfölja sitt nationalscensuppdrag.

Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2021/22:318 om kunskaps- och kompetensutveckling om hedersförtryck

Anf. 76 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig om jag och regeringen kommer att säkerställa att alla yrkesgrupper som kommer i kontakt med barn och ungdomar på landets skolor får rätt och relevant kunskap och kompetens om hedersförtryck och hedersnormer. Amineh Kakabaveh har också frågat om jag avser att vidta åtgärder för att garantera att skolans rektorer och ledare har de kunskaper och kompetenser om hedersförtryck och hedersnormer som behövs för att de ska kunna vägleda sina medarbetare som dagligen kommer i kontakt med barn och unga, särskilt unga flickor som är utsatta för hedersförtryck. Vidare har Amineh Kakabaveh frågat mig om jag och regeringen kommer att skicka ett regleringsbrev till berörda myndigheter, lärosäten och skolväsendet för att de ska känna både stöd och krav på sig att aktivt förebygga hedersförtryck och diskrimine-

ring. Slutligen har Amineh Kakabaveh frågat mig om jag avser att vidta åtgärder inom mitt ansvarsområde för att stoppa en relativisering av hedersförtryck och hedersbrott inom vissa lärosäten.

Låt mig börja med att understryka att det inte ska finnas någon som helst plats för hedersrelaterat våld och förtryck i vårt samhälle, allra minst i skolan. All utbildning i skolväsendet ska utformas utifrån våra grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Skolan har en viktig roll för att bidra till att grundlägga barns och ungas trygghet och självkänsla. Det som är viktigt för att arbetet ska fungera är de relationer som de som arbetar i skolan kan skapa till eleverna och deras hem.

Regeringen har därför vidtagit flera åtgärder för att stärka kunskapen och kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck hos all skolpersonal. Bland annat har Statens skolverk nyligen redovisat regeringsuppdraget om att stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inom skolväsendet genom kunskapshöjande insatser och stöd för olika personalgrupper inom skolan och förskolan. Myndigheten har bland annat genomfört en kompetensutvecklingsinsats i form av en digital utbildning med processtöd för rektorer och elevhälsopersonal i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Skolverket har också tillsammans med Socialstyrelsen fått i uppdrag av regeringen att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga. Särskilda insatser ska riktas mot barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Regeringen har också beslutat om nya läroplansskrivningar för att stärka undervisningen i sexualitet, samtycke och relationer. De nya skrivningarna innebär ett tydligt ansvar för skolan att se till att alla elever får kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck. Skolan ska dessutom motverka, förebygga och bemöta hedersrelaterat våld och förtryck med kunskap och aktiva insatser.

Att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck är en prioriterad fråga för regeringen. Flera av de 99 åtgärderna i regeringens åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är särskilt inriktade på just detta. Regeringen har genomfört och genomför en rad straffrättsliga lagstiftningsåtgärder för att stärka skyddet för dem som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Flera myndigheter har också fått uppdrag som syftar till att på olika sätt stärka kompetensen om samt förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.

När det gäller Amineh Kakabavehs frågor om forskning och högre utbildning ligger dessa utanför mitt ansvarsområde som skolminister. Jag kan ändå svara kort att regeringen har genomfört satsningar på forskning inom området. I den senaste forskningspropositionen framhålls att hedersrelaterat våld och förtryck är ett omfattande samhällsproblem. Det finns behov av mer kunskap om vilka metoder som kan leda till en evidensbaserad och verkningsfull praktik, bidra till att förebygga våld och andra brott samt förhindra återfall i brott. Därför har Vetenskapsrådet fått i uppdrag att genomföra ett nationellt forskningsprogram om brottslighet. De första utlysningarna förväntas öppna i vår.

I examensbeskrivningarna för de utbildningar som Amineh Kakabaveh anger – lärarutbildningarna och socionomutbildningen – finns tydliga examensmål om mänskliga rättigheter. I lärarutbildningarna har vi dessutom infört ett nytt examensmål för att säkerställa att alla lärarstudenter har

kompetens i frågor som rör identitet, sexualitet och relationer. Högre utbildning är dock inte detaljreglerad och bör inte heller vara det då lärosätenas akademiska frihet är av vikt. Utifrån bland annat högskoleförordningen, i vilken till exempel examensbeskrivningarna anges, högskolelagen och den styrning som finns i universitets och högskolors regleringsbrev har lärosätena ansvaret för att planera utbildningarnas upplägg och innehåll.

Anf. 77 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag vill tacka skolministern för svaret. Det är trevligt att vi debatterar för första gången här i kammaren.

Jag är medveten om att högskolefrågorna tillhör utbildningsminister Anna Ekströms portfölj. Men lärarutbildningen är viktig också för en skolminister.

I sitt svar hänvisar statsrådet till Nationellt centrum för kvinnofrid som för över tio år sedan fick ett regeringsuppdrag att utreda i vilken utsträckning frågor om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas på lärarutbildningarna. I en rapport från 2010 redovisades att endast 2 av totalt 23 svenska lärosäten med lärarutbildning tog upp hedersrelaterat förtryck i sin utbildning. Och ingen av dessa högskolor berättade något om hur mycket tid som då avsattes för att undervisa i ämnet.

Det är sant att mycket har hänt sedan dess, och det är bra att nya läroplaner träder i kraft till sommaren. Men eftersom det inte finns några uppföljande studier föreslår jag att regeringen ska ge direktiv om en ny kartläggning av i vilken utsträckning ämnet hedersrelaterat våld och förtryck behandlas på lärosätena. Detta är väldigt viktigt, särskilt när det handlar om lärarprogrammet men också andra relevanta yrkesprogram.

Det är sant att det har skett mycket med lagstiftningen, men det är mycket kvar att göra. Det är omöjligt, menar jag, att utvärdera resultatet av arbetet med att öka kompetensen om hedersförtryck och våld utan en sådan uppföljande kartläggning.

Det är bra och viktigt att Skolverket och Socialstyrelsen har fått direktiv om att höja kompetensen hos yrkesverksamma. Att regeringen prioriterar frågan borde också särskilt markeras i den kommande vårbudgeten.

Regeringen borde ta initiativ till, men också fullt ut finansiera, ett särskilt kunskapslyft för skolpersonal i frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Jag menar att skolan är en frizon för flickor som måste få stöd av personal som kan hantera problematiken och som kan förstå att barnen är utsatta för hedersrelaterat våld.

Detta är också ett förebyggande arbete och borde gälla samtliga utbildningar vid lärosäten och alla yrkesgrupper där man kommer i kontakt med målgruppen hedersutsatta. Det räcker inte med att reformera utbildningarna för dem som just nu studerar till lärare, utan jag menar att det är lika viktigt med fortbildning för redan yrkesverksamma. Och det ska inte vara en budgetfråga för kommunerna.

Det här är väldigt viktigt, och jag vill verkligen gärna höra vad skolministern tycker om de här frågorna. Kommer regeringen att tänka på att det långsiktiga arbetet mot hedersförtryck ska märkas i budgeten? Ansvaret ska inte bara läggas på kommunerna eller detta bara finnas med en gång i budgeten, för vad händer sedan när det kommer nya lärare och yrkes-

grupper? Detta är väldigt viktigt med tanke på att det behövs ett förebyggande arbete när det gäller både barnen och föräldrarna.

Prot. 2021/22:70
22 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 78 Statsrådet LINA AXELSSON KIHLEBLOM (S):

Fru talman! Jag delar Amineh Kakabavehs engagemang för frågan och också känslan för hur komplext det här är.

Jag träffade Bris i går, och de beskriver det så här: Gemensamt i många samtal är att barnen beskriver hur deras föräldrar säger att reglerna, kontrollen och våldet är för barnens bästa, för att barnet ska få en bra framtid. När jag hör det här ryser jag, för jag tänker på att barn föds utan normer. De vet inte vad som är normalt och inte, och de ingår i ett sammanhang där de får höra att våldet och förtrycket är för deras eget bästa. Då förstår vi hur svårt det här är och hur komplext det är.

Det är därför jag vill att skolan ska vara en frizon. Det är därför vi har gjort en satsning så att det finns 35 000 fler medarbetare i skolan i dag än när vi tillträdde 2014. Vi har också gjort krafttag mot segregationen.

Jag vill påpeka att det i vissa skolor, om man har en elevsammansättning som är väldigt segregerad, är väldigt svårt att bryta normer. Det konstiga är att alla vet vad skolsegregation är, men ingen vet vad motsatsen är. När man pratar om den allsidiga elevsammansättningen, som ska ge alla elever en möjlighet att förstå hur livet kan vara för andra och som ska få oss att reflektera över olikhet och lära oss saker, är det ingen som förstår vad det är. Det är i den här segregationen och i utanförskapet som läroplanen just nu blir något väldigt viktigt som alla barn möter och som alla lärare måste ta till sig. Därför är det viktigt att alla elever får en reflektion i lärares sammanhang.

Jag vill också säga att det finns flera samarbeten, som jag nämnde, med Skolverket och Socialstyrelsen. Men det är viktigt att *hela* samhället är med. Den här regeringen har beslutat att vi ska bryta segregationen och få bort gängkriminaliteten, och det här är faktiskt en del av det. Vi kan inte tillåta saker som är förtryckande och kriminella.

Därför är det väldigt många saker som görs. Jämställdhetsmyndigheten har fått ett uppdrag. Jag vet också att de jobbar mot högre studier, alltså mot universitet och högskolor, så att alla ska få den här kunskapen.

Vi vet att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd också har ett uppdrag från regeringen i frågan.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har också ett uppdrag från regeringen att arbeta med de här frågorna på ett eller annat sätt och även att kartlägga hur det ser ut för unga och framför allt för hbtqi-personer, som också är drabbade av hedersrelaterat våld och förtryck.

Barnafrid vid Linköpings universitet har ett uppdrag. Polismyndigheten och IVO har också ett uppdrag, liksom Sis som jobbar med unga kriminella, framför allt pojkar, och ska titta på maskulinitetsnormer och hedersförtryck.

Det här arbetet måste ske brett. Ingen ska missa att vi har det här uppdraget.

Anf. 79 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, skolministern, för svaret! Segregationen är fruktansvärd och förstärker hedersförtrycket. Jag var skolkurator i Botkyrka 2000 och var då i en skola där det inte fanns ett enda barn med invandrar-

bakgrund som visste vad hedersförtryck egentligen var – de visste bara att de var utsatta. Men är man med samma människor som är utsatta anammar man aldrig friheten, så är det, och därför har vi svikit hundratusentals barn under 20 år.

Så länge skolan inte förstärkas måste regeringen hitta andra sätt att styra skolorna till att arbeta bättre med frågor om hedersrelaterat våld och förtryck, som också ministern var inne på gällande både hbtqi-personer och föräldrarbete. Föräldrarna måste få veta att barnkonventionen är lag i det här landet och att det finns regler och normer som man måste hålla sig till för att upprätthålla barns rättigheter.

Så länge religiösa och privata skolor finns och upprätthåller hederskultur och hedersförtryck måste regeringen hitta andra sätt att motarbeta det och förbättra. Jag hoppas också att regeringen snart kommer med förslag som får stöd i riksdagen. Vill vi ha ett samhälle uppdelat i vi och dom, eller ska vi ha ett samhälle där alla barn känner sig hemma? Vår feminism, jämlikhet och jämställdhet gäller faktiskt alla.

Det är bra med nya läroplaner och att Skolverket tar fram en utbildning. Men det räcker tyvärr inte. Regeringen bör ta ett större finansieringsansvar för att vidareutbilda skolledare och personal i detta ämne.

Det nationella kompetensteamet arbetar med att upprätthålla en stödtelefon. Men när vi i Varken hora eller kuivad besöker skolor runt om i landet har jag själv märkt att man i de flesta skolor inte ens känner till kompetensteamet eller stödlinjen.

Mer fokus måste helt enkelt läggas på det förebyggande arbetet och inte bara på akuta ärenden, menar jag. Kompetensen kan inte bara centreras till Linköping utan måste spridas över hela landet. Det är inget hot mot den akademiska friheten att göra en ny kartläggning av i vilken utsträckning lärosätena i sina lärarutbildningar och andra centrala utbildningar undervisar om hedersrelaterat våld och förtryck.

Den fria forskningen, menar jag, hotas inte av tydligare nationella examensmål. Därför måste det vara upp till Högskoleverket att avgöra hur mycket man kan undvika eller förminska problemet och ändå anses fullfölja de nationella examensmålen. Jag menar att relativiseringen av hedersförtryck har pågått länge inom många lärosäten. Nu är det dags att stå upp för de här flickorna och alla människors lika rättigheter och möjligheter. Skolministern läste själv ett stycke. I många skolor skulle man, om man hörde detta, säga emot och vara enig om det. Men när det gäller invandrarflickor och invandrankvinnor är man tyst.

Anf. 80 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Jag delar Amineh Kakabavehs oro för att det här området kommer att tyna bort och försvinna i andra uppdrag. Regeringen har ändå tre fokusområden, och jag tycker egentligen att alla de områden som vi prioriterar, bland annat att ta tillbaka den demokratiska kontrollen, har med den här frågan att göra. Man kan inte driva en skola och i skolans profil ha någonting förtryckande som har med kultur eller religion att göra. Vi inför kontroll av den som vill starta en skola, och har man ett sådant här beteende ska man inte få skoltillstånd.

Vi ser även att det handlar om att bryta brottsligheten och segregationen. Det här är brottsligt. Vi har gjort det ännu mer brottsligt, och därför är det viktigt att vi tydliggör att segregation leder till sådana här brott. Som det beskrivs av Bris handlar det också om syskon och unga som måste utsätta sina nära och kära för förtryck, vilket också är ett sätt att förtrycka. Det här är bara fel. Samhället måste stå upp alla tillsammans och bryta segregationen och den här sortens kriminalitet.

Vi ser också att de 350 miljoner som regeringen har skjutit till för 2021 och 2022 kommer att användas till väldigt viktiga åtgärder som handlar om läroplanens implementering, framför allt på områden som handlar om sexualitet och identitet och de gränssättningar som berör dessa områden. Där är hedersrelaterat våld ett tydligt område som kommer att belysas, och det gör att även de som har en äldre lärarutbildning kommer att sätta sig in i området.

Den här regeringen har en väldigt bred ansats, och därför är det väldigt många myndigheter som har fått uppdrag, både Polismyndigheten och andra. Även forskning är ett väldigt viktigt område. Det gör att fler lärosäten kommer att intressera sig för området, och jag hoppas att mer forskning ska ge oss mer kunskap.

Det här är ett djupt, svårt och komplicerat problem som inte kommer att lösas på en gång. Men jag tror att det går med hjälp av mycket envishet och beslutsamhet. Precis som Amineh Kakabaveh gör så väldigt bra ska vi aldrig sluta prata om saken.

Anf. 81 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, ministern, för analysen och problembeskrivningen! Men det behövs som sagt mer i budgeten än bara för 2022 och 2023. Jag hoppas att regeringen kommer att markera detta i budgeten framöver också, för vi måste se till att gå till botten med det på olika plan. Jag vet att både statsministern och många ministrar är djupt engagerade. Det är viktigt, men arbetet ska inte bara försvinna inom olika myndigheter utan ska ut i skolorna och ut i samhället.

Jag blir nedringd av studenter och elever som framför allt läser till lärare, socionomer och andra yrkesgrupper. De är besvikna på att de får lära sig så lite om hedersförtryck i sina utbildningar och vill därför intervjua mig i sina studier.

Många unga med egna erfarenheter av hedersförtryck klagar också på att lärarna har relativiserat och förminskat frågorna. Här lyckas en flicka från ett segregerat område förkovra sig och utbilda sig, och så kommer hon till universitetet där hennes egen erfarenhet förnekas av en lärare. Jag menar att detta är väldigt beklämmande, och därför måste lärosätena ta sitt ansvar. Jag hoppas att fler studenter intervjuar sina lärare om varför man inte får lära sig mer om ämnet i utbildningen på lärarhögskolan eller socio-nomprogrammet.

Jag hoppas verkligen att det här kommer att tas på större allvar och att arbetet inte stannar i byråkrati hos myndigheterna, för det behövs ute i samhället, i skolan, i socialtjänsten och så vidare.

Anf. 82 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S):

Fru talman! Jag vill tacka Amineh Kakabaveh för debatten i en väldigt viktig fråga.

Det systematiska arbetet blir en viktig pusselbit, precis som när det gäller arbetsmiljöarbete och det systematiska kvalitetsarbetet i skolan. Alla som jobbar med unga, oavsett om det är inom socialtjänsten, skolan eller högskolan, ska flera gånger och inte bara en gång om året ställa sig frågan vad det är man ser, och för att kunna bedöma vad det är man ser krävs kunskap.

Jag har själv varit rektor och sett glada flickor som leker tillsammans, och jag har tänkt att vad härligt att de har det så bra. När en av flickorna sedan inte kommer tillbaka efter lovet förstår jag att de kanske inte hade det så bra. Jag frågar, och alla är tysta. Ingen pratar.

Verkligheten finns där, men innan vi förstår det är det svårt. Det döljs i språk och i kulturella uttryck, och vi kanske inte har medarbetare som förstår, som kan språken och har modersmålet. Grunden är att vi måste våga lära känna elever, ha en dialog och våga ställa frågan. Vi måste göra det ofta och följa upp, och när vi har fakta på bordet ska vi tydligt åtgärda och återigen fråga hur det går.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2021/22:328 om fiberföreningars möjlighet att ta del av bredbandsstödet

Anf. 83 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Mikael Larsson har frågat mig om jag anser att stödet hos Post- och telestyrelsen, PTS, är väl utformat för att fiberföreningar ska kunna ta del av pengarna, och, om inte, vilka åtgärder jag avser att vidta.

Hela Sverige bör ha tillgång till snabbt bredband och stabila mobila tjänster av god kvalitet. Regeringen verkar för att bredbandsmålen ska nås. Det långsiktiga målet i bredbandsstrategin till 2025 är bland annat att 98 procent av hushåll och företag bör ha tillgång till 1 gigabit per sekund. PTS bedömer att det finns möjlighet att det målet kan nås till 2025. Enligt PTS kartläggning har närmare 95 procent av hushållen och företagen tillgång till 1 gigabit per sekund eller fiber i absoluta närheten i oktober 2020, jämfört med cirka 92 procent i oktober 2019.

Riksdagen har efter förslag av regeringen beslutat att ytterligare 500 miljoner kronor satsas på utbyggnaden av bredband i hela landet. Totalt tillförs därmed 1,3 miljarder kronor till det nationella stödsystemet för bredbandsutbyggnad för 2022. PTS är ansvarig myndighet för detta bredbandsstöd i enlighet med förordningen om statligt stöd för utbyggnad av bredbandsinfrastruktur.

Enligt sitt regleringsbrev för 2022 ska PTS säkerställa att Sveriges samtliga regioner med stödberättigade byggnader kan komma i fråga för fördelning av stödmedel. PTS ska främja att stödet får god geografisk spridning och säkerställa att olika typer av aktörer kan komma i fråga för stöd och då särskilt fiberföreningar.

Det är viktigt att stödet är effektivt och att det bidrar till att regeringens bredbandsmål nås. Regeringen har i PTS regleringsbrev för 2022 förtydligat rapporteringskravet. PTS ska redovisa hur myndigheten tagit till vara erfarenheter av hantering av stödet. Redovisningen ska även innehålla en

analys av hur PTS säkerställt att olika typer av aktörer kan komma i fråga för stödet, inte minst bredbandsföreningar, och annan information om stödet som PTS bedömer relevant för regeringen med anledning av uppdraget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet – Infrastrukturdepartementet – senast den 24 februari 2023.

Regeringen har nyligen lämnat över ett förslag till strategisk plan för den gemensamma jordbrukspolitiken, GJP, 2023–2027 till EU-kommissionen, som inte innehåller något EU-finansierat bredbandsstöd. I syfte att minska antalet åtgärder och därmed komplexiteten inom den gemensamma jordbrukspolitiken innebär riksdagens beslut om budgeten för 2022 att medel har avsatts för nästa programperiod, 2023–2027, för åtgärder som kan genomföras såväl inom som utanför den gemensamma jordbrukspolitiken.

Regeringen har därefter presenterat vilka åtgärder som ska genomföras inom respektive utanför den gemensamma jordbrukspolitiken. Regeringen har framför allt eftersträvat att undvika parallella stödformer för att förenkla för dem som ansöker om stöd. Detta medför att det nationella stödssystem för bredbandsutbyggnad som PTS ansvarar för tillförs totalt 3 miljarder kronor för åren 2023–2027.

Anf. 84 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag tycker att svaret innehåller många intressanta saker, men jag tänker uppehålla mig vid vissa av dem och kommer att ställa en del följdfrågor.

Jag tror att vi är helt överens om att den fortsatta bredbandsutbyggnaden är oerhört viktig för hela landet. Det har inte minst under pandemitiden, fru talman, visat sig att digitaliseringen och tillgång till fiber, bredband och mobiltäckning i hela landet är oerhört viktigt. Bredbandsutbyggnaden har kommit långt i Sverige.

Tidigare regeringar, till exempel alliansregeringen, har tillfört stora mängder pengar till bredbandsutbyggnad. Under det senaste samarbetet, som skedde inom januariavtalet och som egentligen var bra, tillfördes också stora medel för fortsatt bredbandsutbyggnad i hela landet. Vi i Centerpartiet tryckte väldigt aktivt på att flera olika aktörer verkligen måste kunna få del av stödet. Det gällde inte minst bredbandsföreningarna.

Tidigare har pengar för bredbandsutbyggnad i landet legat inom ramen för EU:s landsbygdsprogram och det landsbygdsprogram som vi har i Sverige, precis som statsrådet redogjorde för i svaret. Fiberföreningar har kunnat ta del av en väldigt stor summa därifrån, och det har kunnat göras över hela landet.

Det stöd vi har nu är bra utformat. Det finns mycket pengar i det. Men jag skulle ändå vilja ställa en fråga om det.

Även om vi har utformat ett nytt stöd, som i dag ligger hos Post- och telestyrelsen och tidigare inom landsbygdsprogrammet, kommer många signaler om att fiberföreningar tycker att det är krångligt att söka det. Det är klart; det är ju ett nytt stöd och det kan finnas barnsjukdomar i det. Men det är viktigt att ta dessa signaler på stort allvar. Därför vill jag upprepa den fråga som jag har ställt till statsrådet.

Tycker statsrådet att man gör det möjligt för alla – marknaden, stadsnadsföreningar och bredbandsföreningar – att på lika villkor kunna ta del av stödet så som det är utformat i dag? Eller behöver man se över vissa

Prot. 2021/22:70

22 februari

Svar på
interpellationer

saker för att säkerställa att alla, oavsett aktör men i detta fall bredbandsföreningar, kan ta del av stödet? Vilka åtgärder behöver, enligt statsrådet, i så fall vidtas?

Anf. 85 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Mikael Larsson och regeringen är helt överens om vikten av digitalisering. Som Mikael Larsson mycket riktigt lyfte fram har inte minst pandemin visat behovet och nödvändigheten av att alla kan nås av en bra digitalisering.

Jag vill här i början tacka för interpellationen, och jag ser fram emot fortsatt god samverkan i frågan, oavsett om det blir inom ramen för januariavtalet eller i ett reguljärt samarbete som vi har partier emellan.

Låt mig gå in på den specifika frågan om föreningarna. Jag vill gå tillbaka till den situation som rådde tidigare så att vi alla förstår förutsättningarna.

Ekonomiska föreningars organisationsform har beaktats av Post- och telestyrelsen vid utformningen av villkor för utlysning av bredbandsstöd och vid själva prövningen av grundläggande krav för att kunna ansöka och erhålla stödmedel från PTS. Men eftersom ekonomiska föreningar inte omfattas av ratingsystemet hos kreditupplysningsföretag, till exempel UC, gör PTS aktörsspecifika bedömningar av dessa föreningar. Det innebär att föreningarna behöver lämna in underlag för att PTS ska kunna göra en helhetsbedömning och prövning av aktörernas ekonomiska situation.

Syftet med det är att man när man betalar ut ett stöd ska kunna säkerställa att det verkligen blir fiber där ute, på riktigt, för invånarna. Det görs alltså för ett gott syfte. Detta kan i sig innebära att det blir ett merarbete för en del föreningar när de ska lämna in information för att kunna uppfylla kraven. Jag tycker ärligt talat inte att detta är helt orimligt. Det är rimligt att Post- och telestyrelsen ser till att våra skattepengar används på ett bra sätt. Jag tror inte att föreningarna själva heller har något emot detta.

Förra året, 2021, sökte 24 ekonomiska föreningar eller bredbandsföreningar stöd för sammanlagt 46 projekt. Det är bra att tänka på detta då den totala mängden projektansökningar var 1 817. Ungefär 2,5 procent av den totala mängden ansökningar för projekt som inkom var alltså från antingen bredbandsföreningar eller ekonomiska föreningar. Av de 24 inkomna var det 14 projekt drivna av fem föreningar som blev beviljade stödmedel av Post- och telestyrelsen.

Post- och telestyrelsen har också gjort mer för att underlätta för bredbandsföreningarna. Inför förra årets stöd jobbade Post- och telestyrelsen med att ha en tät dialog med inte minst Byanätsforum, där man tog del av flera av de inkomna synpunkterna. Man utökade sin kommunikation riktad mot potentiella stödsökande för att kunna få dem att söka och komma in.

Sedan var det också andra specifika problem som inte minst Byanätsforum lyfte fram, till exempel utmaningar med geodata. Där valde Post- och telestyrelsen att införa en interaktiv kartfunktion i sin ansökningsportal för att komma undan just den utmaning som föreningarna hade pekat på.

Jag ser att Post- och telestyrelsen tar det uppdrag som regeringen gett till dem på allvar när det gäller att se till att föreningarna kan vara med, för de är viktiga för att vi ska se till att alla nås av bredbandsutbyggnaden.

Huruvida vi ska göra mer får vi se när vi vet hur det går för de föreningar som har genomfört detta och när rapporten kommer i februari 2023. Då får vi se om vi behöver vidta ytterligare åtgärder. Men jag konstaterar att det redan har vidtagits en del åtgärder.

Anf. 86 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet också för detta svar. Vi är överens om väldigt mycket här. Vi delar också bilden av digitaliseringens möjligheter och det arbete som har gjorts och är bra. Vi delar också att det är viktigt med en mångfald av aktörer som bygger ut. Vi har stadsnäten, vi har fiberföreningar och vi har marknaden själv också.

På en del håll märker vi att marknaden drar sig tillbaka, och då kanske de enda aktörer som blir kvar och som skulle kunna bygga ut är stadsnäten eller självklart fiberföreningar eller bredbandsföreningar som är, precis som statsrådet nämnde, en form av ekonomiska föreningar.

Jag vill lite grann kommentera det som statsrådet är inne på om att mycket ändå har gjorts för att försöka underlätta för att fiberföreningar ska kunna ta del av stöd på ett bättre sätt. Jag vet att även inom ramen för januariavtalet drev vi på för detta och fick med det i regleringsbrev och budgettexter, vilket jag personligen gladdes mycket över.

Känslan där ute är att det fortfarande är svårt. En känsla är svår att ta på – när vi tycker att vi har gjort någonting men känslan där ute säger någonting annat.

Jag gläder mig åt att statsrådet i svaret nämner att det är viktigt att pengarna som avsätts också kommer ut så att det blir fiber i backen. Det är ändå på något sätt pudelns kärna i detta. Vi kan egentligen tillföra hur mycket medel – pengar – som helst. Men om det inte blir fler uppkopplade hushåll och företag kommer vi inte att nå de mål som sätts upp och har satts upp.

Statsrådet nämner i svaret att uppdraget till Post- och telestyrelsen, som ska redovisa hur PTS säkerställt att bredbandsföreningar kan komma i fråga för stödet samt redovisa annan information om stödet som PTS bedömer relevant för regeringen med anledning av uppdraget.

Det är jättebra att man har skrivit om detta och att man också ska göra det. Men jag tycker dock att det är rätt så långt fram i tiden – 2023.

Det är självklart att det ska vara långsiktiga spelregler och långsiktiga lösningar. Men det skulle också behöva ses över på ett eller annat sätt vad vi kan göra här och nu. Finns det något som är viktigt att titta på här och nu?

Jag delar att det är bra att man har tagit detta uppdrag. Men ser statsrådet att det finns några lågt hängande frukter för att just underlätta för bredbandsföreningar och de signaler som man får?

Jag har ytterligare en följdfråga. Statsrådet var själv inne på Byanätsforum och Bredbandsforum och det arbete som görs där.

När det gäller den dialog och samverkan som regeringen har med representanter för byanäten inom ramen för Byanätsforum och Bredbandsforum och de signaler som kommer där, hur arbetar regeringen med dessa synpunkter för att återigen underlätta för fiberföreningar? Ser statsrådet att det finns någonting som man skulle kunna göra här och nu inom regeringens uppdrag för att underlätta, så att man inte behöver gå till något större uppdrag utan verkligen underlätta här och nu?

Prot. 2021/22:70

22 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 87 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag tackar Mikael Larsson för initierade och bra frågor och en väldigt god vilja, som jag verkligen delar, om ökad bredbandsutbyggnad i landet.

Jag redogjorde för en rad åtgärder som Post- och telestyrelsen har genomfört och en rad åtgärder som de har fått i uppdrag att genomföra under året. Jag bedömer att det inom ramen för det finns en del lågt hängande frukter som myndigheten själv kommer att ta itu med. Jag delar den bild som Mikael Larsson har, och jag har själv bråttom och tycker att februari 2023 kan kännas långt bort. Men jag bedömer att under detta år kommer varken myndigheten eller vi att sitta på händerna. Men det finns ett datum då myndigheten ska komma tillbaka till regeringen och redovisa vad de har gjort med uppdraget och förändringen i regleringsbrev som vi genomförde inför 2022, alltså för mindre än en månad sedan, om att säkerställa att samtliga Sveriges regioner med stödberättigade byggnader kan komma i fråga vid fördelning av stödmedel och att PTS ska främja att stödet får god geografisk spridning och att olika typer av aktörer kan komma i fråga för stöd och då särskilt bredbandsföreningar. Det är en förändring som vi gjorde i regleringsbrevet som gick ut för detta år.

Jag bedömer alltså att det inom detta finns lågt hängande frukter som PTS kommer att kunna genomföra. Vi får se hur utfallet blir.

En närliggande fråga är att regeringen avser att återkomma till kammaren med förslag på avsteg från lokaliseringsprincipen. Detta förslag är ute på remiss just nu. Det är en god väg för stadsnätsföreningar att kunna hjälpa närliggande kommuner att bygga ut.

När remissomgången har varit hoppas jag att vi ska hinna lämna ett förslag. Men om vi inte hinner innan propositionstiden har löpt ut kommer det kanske nästa år. Men min önskan är, vilket jag jobbar för, att vi så snart som möjligt ska kunna komma tillbaka till kammaren med ett sådant förslag.

Det finns ett arbete inom regleringsbrevet som vi har gett till Post- och telestyrelsen, där vi inte minst pekar ut ett särskilt ansvar att se till att stödja bredbandsföreningarna. Men det finns också ett arbete med ett förslag om lokaliseringsprincipen som är ute på remiss just nu. Med dessa förslag tycker jag att vi plockar en hel del lågt hängande frukter.

Låt mig också säga att dörren till samtal alltid är öppen om det finns goda förslag på fler lågt hängande frukter eftersom vi absolut delar ambitionen, Mikael Larsson, jag och hela regeringen, att detta ska gå snabbt och att fler ska kopplas upp så fort som möjligt.

Anf. 88 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Även här vill jag rikta ett jättestort tack till statsrådet för svaret. Jag upplever både inom ramen som vi hade för januariavtalet och i de möten som jag har med Post- och telestyrelsen att det ändå finns en vilja. Bara att man har en god vilja är bra.

Sedan är det väldigt viktigt att de signaler som kommer från regeringen och från riksdagen i dessa frågor också fullföljs och att vi också får till ett bra helhetstänk i detta.

När det gäller lokaliseringsprincipen, som statsrådet nämner, är det jättebra att man har gått vidare. Det är på något sätt något som Stadsnätsföreningen har drivit under en lång tid och som vi nu kanske är i mål med.

Det är jättegädjande. Det är en signal som vi har lyssnat på från exempelvis stadsnäten. Lika viktigt är det att vi lyssnar på byanäten och vad de vill se för signaler just för att underlätta utbyggnaden av fiberinfrastrukturen i hela landet.

Det är ju ändå på något sätt så att vi har uppsatta mål. Dock nådde vi inte 2020-målet. Vi har en målsättning för 2023 och 2025, och vi kan inte luta oss tillbaka förrän vi är helt färdiga. Jag upplever att statsrådet delar den bilden.

Jag hoppas att regeringen tar signaler från bredbandsföreningar på största allvar och sätter sig i samtal för att utveckla detta, och jag uppfattar statsrådet som att man är villig att göra det. It – det femte transportslaget – är en viktig del av en fungerande infrastruktur och en viktig del av landsbygdsutvecklingen i hela Sverige.

Jag vill med detta, fru talman, tacka för en god debatt. Jag kommer att fortsätta bevaka denna fråga, och det tror jag att statsrådet också gör.

Anf. 89 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Mikael Larsson, för en god debatt och goda medskick!

Jag ska hålla detta sista anförande kort och säga att vi har gjort en hel del inom regleringsbrevet. Vi har andra förslag, till exempel avsteg från lokaliseringsprincipen. Jag avser att följa upp detta och förväntar mig att myndigheten följer upp regleringsbrevets uppdrag att särskilt beakta bredbandsföreningarna och att de ska kunna komma i fråga för stöd.

Jag har hört att myndigheten är öppen för vidare dialog med byanätsföreningar och andra aktörer, och det är även jag, Mikael Larsson och hans parti verkar också vara öppna för det, vilket gläder mig.

Jag ser med tillförsikt på att vi med gemensamma krafter kan nå målet om digitalisering för Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2021/22:96 Ytterligare sänkt mervärdesskatt på vissa reparationer

2021/22:110 Höjd omsättningsgräns för befrielse från mervärdesskatt

2021/22:120 En effektivare överprövning av offentliga upphandlingar

2021/22:122 Ändring av andelstal i gemensamhetsanläggningar

2021/22:123 Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande

2021/22:124 Genomförande av ändringar i energieffektiviseringsdirektivet om värme, kyla och tappvarmvatten för hushållsbruk

Framställningar

2021/22:RB1 Årsredovisning för Sveriges riksbank 2021

2021/22:RB2 Riksbanksfullmäktiges förslag till vinstdisposition 2021 med mera

Prot. 2021/22:70
22 februari

Redogörelser

2021/22:NL1 Verksamhetsredogörelse för Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorn 2021

2021/22:NSÖ1 Verksamhetsredogörelse för Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner 2021

2021/22:RS1 Riksdagsförvaltningens årsredovisning för verksamhetsåret 2021

2021/22:VPN1 Verksamhetsredogörelse för Valprovsnämnden 2021

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:84 Sänkt energiskatt på bensin och diesel 2021/22:4400 av Ulla Andersson m.fl. (V)

med anledning av prop. 2021/22:91 Skärpt miljöstyrning i bonus–malus-systemet

2021/22:4401 av Eric Westroth m.fl. (SD)

2021/22:4404 av Niklas Wykman m.fl. (M)

med anledning av prop. 2021/22:92 Ändrade regler för att möjliggöra utlämning av uppgifter för inkomststudier

2021/22:4402 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2021/22:97 Förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för 19–23-åringar under sommaren 2022

2021/22:4399 av Ida Gabrielsson m.fl. (V)

§ 22 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 18 februari

2021/22:351 Skottpengar på skarv

av *Runar Filper* (SD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:352 En nationell hälsofrämjande strategi

av *Ulrika Jörgensen* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:353 Förebyggande arbete gentemot seniorer

av *Ulrika Heindorff* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:354 Begränsningar för näringslivet

av *Margareta Cederfelt* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:355 Visionen för e-hälsa 2025

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:356 En artskyddsproposition för stärkt artskydd

av *Maria Gardfjell* (MP)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

**2021/22:357 Rivning och avlägsnande av statyer och andra kultur-
föremål**

av *Jonas Andersson* i Lingham (SD)

till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

Prot. 2021/22:70

22 februari

den 21 februari

2021/22:358 Ersättning för sälavskjutning

av *Runar Filper* (SD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:359 Miljöbalken och långa handläggningstider

av *Kjell Jansson* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:360 Brottsvägen mot företagare

av *Thomas Morell* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:361 Skövdes roll som beredskapsflygplats

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:362 Drivmedelspriset och en levande landsbygd

av *Eric Palmqvist* (SD)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

**2021/22:363 Sänkta hastighetsbegränsningar och en levande lands-
bygd**

av *Eric Palmqvist* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:364 LKAB:s roll som föredöme för svensk gruvnäring

av *Eric Palmqvist* (SD)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:365 Desinformationskampanjer mot svensk socialtjänst

av *Marie-Louise Hänel Sandström* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 februari

2021/22:1119 Bilmålvakter

av *Katarina Brännström* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1120 Svensk kultur

av *Tobias Andersson* (SD)

till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:1121 Ändringar i artskyddsförordningen

av *Katarina Brännström* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1122 Sekretessen inom utrikesförvaltningen

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1123 Samfälligheter och laddstolpar

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:1124 Begreppet kommunalt avfall

av *Jessica Rosencrantz* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1125 Lokalt fredningsområde

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1126 Mobiltäckningen på fjärr- och regionaltåg

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1127 Det nya pensionstilläggets effekter

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2021/22:1128 Försenad språkutveckling hos barn pga cocktaileffekt av miljögifter

av *Maria Gardfjell* (MP)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1129 Ökade spänningar på Irland

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1130 Israels fängslanden av palestinska minderåriga

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1131 Utbyggnad av laddinfrastruktur i Sveriges alla delar

av *Eric Palmqvist* (SD)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1132 Nedstängningen av kopparnätet

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1133 Artskyddsförordningen

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1134 De allmännyttiga bostadsbolagen och lagen om offentlig upphandling

av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:1135 Sveriges digitala utveckling

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1136 Mackar i glesbygd

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 19.42.

Prot. 2021/22:70
22 februari

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 32 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Val av justitieombudsman	1
§ 2 Justering av protokoll	1
§ 3 Anmälan om ersättare.....	1
§ 4 Avsägelse	2
§ 5 Anmälan om kompletteringsval	2
§ 6 Meddelande om statsministerns frågestund.....	2
§ 7 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	2
§ 8 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
§ 9 Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 10 Ärenden för bordläggning	4
§ 11 Arbetsrätt.....	5
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU7	5
Anf. 1 MATS GREEN (M)	5
Anf. 2 MAGNUS PERSSON (SD)	7
Anf. 3 ALIREZA AKHONDI (C).....	8
Anf. 4 MAGNUS PERSSON (SD) replik.....	10
Anf. 5 ALIREZA AKHONDI (C) replik	10
Anf. 6 MAGNUS PERSSON (SD) replik.....	10
Anf. 7 ALIREZA AKHONDI (C) replik	11
Anf. 8 CICZIE WEIDBY (V)	11
Anf. 9 ALIREZA AKHONDI (C) replik	13
Anf. 10 CICZIE WEIDBY (V) replik.....	14
Anf. 11 ALIREZA AKHONDI (C) replik	14
Anf. 12 CICZIE WEIDBY (V) replik.....	14
Anf. 13 MICHAEL ANEFUR (KD)	14
Anf. 14 ROGER HADDAD (L).....	16
Anf. 15 LEILA ALI-ELMI (MP).....	18
Anf. 16 ANNA JOHANSSON (S).....	19
Anf. 17 MATS GREEN (M) replik.....	21
Anf. 18 ANNA JOHANSSON (S) replik.....	22
Anf. 19 MATS GREEN (M) replik.....	22
Anf. 20 FÖRSTE VICE TALMANNEN	23
Anf. 21 ANNA JOHANSSON (S) replik.....	23
(Beslut skulle fattas den 23 februari.)	24
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:321 om inrättandet av en kriskommission om LSS.....	24
Anf. 22 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	24
Anf. 23 BENGT ELIASSON (L).....	25
Anf. 24 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	26
Anf. 25 BENGT ELIASSON (L).....	27
Anf. 26 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	28
Anf. 27 BENGT ELIASSON (L).....	28
Anf. 28 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	29
§ 13 Svar på interpellation 2021/22:333 om bristande kvalitet i vuxenutbildningen	29

Anf. 29	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	29
Anf. 30	ROGER HADDAD (L)	30
Anf. 31	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	31
Anf. 32	ROGER HADDAD (L)	32
Anf. 33	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	33
Anf. 34	TALMANNEN	34
Anf. 35	ROGER HADDAD (L)	34
Anf. 36	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	35
§ 14 Svar på interpellation 2021/22:341 om		
	Överklagandenämnden för etikprövning	35
Anf. 37	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	35
Anf. 38	BORIANA ÅBERG (M)	36
Anf. 39	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	37
Anf. 40	BORIANA ÅBERG (M)	37
Anf. 41	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	38
Anf. 42	BORIANA ÅBERG (M)	39
Anf. 43	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	39
§ 15 Svar på interpellation 2021/22:316 om utökad tid för att		
	starta eget företag	40
Anf. 44	Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S)	40
Anf. 45	MAGNUS PERSSON (SD)	40
Anf. 46	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	41
Anf. 47	Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S)	42
Anf. 48	MAGNUS PERSSON (SD)	42
Anf. 49	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	43
Anf. 50	Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S)	43
Anf. 51	MAGNUS PERSSON (SD)	44
Anf. 52	Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S)	44
§ 16 Svar på interpellation 2021/22:324 om kompetensbristen		
	inom besöksnäringen	45
Anf. 53	Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S)	45
Anf. 54	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	46
	(forts.)	47
Ajournering		
		47
Återupptaget sammanträde		
		47
§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2021/22:324 om		
	kompetensbristen inom besöksnäringen	47
Anf. 55	Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S)	47
Anf. 56	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	48
Anf. 57	Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S)	49
Anf. 58	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	50

Anf. 59 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	51
§ 17 Svar på interpellation 2021/22:330 om arbetsmarknadsåtgärder för personer som har avtjänat sitt straff	51
Anf. 60 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	51
Anf. 61 ROGER HADDAD (L).....	52
Anf. 62 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	53
Anf. 63 ROGER HADDAD (L).....	54
Anf. 64 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	54
Anf. 65 ROGER HADDAD (L).....	55
Anf. 66 Arbetsmarknads- och jämställdhetsminister EVA NORDMARK (S).....	56
§ 18 Svar på interpellation 2021/22:336 om beslut om Operan	56
Anf. 67 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	56
Anf. 68 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	57
Anf. 69 ROLAND UTBULT (KD).....	57
Anf. 70 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	58
Anf. 71 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	58
Anf. 72 ROLAND UTBULT (KD).....	59
Anf. 73 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	59
Anf. 74 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	60
Anf. 75 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	60
§ 19 Svar på interpellation 2021/22:318 om kunskaps- och kompetensutveckling om hedersförtryck	60
Anf. 76 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	60
Anf. 77 AMINEH KAKABAVEH (-)	62
Anf. 78 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	63
Anf. 79 AMINEH KAKABAVEH (-)	63
Anf. 80 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	64
Anf. 81 AMINEH KAKABAVEH (-)	65
Anf. 82 Statsrådet LINA AXELSSON KIHBLBLOM (S).....	65
§ 20 Svar på interpellation 2021/22:328 om fiberföreningars möjlighet att ta del av bredbandsstödet	66
Anf. 83 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	66
Anf. 84 MIKAEL LARSSON (C).....	67
Anf. 85 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	68
Anf. 86 MIKAEL LARSSON (C).....	69
Anf. 87 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	70
Anf. 88 MIKAEL LARSSON (C).....	70
Anf. 89 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	71
§ 21 Bordläggning.....	71

§ 22 Anmälan om interpellationer.....	72	Prot. 2021/22:70
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	73	22 februari
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 19.42.....	75	-----